

Perhebarometri 2018

2020-luvun perhepolitiikkaa

Osmo Kontula

Julkaisija: Väestöliitto ry, Väestöntutkimuslaitos
Kalevankatu 16 B, PL 849, 00101 Helsinki www.vaestoliitto.fi
Kustantaja: Väestöliitto ry
Kalevankatu 16 B, PL 849, 00101 Helsinki
© Kirjoittaja ja Väestöliitto
ISSN 1455-2191
ISBN 978-952-226-197-7 (painettu)
ISBN 978-952-226-198-4 (verkko)
Taitto: Lena Malm
Helsinki, 2018
Paino: Hansaprint Oy

Sisällys

Esipuhe	5
1. Mitä on perhepolitiikka?	7
2. Tietoja perhepolitiikasta	10
2.1. Lapsiperheiden toimeentulo	10
2.2. Isyysvapaan kehitys	12
2.3. Vanhempainvapaan jälkeinen hoitovapaa	13
2.4. Päivähoito ja varhaiskasvatus	15
2.5. Osa-aikatyöt ja joustavat työajat	16
2.6. Äitien työllisyys	18
3. Tutkimuksen aineistot	20
3.1. Tutkimuksen kysymykset	21
3.2. Tämän raportin tavoitteet	22
4. Kyselyn tulokset	23
4.1. Erilaisten perhepoliittisten toimenpiteiden tärkeys	23
4.2. Perhepolitiikkaan halutaan erityisesti joustavuutta	24
4.3. Perhe- ja vanhempainvapaisiin toivotut joustot	28
4.4. Verovarojen käyttö lapsiperheiden hyväksi	34
4.5. Muutostoiveet lapsilisiin ja muihin tulonsiirtoihin	37
4.6. Lapsiperheiden asumiskuluja halutaan helpottaa	45
4.7. Lapsiperheiden tukitarpeet verotuksessa	56
4.8. Perhearvot ja tasa-arvo perhevapaiden taustalla	58
4.9. Nykyinen perhevapaajärjestelmä	63
4.10. Näkemykset perhevapaiden kehittämisestä	65
4.11. Mielipiteet vanhempainvapaista	68
4.12. Kotihoidon tuki halutaan säilyttää	74
4.13. Varhaiskasvatukseen suhtaudutaan ristiriitaisesti	79
4.14. Miten valtiovalta on onnistunut perheiden ja lasten hyvinvoinnin edistämisessä	84
4.15. Erityisen tärkeitä korjattavia asioita perheiden hyvinvoinnin edistämisessä	87

5. Tällaista perhepolitiikkaa kansa haluaa	110
5.1. Joustavuus kaikkein tärkeintä	110
5.2. Huoli köyhistä lapsiperheistä	112
5.3. Perhevapaiden suosituimmat mallit	113
5.4. Muut näkemykset perhevapaista	115
5.5. Hoitovapaa ja kotihoidon tuki	116
5.6. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen	117
5.7. Perhepolitiikan kritiikkiä	118
5.8. Kohti 2020-luvun perhepolitiikkaa	119
 Lähteet	 122
 Liitetaulukot	 124

Esipuhe

Väestöliiton Väestöntutkimuslaitoksella vuosittain tehtävä Perhebarometri tuottaa ajan-kohtaista, edustavaa tietoa tärkeistä perhettä koskevista teemoista. Tässä vuoden 2018 Perhebarometrissä Väestöliiton tutkimusprofessori Osmo Kontula esittää tuoreita tuloksia väestön perhepoliittisista toiveista. Tuloksia verrataan monipuolisesti aikaisempiin perhepoliittisiin kyselyihin. Perhebarometrejä on tehty vuodesta 1997 ja perhepolitiikkaa koskevia kyselyitä on toistettu vuosina 2004, 2010 ja 2014.

Suomalainen perhepolitiikka on suurten muutospaineiden alla. Toisaalta perhepolitiikka kuuluu suuriin saavutuksiimme: meillä on maailman onnellisimmat kansalaiset, terveimmät lapset ja anteliaampia perhevapaajärjestelmiä. Toisaalta haasteita riittää, johon tuen muun muassa väestörakenteen muuttumisesta väestön ikääntyessä. Sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistus koskettaa perhepolitiikan kulmakiviä, kuten palvelujen saataavuutta, niiden tuottamisen tapaa sekä erilaisten palvelujen yhteensovittamista.

Sipilän hallitus kirjasi lapsivaikutusten arviointi hallitusohjelmaan, mikä on merkittävä askel kohti lasten oikeuksien ja lapsiperheiden tarpeiden huomioimista kaikessa poliittisessa päätöksenteossa. Julkisen vallan säästötoimet ovat näkyneet perhe-etuuksien ja lapsiperheiden palvelujen ehdotettuina ja osin toteutettuina leikkauksina. Toimeentulohuolet ovat kasvaneet erityisesti helposti haavoittuvissa lapsiperheissä, kuten yksinhuoltajaperheissä. Tästä raportista ilmenee, että moni kansalainen on huolestunut perheiden eriarvoistumisesta.

Perhepolitiikka on myös perheellistymispolitiikkaa. Uusi kehityssuunta on, että sosiaalinen eriarvoistuminen näkyy yhä selvemmin myös perheellistymisen edellytyksissä – niin Suomessa kuin koko Euroopassa. Koulutus on yhteydessä siihen, kuka ylipäänsä tulee vanhemmaksi ja montako lasta saa. Varsinkin miehillä korkeammat tulot ja koulutustaso takaa sen, että saa varmemmin ja enemmän lapsia. Lasten saannin sosiaalinen eriarvoisuus asettaa perhepolitiikalle suuria haasteita.

Viime aikoina perhevapaiden uudistaminen on noussut näyttävästi ja toistuvasti esille, kun eri puolueet ja työmarkkinatahot ovat kehittäneet uusia malleja perhevapaiden toteuttamiseksi. Kevään 2019 eduskuntavaalien myötä muodostuva uusi hallitus lähtee todennäköisesti uudistamaan perhevapaita. Aikaisemmissa Perhebarometreissä on toistuvasti korostunut lapsiperheiden vanhempien toive saada lisää joustavuutta työ- ja perhe-elämään. Joustavuuden kaipuu korostuu tänäkin vuonna.

Suomi sijoittuu eurooppalaisessa vertailussa lähtökohtaisesti aika korkealle joustavien työaikojen soveltamisessa. Silti vanhempainvapaiden joustomahdollisuudet ovat meillä

rajallisemmat kuin muissa Pohjoismaissa, kuten Väestöliitto on aikaisemmin osoittanut. Tässä raportissa esitämme myös laajemmin, mitä joustavuus merkitsisi eri perheille.

Kotihoidontuki on pitkään ollut varsin suosittu tapa järjestää pienten lasten hoito. Myös tämän vuoden Perhebarometrin valossa suosio jatkuu. Kotihoidontukijärjestelmä on samalla kyseenalaistettu niin äitien urakehityksen, sukupuolten välisen tasa-arvon kuin lapsen kognitiivisen kehityksen kannalta. Perhevapaita uudistettaessa on tärkeää kuunnella ja huomioida vanhempien esittämiä huolia, toiveita ja kokemuksia.

Väestöliitto on pitkään esittänyt, että vanhempainvapaiden kestoja tulisi pidentää. Tällä hetkellä ansiosidonnaiset vanhempainvapaat loppuvat jo ennen kuin lapsi on vuoden ikäinen. Suuri enemmistö pienten lasten vanhemmista pyrkii hoitamaan lastaan kotona ainakin kunnes lapsi on noin 1,5 vuotta vanha. Suomessa valtaosa vanhemmista turvautuu siksi kotihoidon tukeen joksikin ajaksi. Näin perheet käyttäytyvät Suomen lisäksi myös Ruotsissa, vaikka perhevapaiden järjestelmä ja korvaustaso on muodollisesti varsin erilainen.

Suomalaisen kotihoidon tuen suosion takana on usein myös epäluulo vaihtoehtoa eli varhaiskasvatusta kohti. Varhaiskasvatuksen saatavuus ja laatu kytkeytyy siten olennaisesti perhevapaiden uudistamiseen. Tavoitteena on mielekäs ja tasapainoinen arki. Vanhempainvapaita, kotihoidon tukea, opiskelua ja ansiotyötä, varhaiskasvatusta ja muita lastenhoidon muotoja voi eri perheissä yhdistää toimivasti varsin eri lailla. Toimiva perhepolitiikka tukee ratkaisujen moninaisuutta ja huomioi eri perheiden erilaisia tarpeita ja toiveita. Mahdollisuus yhdistää joustavasti vanhemmuutta ja muita elämänalueita tukisi monessa tapauksessa niin perheiden kuin työllisyydestä huolestuneiden päättäjien toiveita.

Kiitän lämpimästi kaikkia kyselyyn vastanneita sekä tutkimusprofessori Kontulaa aineiston analyysistä ja tulkitsemisesta. Alli Paasikiven säätiö rahoitti vuoden 2018 aineistonkeruuta. Olemme syvästi kiitollisia säätiölle jälleen yhden Perhebarometrin mahdollistamisesta. Kiitämme myös KANTAR TNS Gallup Oyj:tä ja siellä Sakari Nurmela aineiston keräämisestä. Lena Malm vastasi Perhebarometrin taitosta sekä oivallisesta kansikuvasta. Tietoasiantuntija Tiina Helamaa tuki raportin valmistumista monipuolisesti ja tutkija Tiia Sorsa avusti kuvioden visuaalisessa ilmeessä.

Toivomme tämän Perhebarometrin tarjoavan eväitä 2020-luvun perhepolitiikalle: näkökulmia ja vihjeitä siihen, kuinka perheiden hyvinvointia voi edistää sekä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa että perhepoliittisissa palveluissa.

Helsingissä, lokakuussa 2018

Anna Rotkirch

Johtaja

Väestöntutkimuslaitos, Väestöliitto

1. Mitä on perhepolitiikka?

Väestöliiton tämän vuoden Perhebarometri käsittelee suomalaisten näkemyksiä perhepolitiikasta ja sen eri vaihtoehtoista. Aihe on aina ajankohtainen, mutta erityisen ajankoh- taiseksi sen tekee viime vuosien vilkas julkinen keskustelu perhevapaiden uudistamisesta. Kuten suurten puolueiden vaalilupauksista voi päätellä, aihe tulee olemaan varmasti yksi keskusteluteemoista myös kevään 2019 eduskuntavaaleissa. Sen parissa tulee jossakin muodossa työskentelemään myös vaalien jälkeen muodostettava hallitus.

Perhepolitiikkaa käsitteleviä Perhebarometreja on julkaistu Väestöliitossa aiemmin vuo- sina 2004 (Perhepolitiikka käännekohtassa; Kontula), 2010 (Perhepolitiikan uudet tuulet; Lainiala) ja 2014 (Perhepolitiikka kriisin aikana; Lainiala). Tuoreimman Perhebarometrin tietoja voidaan verrata aiempien tutkimusten tuloksiin. Tässä avataan näkökulma siihen, miten kansalaisten perhepoliittiset näkemykset ja toiveet ovat muuttuneet viimeisten 15 vuoden aikana.

Mitä perhepolitiikka on? Perhepolitiikka leikkaa läpi monia muita politiikka-aloja, kuten työ-, asunto-, koulutus- sekä tasa-arvopolitiikka. Perhepolitiikka määritellään kuu- luvan ensisijaisesti Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön (STM) hallinnonalaan. STM vastaa per- hepolitiikan linjauksista yhdessä muiden ministeriöiden kanssa. STM:n julkaiseman mää- ritelmän mukaan ”suomalaisen perhepolitiikan tavoitteena on luoda lapsille turvallinen kasvuympäristö ja turvata vanhemmille aineelliset ja henkiset mahdollisuudet perheen perustamiseen ja lasten kasvattamiseen”. (STM 2013.)

Perhepolitiikkaa koskevassa päätöksenteossa on ministeriöiden lisäksi mukana myös useita intressiryhmiä, kuten työmarkkinoiden edustajien sekä kansalaisjärjestöt. Suo- messa perhevapaiden valmistelussa on usein sovittu yhteen ennen kaikkea valtiovallan ja työmarkkinaosapuolten pyrkimyksiä (Haataja ym. 2016). Tämä yhteys on näkynyt vah- vana myös vuoden 2018 epäonnistuneessa yrityksessä uudistaa suomalaisia perhevapaita. Lisäksi erilaisilla lapsia ja perheitä edustavilla järjestöillä on oma roolinsa perhepolitiikan linjaamisessa.

Väestöliitto on toiminut perhepoliittisena vaikuttajana jo 1940-luvulta lähtien. Väestö- liitto on viime aikoina yhdessä muiden järjestöjen kanssa ottanut aktiivisesti kantaa per- hevapaiden uudistamiseen. Lapsi- ja perhejärjestöjen sekä palkansaaajajärjestöjen kannan- otossa (15.5.2018) on korostettu, että perhevapaajärjestelmän on joustettava perheiden tar- peiden ja erilaisten perhetilanteiden mukaan. Lisäksi vanhemmilla pitää olla oikeus valita, missä järjestyksessä vanhempainvapaat pidetään.

Suomessa perhepoliittiset tukitoimet voidaan jakaa taloudelliseen tukeen, perheille

tarjottaviin palveluihin ja perhevapaisiin. STM:n mukaan perhepolitiikan painopisteenä on ollut viime vuosina erityisesti työn ja perheen yhteensovittaminen, isyyden vahvistaminen ja lapsiperheiden toimeentulon turvaaminen. Perhepoliittiset toimet voidaan nähdä myös osana väestöpolitiikkaa eli pyrkimyksenä vaikuttaa väestön määrälliseen kehitykseen esimerkiksi tukemalla syntyvyyttä.

Lapsilisät ja maksuton kouluruokailu tulivat käyttöön jo vuodesta 1948 alkaen. Äitiysrahaa ryhdyttiin maksamaan vuodesta 1964 alkaen, aluksi kolme viikkoa ennen synnytystä ja kuusi viikkoa sen jälkeen. Synnytysloman ja äitiysrahan maksukaudeksi vahvistettiin yhdeksän viikkoa vuonna 1971. Vuonna 1978 saatiin kahden viikon isyysloma. Vuonna 1981 lakisääteisen synnytysloman pituus oli 258 arkipäivää eli kymmenen kuukautta. Ensimmäinen kuukausi oli aika ennen lapsen syntymää. Lapsen syntymän jälkeinen äitiys- ja vanhempainvapaa on tämän jälkeen pysynyt yhteensä noin yhdeksässä kuukaudessa. Lapsi on nykyään noin yhdeksän kuukauden ikäinen, kun vanhempainvapaa päättyy, jos isä ei käytä omia vapaitaan. (Haataja 2016.)

Perhevapailla tarkoitetaan äitiysvapaita, vanhempainvapaita ja hoitovapaita. Äitiysvapaan pituus on 105 arkipäivää. Vanhempainvapaan pituus on 158 arkipäivää välittömästi äitiysvapaan jälkeen, ja sitä jatketaan 60 arkipäivällä lasta kohden, jos lapsia syntyy enemmän kuin yksi.

Isä voi jäädä lapsen syntymän jälkeen isyysvapaalle enintään 18 arkipäiviksi samanaikaisesti äidin kanssa. Isyysvapaan pituus on yhteensä 54 arkipäivää, joista loput tulee pitää eriaikaisesti äidin kanssa. Isyysvapaan voi pitää myös eri aikaan kuin äiti ennen kuin lapsi täyttää kaksi vuotta. Vuonna 2011 noin kolme neljäsosaa isistä piti isyysvapaata yhtä aikaa äidin kanssa.

Työn ja perheen yhteensovittamisessa on tavoitteena parantaa vanhempien mahdollisuuksia viettää aikaa lastensa kanssa, helpottaa vanhempien työssäkäyntiä ja kannustaa isiä käyttämään perhevapaita nykyistä enemmän. Perheille kohdennetuilla palveluilla tuetaan vanhempia tai muita huoltajia turvaamaan lasten hyvinvointi ja kasvatus. (STM 2013.)

Tärkeä perhepoliittinen palvelu on lakisääteinen kunnallinen varhaiskasvatus, jota kutsuttiin aiemmin päivähoidoksi. Päivähoidossa yhdistyvät hoito, kasvatus ja opetus. Suomessa on noin 422 000 alle kouluikäistä lasta, joista noin puolet käyttää kunnan päivähoitopalveluita. Perhe voi valita kunnallisen päivähoidon lisäksi yksityisiä hoitopalveluita ja saada siihen tukea.

Yksityisen hoidon tukea voidaan maksaa lapsen kouluikänsä asti. Hoidontuottaja voi olla joko yksityinen päiväkotitoimintayksikkö, ryhmäperhepäivähoidon yksikkö tai yksityinen hoitaja. Yksityisen hoidon tuki muodostuu hoitorahasta ja hoitolisästä. Yksityisen hoidon tuen hoitoraha on sama jokaisesta alle seitsemänvuotiaasta kouluikäisestä lapsesta. (Haataja 2016.) Yksityisen hoidon tuen saajien osuus kaikista hoitorahaa saaneista oli vain 15 prosenttia vuonna 2014.

Pienten lasten hoidon tuet ovat vuodesta 1998 lähtien koostuneet kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta sekä osittaisesta hoitorahasta osa-aikatyötä tekeville. Kotihoidon ja yksityisen hoidon tuet jakautuvat hoitorahaan (entinen perusosa) ja tarveharkintaiseen hoitolisää (entinen lisäosa). Kotihoidon tuen hoitoraha on suurempi yhdestä alle kolmevuotiaasta ja pienempi muista alle kouluikäisistä kotona hoidettavista sisaruksista (entiset sisaruskorotukset). Vuonna 2014 kotihoidon tuen saajista 36 prosenttia ja yksityisen hoidon tuen saajista 75 prosenttia sai kuntalisää.

1990-luvun alussa ehdittiin säätää kotihoidon tuen ja päivähoito-oikeuden ulottamisesta alle neljävuotiaisiin lapsiin. Lakien voimaantuloa kuitenkin lykättiin. Kotihoidontukea ei sittemmin laajennettu, mutta subjektiivinen päivähoito-oikeus ulotettiin kaikkiin alle kouluikäisiin vuoden 1996 alusta. Päivähoitomaksujen perusteet harmonisoitiin koko maassa vuodesta 1997 alkaen. Sitä ennen kunnat päättivät pääsääntöisesti päivähoitomaksuista. Päivähoitomaksu määräytyy nykyään perheen koon ja tulojen mukaan. (Haataja 2016.)

Vanhempainvapaiden ja hoitovapaiden yhteenlasketun keston mukaan suomalaisperheiden on mahdollista hoitaa lapsiaan kotona rahallisen tuen turvin pidempään kuin monissa muissa maissa. Perhevapaiden vertailun eri maiden välillä tekee kuitenkin hankalaksi se, että vapaiden kesto ja niiden ajalta maksettavien korvausten taso vaihtelee huomattavasti eri maiden välillä. (Miettinen 2012; Miettinen 2017.)

Perhepolitiikan keskeisessä osassa ovat tulonsiirrot. Perhepoliittisten tulonsiirtojen tavoitteena on tasoittaa lapsista aiheutuvia kustannuksia ja korostaa näin yhteiskunnan yhteistä vastuuta lapsista ja heidän hyvinvointinsa edellytyksistä. Eniten tukea lapsiperheet saavat lapsilisien ja päivähoidon kautta. (STM 2013.)

Lapsiperheille tarkoitettuja asumisen tukimuotoja ovat yleinen asumistuki, valtion asuntolainat ja muut korkotuet sekä asuntolainojen verotuet. Asumistuella maksetaan valtion varoista osa kohtuullisiksi katsottavista asumismenoista. Asumistuen suuruus riippuu mm. perheen koosta, tuloista, asumismenoista ja asunnon koosta.

Viimesijainen tuki on toimeentulotuki. Sitä myönnetään tukeen oikeuttavien menojen sekä tulojen ja varojen erotuksen perusteella. Tukeen oikeuttavia menoja ovat mm. ravinto- ja vaatemenot, tarpeelliset asumismenot, terveydenhuoltomenot sekä harrastustoiminta. Erityismenoihin myönnetään täydentävää toimeentulotukea.

Perhepolitiikassa on tehty monenlaisia muutoksia viimeisten vuosikymmenten aikana. Näistä kehitystrendeistä on julkaistu Suomessa viime aikoina kaksi hyvin kattavaa raporttia, joita on voitu hyödyntää tässä Perhebarometrissa. Ensimmäinen raportti on vuonna 2016 ilmestynyt ”Laulu 573566 perheestä: Lapsiperheet ja perhepolitiikka 2000-luvulla”. Sen ovat toimittaneet Anita Haataja, Ilpo Airio, Miia Saarikallio-Torp ja Maria Valaste. Toinen julkaisu on vuonna 2017 ilmestynyt THL:n raportti ”Perhevapaat, talouskriisi ja sukupuolten tasa-arvo”. Sen ovat toimittaneet ja pääosin kirjoittaneet Minna Salmi ja Johanna Närvi.

2. Tietoja perhepolitiikasta

2.1. Lapsiperheiden toimeentulo

Perhepolitiikalla pyritään pienentämään lapsiperheiden köyhyysriskiä. Erityisen suuri köyhyysriski Suomessa on yksinhuoltajilla. Kun vuonna 1995 joka kymmenes yksinhuoltajakotitalous eli köyhyysrajan alapuolella, vuonna 2007 näitä talouksia oli jo joka neljäs (Pylkkänen 2009). Köyhyys on yksinhuoltajien keskuudessa huomattavasti yleisempää kuin kahden vanhemman perheissä. Yksinhuoltajaaideistä puolet on kokenut menojen kattamisen tuloilla erittäin hankalaksi tai hankalaksi. (Närvi & Salmi 2017.)

Myös lasten ikä vaikuttaa köyhyyden yleisyyteen. Perheillä, joissa on alle kolmevuotiaita lapsia, on pienituloisuusasteella mitattuna suurin köyhyysriski. Näissä perheissä on usein joko vapaaehtoisesti tai työmahdollisuuksien puuttuessa päädytty siihen, että jonkin aikaa vain toinen vanhemmista käy ansiotyössä. (Haataja, Airio, Saarikallio-Torp & Valaste 2016.) Perheen tulotaso voi olla tämän seurauksena alhainen.

Sekä huoltajien että lasten lukumäärä erottelee perheitä merkittävästi niiden toimeentulon kannalta. Monilapsisten perheiden (neljä lasta tai enemmän) käytettävissä olevat tulot jäävät selvästi kaikkien kotitalouksien mediaanitulojen alapuolelle. Toisaalta yksi- ja kaksilapsiset perheet ovat keskimäärin parhaiten toimeentulevia Suomessa. (Okkonen 2014.) Kahden huoltajan kotitalouksissa tärkeä köyhyysriskiä selittävä tekijä on se, ovatko molemmat huoltajat töissä (ks. esim. Airio 2008, 74–77).

Huoltajien lukumäärällä on selvästi suurempi merkitys lapsiperheiden toimeentuloon kuin lasten lukumäärällä. Kahden huoltajan lapsiperheiden käytettävissä olevat tulot ovat Suomessa keskimäärin noin 13 prosenttia suuremmat kuin väestön keskitulo. Vastaavasti yhden huoltajan lapsiperheiden tulot ovat noin 17 prosenttia väestön keskituloja pienemmät. (Okkonen 2014.)

Perhevapaisiin liittyvät päivärahat

Perhevapaiden aikana maksetaan äitiys-, isyys- ja vanhempainrahoja. Niiden tasoon vaikuttaa verotuksessa vahvistetut vuosityötulot tai hakijan oma selvitys. Päiväraha voidaan määrätä kuuden edellisen tai joissain tapauksissa myös yhden kuukauden tulojen perus-

teella. Tämä 2000-luvun reformi paransi äskettäin työsuhteen aloittaneiden ja pätkätoita tekevien mahdollisuuksia kohtuulliseen päivärahaan. Ennen päivärahan määräytymistä työtuloista vähennetään tulonhankkimiskulut ja työntekijän sosiaalivakuutusmaksu. (Lähde: Kela.)

Vuonna 2007 äitiyspäivärahan korvaustaso nostettiin keskimäärin 70 prosentista 90 prosenttiin edeltävistä työtuloista 56 arkipäivälle äitiysrahakauden koko pituudesta. Sillä pyrittiin myös kannustamaan isiä jakamaan vanhempainvapaata ja käyttämään oikeuttaan isäkuukauteen. Kompromissina päädyttiin maksamaan sekä isille että äideille vanhempainrahakauden ensimmäisen 30 päivän ajalta päivärahaa, joka oli 75 prosenttia ansiotuloista. Sekä äitien että isien vanhempainpäivärahan 30 päivän korotukset leikattiin vuoden 2016 alussa kuitenkin takaisin 70 prosenttiin. Ne ovat edelleen voimassa. (Salmi & Närvi 2017.)

Kaikki vanhemmat eivät saa ansiosidonnaisia päivärahoja, vaan joutuvat tyytymään vähimmäismäärisiin päivärahoihin. 1990-luvulla vähimmäismääräiseen päivärahaan tuli ansiokynnys. Nykyisin pääsy ansiosidonnaisen päivärahan piiriin edellyttää noin 10 000 euron vuosityötuloja.

Vuonna 2005 opiskelijat rinnastettiin työtulojen saajiin siten, että heillä oli mahdollisuus saada opintorahan lisäksi vähimmäispäivärahaa. Vuodesta 2004 työttömät äidit saivat pitää työttömän sairauspäivärahan ja välttivät siksi joutumisen vähimmäispäivärahalle. Vähimmäispäivärahaa onkin maksettu edellä mainittujen syiden ja työssäolon takia 2000-luvulla pienenevälle joukolle. Vuonna 2016 äideistä 11 prosenttia sai ansiosidonnaisen päivärahan sijasta vähimmäispäivärahaa. (Haataja 2016.)

Osalla vähimmäispäivärahalle joutuminen johtui aiemmin siitä, että pitkiä kotihoidon tuen jaksoja ilman työssäkäyntiä äitiysrahakausien välissä käyttäneet äidit, joutuivat vähimmäispäivärahalle. Tämä menettely päättyi uudistukseen vuonna 2005. Sen jälkeen äidit saattoivat saada samantasoista päivärahaa kuin edellisen lapsen syntyessä. Vuonna 2007 uudistuksesta hyötyi jo 19 000 äitiä. (Haataja 2016.)

Vuonna 2009 vanhempainpäivärahan vähimmäistasoa nostettiin 45 prosenttia vastaamaan alinta työttömyysturvaa. Vuonna 2012 tätä vähimmäistasoa ei kuitenkaan korotettu työmarkkinatuen tavoin, jolloin se jäi 20 prosenttia jälkeen alimmasta työttömyysturvasta. (Salmi & Närvi 2017.)

Vanhempainpäiväraha on alkanut määräytyä edellisen etuuden (työttömyysturva) tai edellisen lapsen aikana saadun päivärahan tasoisena, jos seuraava lapsi syntyy ennen edellisen kolmatta ikävuotta. Toisaalta vähimmäispäivärahan määrää kasvattaa nykyisin 10 000 euron vuositulojen ansiokynnys, joka tulee ylittää, jotta saa ansiosidonnaisen päivärahan. (Närvi 2017.)

Työttömyyspäivärahaa sai 2000-luvun alkuvuosina suunnilleen 20 prosenttia äideistä. Yksihuoltajilla osuus oli jopa 40 prosenttia. Yksihuoltajat saivat muita useammin asumistukea ja toimeentulotukea. (Honkanen 2015.)

2.2. Isyysvapaan kehitys

Vuonna 2003 isät saivat oman, korvamerkityn kahden viikon vapaan, jos he jakoivat ensin äidin kanssa vähintään kaksi viikkoa vanhempainvapaasta. Sitä kutsuttiin isäkuukaudeksi. Siihen aikaan neljännes isistä jätti käyttämättä kaikki oikeutensa perhevapaisiin. He ovat olleet selvästi pienituloisempia kuin muut isät. Vuosina 2000–2008 lähes viidennes isistä ei käyttänyt rekisteritietojen perusteella mahdollisuutta vapaaseen ensimmäisen lapsensa syntymän jälkeen.

Yleisempiä syitä vapaan käyttämättömyydelle olivat kyselytutkimusten perusteella olleet taloudelliset tekijät, korvaustason mataluus, isän työkiireet sekä mahdolliset negatiiviset vaikutukset isän työuraan (Salmi, Lammi-Taskula & Närvi 2009).

Vuoden 2007 alusta lähtien isät saivat mahdollisuuden myöhentää isäkuukautta siihen asti kunnes lapsi oli 16 kuukauden ikäinen. Vuonna 2010 isäkuukautta pidennettiin kahdella viikolla.

Vasta vuodesta 2013 alkaen isille korvamerkitystä vanhempainvapaasta tuli isien oma, itsenäinen oikeus. Lisäksi kolmen viikon isyysvapaan saattoi pitää myös äitien vapaan jälkeen ja sen saattoi myöhentää siihen asti, kun lapsi täyttää kaksi vuotta. Nykyisessä lainsäädännössä kaikkia isille korvamerkittyjä vapaita kutsutaan isyysvapauksi. Isällä on oikeus vapaisiin, jos hän asuu äidin kanssa samassa kotitaloudessa. Avoliitossa lapsen äidin kanssa asuva isä sai oikeuden isyys- ja vanhempainvapaaseen vuonna 1986. Etävanhemmalle tätä oikeutta ei ole edelleenkään annettu. (Saarikallio-Torp & Haataja 2016.)

Perhevapaat 2013 -väestökyselystä kävi ilmi, että kaksi kolmesta isästä perusteli vapaata halulla auttaa puolisoa vauvan hoidossa. Joka neljäs piti isäkuukauden, koska halusi pitää taukoa työstä. Puolet äideistä kertoi, ettei isä käyttänyt isäkuukautta, koska äiti hoitaa lasta saaden kotihoidon tukea. Tällöin äiti saattaa toimia eräänlaisena portinvartijana isän osallistumiselle ja perhevapaiden jakamiselle. (Lammi-Taskula, Salmi & Närvi 2017.)

Lyhyttä, parin kolmen viikon isyysvapaata lapsen äidin ollessa äitiys- tai vanhempainvapaalla käyttää nykyisin valtaosa isistä. Jos isä ei käytä lyhyttä isyysvapaata, syynä ovat yleisimmin työtilanne, perheen talous tai se, että isä ei ole työelämässä.

Lyhyen isyysvapaan pitäjiä on jo parinkymmenen vuoden ajan ollut noin 80 prosenttia isistä. Isäkuukauden myötä pidemmällä vapaalla olleiden isien määrä moninkertaistui ensin noin kolmannekseen isistä ja edelleen kolmanneksesta puoleksi vuodesta 2014 vuoteen 2015. Vuonna 2015 isät käyttivät 10 prosenttia kaikista vanhempainvapaapäivistä. Isäkuukautta pidempää vanhempainvapaata pitävien isien osuus on pysytellyt 2–3 prosentissa. (Salmi & Närvi 2017.)

Perhevapaiden käytön esteitä on etsitty asenteista, korvaustasojen mataluudesta ja työpaikkojen kulttuurista. Isäkuukauden käytön todennäköisyyttä vähensi yli puolella se, että isän mielestä mies on vastuussa perheen toimeentulosta. Isäkuukauden käyttämättä jät-

täneiden isien perheissä molemmat vanhemmat olivat useammin sitä mieltä, että mies on ensisijaisesti vastuussa perheen toimeentulosta. (Lammi-Taskula, Salmi & Närvi 2017.)

Joka viidennellä isällä hoitovapaa jäi käyttämättä, koska lapsi aloitti päivähoidon heti vanhempainvapaan päätyttyä. Isän pitäessä isäkuukautta enemmistössä perheistä äiti oli samaan aikaan kotona joko vuosilomalla (34 %), työttömänä (10 %) tai muusta syystä (19 %).

Isäkuukauden käytön esteiksi isät mainitsivat useimmin perheen talouden (41 %) ja puolison lastanhoidon kotona (39 %). (Lammi-Taskula, Salmi & Närvi 2017.)

Noin viidennes isistä ei käytä mitään perhevapaita. Sitä ennustavat perheen pienituloisuus, isän toimiminen yrittäjänä sekä se, ettei äidillä ole työsuhdetta voimassa lapsen syntyessä.

Sekä isäkuukauden että isän jaettavissa olevan vanhempainvapaan käyttöä ennustavat vahvasti se, että kyseessä on ensimmäinen lapsi. (Lammi-Taskula, Salmi & Närvi 2017.)

Maaliskuusta 2017 lapsen isällä on ollut lapsen hoidosta vastatessaan oikeus sekä isyyserahaan että vanhempainrahaan, vaikka lapsen äiti ja isä eivät elä yhteisessä taloudessa. (Salmi & Närvi 2017.)

2.3. Vanhempainvapaan jälkeinen hoitovapaa

Kotihoidon tuki kuuluu perhevapaaetuuksiin, joiden tarkoituksena on turvata vanhempien mahdollisuus hoitaa lasta kotona erilaisissa elämäntilanteissa ja auttaa vanhempia sovitamaan yhteen perhe-elämää ja työntekoa. Kotihoidon tuen, sen maksatuksen ja tilastoinnin hoitaa Kela. (Valaste 2016.)

Vuodesta 1980 alkaen kotihoidon tukea alettiin maksaa valtioneuvoston vuotuisin päätöksin. Vuonna 1984 eduskunta hyväksyi lakiesitykset sekä kotihoidon tuesta että lasten subjektiivisesta oikeudesta kunnalliseen päivähoitopaikkaan. Vuonna 1990 kaikki alle kolmevuotiaiden vanhemmat saivat valita lapselleen joko kotihoidon tuen tai kunnallisen päivähoitopaikan.

Lähes kaikki perheet (89 %) valitsevat vanhempainvapaan päättyessä kotihoidon. Enemmistö perheistä (55 %) käyttää kotihoidon tukea enintään 12 kuukautta, jolloin lapsi on noin kaksivuotias. Vain pieni vähemmistö perheistä (16 %) käyttää kotihoidon tukea lapsen kolmivuotispäivään saakka (Salmi, Lammi-Taskula & Mäntylä 2106). Vuonna 2016 1–2-vuotiaista lapsista kotihoidon tukea maksettiin 43 prosentille ja yksityisen hoidon tukea neljälle prosentille. Kotihoidontukea käyttävät pidempään äidit, joilla on vähintään kolme lasta. (Närvi 2017.)

Suomessa kaikista äideistä 39 prosenttia käyttää kotihoidon tukea korkeintaan alle seitsemän kuukautta, eli siihen asti kun lapsi on noin 1,5-vuotias. Yhtä monet käyttävät kotihoidon tukea yli lapsen kaksivuotispäivän. (Salmi 2017.)

Pitkät lapsenhoitojaksot liittyvät osin siihen, että perheeseen syntyy seuraava lapsi. Kotihoidon tuelta suoraan seuraavaa lasta hoitamaan on jäänyt kaksi viidestä äidistä. He ovat siis jääneet pian hoitamaan uutta vauvaa. Kotona parivuotiasta kuopusta hoitavista äideistä puolet (54 %) oli kotona ilman voimassa olevaa työsuhdetta. (Närvi 2017.)

Kotihoidon tuen runsas käyttö liittyy usein heikkoon työmarkkina-asemaan. On mahdollista, että kotihoidon tuki toimii vastapainona heikoille työllistymisnäkymille ja tarjoaa vaihtoehdon työttömyysturvalle (Honkanen 2015). Jos kotihoidontuen sisarusuutta leikattaisiin, sillä voisi olla syntyvyyttä vähentävä vaikutus.

Halu viettää enemmän aikaa lapsen kanssa (96 %) sekä kotihoidon tärkeys pienelle lapselle (89 %) ovat olleet erittäin suositut syyt kotihoitoon. Noin puolet äideistä kertoi syyksi lapsen kotihoidolle sen, että pienten lasten äitien kuuluu olla kotona. Lapsen hoitaminen kotona voi toimia vaihtoehtona työttömyydelle, mutta myös matalapalkkaiselle tai muutoin epätyytyttävälle työlle. (Närvi 2017.)

Ne äidit, jotka käyttävät kotihoidon tukea vielä siinä vaiheessa, kun nuorin lapsi on täyttänyt kaksi vuotta, ovat usein saaneet vain vähän koulutusta, eivätkä he ole olleet työssä ennen lapsen syntymää. Merkittävä selittäjä oli myös se, että äidin arvion mukaan päivähoidon laatu ei vastaa hänen toiveitaan. Kyse on äidin arvoista ja identiteetistä. Monet äidit eivät myöskään hakeudu työttömyyskortistoon, vaikka se voisi olla heille taloudellisesti edullisempaa. Jos raha olisi keskeinen kannustin, äidit valitsivat kotihoidon tukea suuremman työttömyystuen. (Salmi 2107.)

Vaikka moni hoiti lasta ilman työsuhdetta, harva (8 %) kokopäiväisesti lasta hoitavista äideistä mielsi itseään työttömäksi. Kotiäidin identiteetti voi olla haluttavampi ja sosiaalisesti hyväksyttävämpi vaihtoehto työttömän identiteetille.

Tarveharkintainen hoitolisä maksetaan pienituloisille perheille. Pienituloisuuden rajoja ei ole tarkistettu lain voimaantulon jälkeen. Hoitolisän saajien määrä onkin vähentynyt voimakkaasti vuosina 1998–2014, kotihoidon tuen saajilla 86 prosentista 45 prosenttiin ja yksityisen hoidon tuen saajilla 32 prosentista 11 prosenttiin.

Kotihoidontuen lisäksi vanhempainvapaan jälkeen voi hakea yksityisen hoidon tukea. Yksityisen hoidon tukea maksetaan jokaisesta hoidossa olevasta alle seitsemänvuotiaasta lapsesta 172,25 euroa kuukaudessa. Pienituloisille maksetaan hoitolisää 144,85 euroa lasta kohti. Jos lapsen varhaiskasvatusoikeus on enintään 20 tuntia viikossa, maksetaan hoitorahaa 63,38 e/kk/lapsi ja hoitolisä puolitettuna. (Valaste 2106.)

Kotihoidon tukea saavien lasten määrissä on laskua vuosina 1998–2013 reilut 23 000 lasta ja perhepäivähoidossa noin 41.500 lasta. Yksityisen hoidon tuessa lasten määrä on taas kasvanut noin 4500 lapsella. (Valaste 2016.) Isien osuus kotihoidon tuen saajista on pysynyt noin viidessä prosentissa (Närvi 2017).

Valaste (2016) on laskenut kuinka paljon potentiaaliset päivähoitokustannukset muuttuisivat, jos oikeutta kotihoidon tukeen leikattaisiin vuodella. Tulokseksi tuli reilut 509 miljoonaa euroa. Tämän verran päivähoitomaksut siis kasvaisivat.

Tilapäinen hoitovapaa on toistaiseksi ainoa perhepoliittinen etuus, johon myös lasta hoitavalla etävanhemmalla on oikeus. Siitä ei makseta päivärahaa.

2.4. Päivähoito ja varhaiskasvatus

Päivähoitolaki tuli voimaan vuonna 1973 ja päivähoidosta tuli universaali, kaikille palveluja tarvitseville tarkoitettu sosiaalipalvelu joko päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Alle kolmevuotiaita kotona hoitaville vanhemmille maksettiin vuosina 1973–1993 lapsilisän vaippalisää (noin kolmasosa lapsilisän suuruudesta).

Vuonna 2000 tuli voimaan kuntien velvollisuus järjestää maksutonta esiopetusta kuu-sivuotiaille. Vuonna 2013 päivähoitopalveluiden hallinnointi siirtyi opetus- ja kulttuuriministeriöön, ja varhaiskasvatuslaki hyväksyttiin toukokuussa 2015. Päivähoitopalveluiden sijasta käytetään nyt termiä varhaiskasvatuspalvelut.

Kotihoidon ja yksityisen hoidon tuki jäivät edelleen sosiaali- ja terveysministeriön hoitettaviksi. Yksityisen hoidon tuen käyttö on yleistynyt, joskin hitaasti, mutta kunnat ovat tukeneet yksityisiä hoivapalveluita myös kuntalaisin. Nykyisin jo yli puolet kuntalaisämenoista kohdentuu yksityisen hoidon tukeen, vaikka tuki kattaa kotihoidon tukea huomattavasti pienemmän lapsimäärän.

Vuonna 2016 1–2-vuotiaista oli kunnan kustantamassa päivähoidossa 37 prosenttia ja 5-vuotiaista 68 prosenttia. 6-vuotiaat olivat esikoulussa. Heistä kunnan päivähoidossa oli 66 prosenttia. 1–6-vuotiaista oli kunnan kustantamassa päivähoidossa yhteensä 58 prosenttia.

Suomessa vähäistä osallistumista päivähoitoon verrattuna muihin Pohjoismaihin on selittänyt se, että suuri osa alle kouluikäisistä sisaruksista hoidetaan kotona alle kolmevuotiaan sisaruksen kanssa (Nososco 2014). Kotihoidon tuen hoitorahan piiriin kuuluneista lapsista noin kolmannes on ollut kolme vuotta täyttäneitä (Valaste 2016). Alle kolmevuotiaita ja heidän sisaruksiaan hoidetaankin Suomessa kotona niin paljon, että alle kouluikäisten lasten osuus varhaiskasvatuksessa on huomattavasti pienempi kuin muissa Pohjoismaissa.

Subjekttiiviseen päivähoitoon tehdyt rajoitukset ovat herättäneet keskustelua. Päivähoito-oikeuden rajoittamista osa-aikaiseksi vuonna 2016, oli tavoite, jota valtiovarainministeriö oli ajanut jo pitkään. Päivähoito-oikeuden rajoittamisen tarkoituksena oli korvata kunnille menolisäys, joka kotihoidon tuen uudistuksesta todennäköisesti aiheutuisi, kun lapsia tuotaisiin nykyistä varhemmin päivähoitoon. (Salmi & Närvi 2017.) Asian kustannusvaikutusta korostaa se, että vuonna 2010 päivähoitomaksut kattoivat vain 16 prosenttia päivähoidon kokonaiskustannuksista (Valaste 2016).

2.5. Osa-aikatyöt ja joustavat työajat

Aiemmissa kyselyissä osa-aikatyöt ja joustavat työajat ovat nousseet tärkeimmiksi perhepoliittisiksi uudistuksiksi, joita on toivottu. Miten niihin on tähän mennessä panostettu perhepolitiikassa?

Osa-aikatyön ja lasten hoidon yhdistäminen tuli ensimmäisen kerran mahdolliseksi alle neljävuotiaiden lasten vanhemmille vuonna 1988 hyödyntämällä osittaista hoitovapaata. Osittainen hoitovapaa koski myös peruskoulun aloittavan lapsen vanhempia ensimmäisen lukuvuoden ajan. Osittaisesta hoitovapaasta on voinut sopia työnantajan kanssa, mutta siitä ei makseta korvausta.

Kymmenen vuoden myöhemmin (1998) osittainen hoitovapaa laajeni vanhempainvapaan päättymisestä aina siihen asti, kun lapsen ensimmäinen kouluvuosi päättyy. Vuonna 2004 osittainen hoitovapaa pidennettiin siihen asti, kun lapsi päättää toisen kouluvuotensa. Samalla osittainen hoitoraha ulotettiin koulun aloittavien lasten vanhempiin.

Osa-aikatyö on voitu yhdistää vuodesta 2003 alkaen vanhempainvapaaseen. Oikeus rajoittuu kuitenkin yhdessä asuviin vanhempiin, jotka molemmat voivat sopia työnantajansa kanssa 40–60 prosentin työajasta ennen vanhempainrahakauden päättymistä. Tarkoitus on, että vanhemmat hoitavat lasta vuorotellen, eikä lapsi tarvitse kunnallista päivähoitopaikkaa. Jaksolta maksetaan molemmille 50 prosentin päivärahaa.

Osittaisen hoitorahan turvin on hoidettu vuosittain vain noin neljä prosenttia alle kolmivuotiaista. Osittaista hoitovapaata käytettiin vuonna 2013 noin 11 000:ssa alle kolmivuotiaan lapsen perheessä. Sitä on käytetty pääasiassa kokopäiväisen kotihoidon tukikauden jatkeena, ei sen sijaan. Osittaisen vanhempainrahan jäykkyydestä on osoituksena se, että sitä on käyttänyt vuosittain vain noin sata vanhempaa. (Salmi, Lammi-Taskula & Mäntylä.) Vuoden 2001 perhevapaakyselyyn vastanneet vanhemmat katsoivat, että hoitoraha tulisi kolmin- tai nelinkertaistaa, jotta he voisivat harkita osittaista hoitovapaata (Salmi & Närvi 2017).

Alle kolmevuotiaan lapsen hoidon perusteella osittaista hoitorahaa käyttäneistä äideistä valtaosalla oli työsuhde ennen äitiysrahakauden alkamista, ja he aloittivat osittaisen hoitovapaan lapsen ollessa noin puolitoistavuotias (mediaani) eli yleensä jatkeena runsaan puolen vuoden kokoaikaiselle kotihoidon tuen jaksolle (Aalto 2013).

Töissä olevista parivuotiaan kuopuksen äideistä joka kuudes (18 %) oli kyselyn vastauksella osittaisella hoitovapaalla, joka kymmenes oli ollut sillä aikaisemmin. Äideistä siis useampi kuin joka neljäs hyödynsi mahdollisuutta osittaiseen hoitovapaaseen. (Salmi, Närvi, Lammi-Taskula & Mäntylä 2017.)

Selvästi yleisin este (44 %) vielä kotona lasta hoitavien äitien osittaisen hoitovapaan käyttämiselle oli työpaikan puuttuminen. Jos työpaikkaa ei ole odottamassa, äiti ei voi hyödyntää osittaista hoitovapaata mahdollisessa uudessa työpaikassa. (Salmi, Närvi, Lammi-Taskula & Mäntylä 2017.)

Enemmistö (60 %) käyttäjistä piti osittaista hoitovapaata enintään kuusi kuukautta.

Vielä parivuotiasta kuopusta kotona hoitavista äideistä lähes puolet (44 %) kertoi työpaikan puuttumisen syyksi sille, ettei käytä tai suunnittele osittaista hoitovapaata. Kolmasosa (31 %) piti kokopäiväistä hoitovapaata parempana ratkaisuna. Töissä olevista äideistä puolet mainitsivat taloudelliset syyt esteeksi osittaisille hoitovapaalla jäämiselle. (Salmi, Närvi, Lammi-Taskula & Mäntylä 2017.)

Äitejä on haluttu kannustaa osa-aikatyöhön kokoaikaisella kotihoidon tuella olemisen sijaan. Vuodesta 2014 lähtien alle kolmevuotiaiden vanhempia on kannustettu osa-aikatyöhön työaikaan suhteutetulla joustavalla hoitorahalla. Se tarjoaa osa-aikatyössä oleville osittaista hoitovapaata suuremman taloudellisen tuen.

Osa-aikatyön kestolle ja hoitorahan tasolle määriteltiin kaksi eri rajaa: joko enintään 60 prosenttia (22,5 tuntia) tai 80 prosenttia (30 tuntia) alan normaalista työajasta. Uudistuksella tavoiteltiin myös sitä, että nekin alle kolmevuotiaiden lasten vanhemmat, käytännössä äidit, joilla ei ole työsuhdetta, palaisivat ennen hoitovapaan päättymistä osa-aikatyön kautta työelämään. (Salmi, Lammi-Taskula & Mäntylä 2017.)

Joustavaa hoitorahaa maksetaan kerrallaan vain yhdestä lapsesta. Sen määrä on 241,19 euroa kuukaudessa, kun työaika on enintään 22,5 tuntia tai enintään 60 prosenttia normaalista kokopäivätyön työajasta (esimerkiksi noin 3 päivää viikossa tai noin 4,5 tuntia päivässä) ja 160,80 euroa kuukaudessa kun työaika ylittää 22,5 mutta enintään 30 tuntia viikossa tai yli 60 prosenttia mutta enintään 80 prosenttia normaalista kokopäivätyön työajasta (esimerkiksi noin 4 päivää viikossa tai noin 6 tuntia päivässä.). (Kela; Salmi, Lammi-Taskula & Mäntylä 2016.) Paremman taloudellisen tuen antava joustava hoitoraha voi saada pienituloiset kotona olevat äidit harkitsemaan osa-aikatyötä, jos sitä on saatavilla.

Kovin suurta suosiota ei ole kuitenkaan saanut myöskään joustava hoitoraha. Joustavan hoitorahan turvin hoidettiin vuonna 2014 kuusi prosenttia alle kolmivuotiaista. Joustavan hoitorahan edelleen melko vähäinen käyttö selittynee osittain sillä, että sitä eivät voi hyödyntää uuteen työsuhteeseen perhevapaalta siirtyvät vanhemmat. (Salmi, Lammi-Taskula & Mäntylä 2016.)

Kynnyskysymykseksi näyttää nousevan työsopimuslainsäädännön edellyttämä kuuden kuukauden työssäoloaikaehto ja se, ovatko työnantajat halukkaita tarjoamaan mahdollisuuden osittaisen hoitovapaan käyttöön myös uusissa työsuhteissa. Pitkään kotihoidon tukea käyttävistä äideistä puolella ei aina ole työpaikkaa, johon palata. Uuteen työpaikkaan mennessään he eivät täyty ehtoa eivätkä siten voi valita osittaista hoitovapaata ja joustavaa hoitorahaa sen tasosta riippumatta. (Salmi, Närvi, Lammi-Taskula & Mäntylä 2017.)

Vuonna 2013 Suomessa työskenteli osa-aikaisesti 19 prosenttia naisista, kun EU-maiden keskiarvo oli 32 prosenttia. Työolotutkimuksen mukaan vuonna 2013 kahden aikuisen lapsiperheiden äideistä 14 prosenttia ja isistä 3 prosenttia teki osa-aikatyötä. Alle kouluikäisten äideistä osa-aikatyötä teki 18 prosenttia ja alakouluikäisten äideistä 13 prosenttia. (Salmi & Närvi 2017.) Osa-aikatyön tekemisen todennäköisyys yli puolitoistaker-

taistui, jos äiti koki epävarmuutta työssään tai ajatteli, että pienten lasten äidin kuuluu olla kotona.

Vielä kotona parivuotiasta kuopusta hoitavista äideistä kolmannes suunnitteli osa-aikatyötä. Tämä oli yli puolitoista kertaa todennäköisempää, jos äidillä oli kolme tai useampia lapsia.

Osa-aikatyön tekeminen oli äideillä yhtä yleistä kuin palkansaajanaisilla. (Salmi ym. 2017)

Pienten lasten äidit tekevät osa-aikatyötä muita naisia useammin, osa-aikatyö on selvästi yhteydessä nuorimman lapsen ikään. Vuonna 2011 lähes puolet töissä olevista alle yksivuotiaiden lasten äideistä työskenteli osa-aikaisesti, yksivuotiaiden äideistä neljännes ja kaksivuotiaiden äideistä viidennes. Vuonna 2013 osa-aikatyötä teki 18 prosenttia alle kouluikäisten äideistä. (Salmi, Lammi-Taskula & Mäntylä 2016.)

Parivuotiaiden kuopusten äideistä reilu viidennes teki osa-aikatyötä. Jo töihin palanneista äideistä useampi eli 28 prosenttia oli osa-aikatyössä. Kotona lasta hoitavista äideistä runsaalla kolmanneksella oli suunnitelmia osa-aikatyöstä. (Salmi, Lammi-Taskula & Mäntylä 2016.)

Ruotsalaisäidit tekevät osa-aikatyötä paljon yleisemmin kuin suomalaisäidit. Suurimmillaan ero on nuorimman lapsen ollessa 2–3-vuotias: näiden lasten työllisistä äideistä on Ruotsissa osa-aikatyössä 48 prosenttia, Suomessa 22 prosenttia (Salmi 2017).

2.6. Äitien työllisyys

Perhepoliittisen keskustelun yksi keskeinen tavoite on ollut lisätä työssäkäyvien äitien osuuksia. Tässä on jo tapahtunut toivottua kehitystä. Äitien työmarkkina-aseman paraneminen 2000-luvulla on näkynyt erityisesti ensimmäisen lapsen saaneilla äideillä: mitä nuoremmasta lapsen ikäryhmästä on kysymys, sitä useammalla äidillä on työsuhde ennen esikoisen syntymää, ja esikoisen synnyttäneet naiset työllistyvät nopeammin lapsen saannin jälkeen. Työtömyys ja työvoiman ulkopuolelle jääminen ovat vähentyneet, ja yhä useampi äiti kuuluu palkallisten vapaiden piiriin. (Haataja 2014.) Hyvä työllisyyskehitys on kuitenkin heikentynyt vuosikymmenen vaihteesta eteenpäin (Haataja, Airio, Saarikallio-Torp & Valaste 2016).

Perheen nuorimman lapsen täytettyä kaksi vuotta 60 prosenttia äideistä oli ansiotyössä, kymmenen prosenttia hoitovapaalla työstään ja 20 prosenttia kotihoidon tuella ilman voimassa olevaa työsuhdetta. Nuorimman lapsen täytettyä kolme vuotta äideistä oli vuonna 2013 töissä 78 prosenttia, kouluikäisten äideistä 88 prosenttia. (Salmi, Lammi-Taskula & Mäntylä.) Perhevapaita käyttäneistä parivuotiaan lapsen isistä valtaosa (93 %) oli pääasiallisesti töissä (Närvi & Salmi 2017). Jos puolet kotihoidon tukikaudesta kiintiöitäisiin vain äideille, niin se koskisi melko pientä eli kuudetta osaa äideistä (Närvi 2017).

Kun nuorin lapsi on täyttänyt kolme vuotta, äideistä on töissä vähintään 80 prosenttia ja lasten tultua kouluikään lähes 90 prosenttia. Äidit siis palaavat pikkulapsivaiheen jälkeen töihin sankoin joukoin, eikä kotihoidon tuki pääsääntöisesti merkitse äitien jäämistä pitkiksi ajoiksi työmarkkinoiden ulkopuolelle. (Salmi 2017.)

Perhevapaat 2013 -väestökyselyssä 69 prosenttia äideistä oli ollut ennen vuonna 2011 syntynyttä lasta pääasiallisesti ansiotyössä palkansaaajana tai yrittäjänä. Ennen lapsen syntymää työssä olleista äideistä suurin osa oli palannut työhön lapsen ollessa parivuotias. (Närvi 2017.)

Työssä olevat parivuotiaan lapsen vanhemmat, etenkin äidit, kokivat melko yleisesti viettäneensä viimeisen vuoden aikana työnsä vuoksi vähemmän aikaa lastensa ja puolisonsa kanssa kuin olisivat halunneet. Äideistä lähes puolet ja isistä kolmannes koki yhteisen ajan lasten ja puolison kanssa liian vähäiseksi vähintään usein. (Närvi & Salmi 2017.) Tämä voi aiheuttaa syyllisyyttä.

3. Tutkimuksen aineistot

Tässä Perhebarometrissa verrataan vuosina 2010, 2014 ja 2018 verkkokyselyinä kerättyjä suomalaisten näkemyksiä perhepolitiikan eri vaihtoehtoista. Vastaajat ovat sijoittuneet ikäryhmään 20–59 vuotta.

Taulukko 1. Vuosien 2010–2018 vastaajat sukupuolen ja ikäryhmien mukaan (%).

Sukupuoli	Ikä	2010	2014	2018
Naiset	20–29-v.	18	23	25
	30–39-v.	22	23	25
	40–49-v.	24	31	22
	50–59-v.	36	23	28
	Yhteensä	100	100	100
	(N)	953	1343	1412
Miehet	20–29-v.	19	30	18
	30–39-v.	20	20	19
	40–49-v.	27	30	30
	50–59-v.	34	20	33
	Yhteensä	100	100	100
	(N)	951	1272	1148

Vuoden 2018 Perhebarometrin aineisto on nettipohjainen kyselyaineisto, joka kerättiin tammi-helmikuussa 2018. Kyselyn toteutti KANTAR TNS Gallup Oyj ja vastaajajoukkona käytettiin TNS Gallup Oy:n Gallup Forum vastaajapaneelia. Internetpaneelin vastaajakannassa on noin 50 000 taloutta, joista poimitaan tutkimuksen kohderyhmää parhaiten edustava otos. Kaikista vastaajista on valmiina joukko taustatietoja, joita voidaan käyttää tutkimuksessa hyväksi.

Kyselyn kohderyhmänä olivat 20–59-vuotiaat Manner-Suomessa asuvat suomalaiset. Vastaajia oli yhteensä 2 560, joista miehiä 1 148 ja naisia 1 412. Vastanneista miehistä 57 prosenttia ja naisista 60 prosenttia eli joko avioliitossa, avoliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa. Joka toisella vastaajalla oli omia lapsia. Joka kolmannella oli vähintään kaksi lasta.

Molemmista sukupuolista noin 30 prosenttia eli perheessä, jossa oli alle kouluikäisiä lapsia. Yksinhuoltajia oli 8 prosenttia naisista ja 5 prosenttia miehistä. Lapsettomat vastaajat olivat aineistossa hieman ylliedustettuina. Tätä on korjattu analyysissä painokertoimilla.

Vuosien 2014 ja 2010 aineistot kerättiin samalla tavalla kuin vuoden 2018 aineisto yhteistyössä TNS Gallupin kanssa käyttäen otoksena Gallup Forum vastauspaneelia. Tämä mahdollistaa näiden kyselyiden tulosten vertaamisen keskenään. Vuonna 2014 vastaajiksi valittiin 20–55-vuotiaat. Tästä johtuen vuoden 2014 aineistossa on himan vähemmän yli 50-vuotiaita kuin vuosien 2010 ja 2018 kyselyissä.

Vuonna 2002 (Perhebarometri 2004; Kontula 2004) tutkimus tehtiin postikyselynä osana eurooppalaista ”DIALOG – Population Acceptance Study (PPAS)” -tutkimusta. Tutkimusta varten poimittiin väestörekisteristä edustava otanta 18–69-vuotiaista suomalaisista. Vastauksia saatiin 3821 ja vastausprosentti oli 55,7 prosenttia. 20–60-vuotiaita vastaajia oli 3 677, miehiä 1 562 ja naisia 2 115. Aineistokeruun erilaisuudesta johtuen vuoden 2002 kyselyn tuloksia verrataan vuoden 2018 tuloksiin vain joiltakin osin.

3.1. Tutkimuksen kysymykset

Vuosien 2010, 2014 ja 2018 kysymyslomakkeissa on käytetty pääosin samoja ja samalla tavalla muotoiltuja kysymyksiä alakohtineen. Vuoden 2018 lomakkeessa oli 42 kysymystä, mutta alakysymyksineen erillisiä kysymyksiä oli kaikkiaan 132. Osan kysymyksistä saattoi ohittaa, jos ne eivät koskeneet itseä (esimerkiksi jos itsellä ei ollut lapsia). Lomakkeella olleiden kysymysten lisäksi vastaajista oli käytettävissä 18 Gallup Forumin taltioimaa taustatietoa.

Vuoden 2018 lomakkeen kysymykset keskittyivät perhepoliittisiin ja syntyvyyteen liittyviin teemoihin. Tässä raportissa keskitytään perhepoliittisiin asioihin.

Perhepoliittiset kysymykset käsitelivät muun muassa erilaisia (12) lapsiperheille kohdistettavia perhepoliittisia toimenpiteitä, verovarojen käyttöä, lapsilisiä, avustusta syntymän yhteydessä, vanhempainvapaan kestoa, hoitorahan määrää, hoitovapaan kestoa, perhevapaan korvaustasoa (3), perheen menoista tinkimistä (6), perhevapaiden laajentamista, lapsen viemistä kodin ulkopuoliseen hoitoon, subjektiivisen päivähoidon rajaamista, sukupuolten tasa-arvosta perhe-elämässä (7), perheen tärkeydestä (4), perhevapaiden muutoksista (6), lapsiperheiden verotusta ja valtiovallan onnistumista perhepolitiikassa (5).

Lomakkeella oli myös kolme avointa (laadullista) kysymystä, joihin saattoi vapaasti kirjoittaa vastauksensa:

1. Jos toivotte joustavuutta nykyisiin perhe- tai vanhempainvapaisiin, niin millaisia muutoksia näihin vapaisiin toivoisitte? Kirjoittakaa tähän mielipiteenne vapaasti.

2. Asumiskustannukset vievät usein suuren osan lapsiperheiden tuloista. Kuinka lapsiperheiden asumiskuluja tulisi mielestäsi helpottaa? Kirjoita tähän siitä vapaasti.
3. Kerro lopuksi, mikä on mielestäsi erityisen tärkeä korjaamisen kohde perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi?

3.2. Tämän raportin tavoitteet

Perhebarometrin 2018 tavoitteena on luoda ajankohtainen kokonaiskuva siitä millaista perhepolitiikkaa suomalaiset naiset ja miehet pitävät parhaana itsensä tai muiden kannalta. Vastaajina ovat sekä lapsiperheissä elävät, siihen elämän vaiheeseen myöhemmin tulevat että sen jo ohittaneet. Osa vastaajista ei ole aikuisena koskaan elänyt lapsiperheessä eikä tule ikänsä vuoksi elämään lapsiperheessä myöhemminkään. Osalla vastaajista perhepoliittiset asiat ovat siis ajankohtaisempia kuin toisilla. Kaikilta siitä kuitenkin löytyy näkemyksiä.

Tässä raportissa kyselyn vastauksia on käsitelty pääsääntöisesti rinnakkain lapsiperheissä elävien naisten ja miesten ja kyselyn muiden vastaajien kanssa. Tämän jaottelun avulla voi hahmottaa kuinka paljon ajankohtainen elämä lapsiperheessä liittyy siihen millaisia perhepoliittisia tukia ja palveluita silloin erityisesti kaivataan.

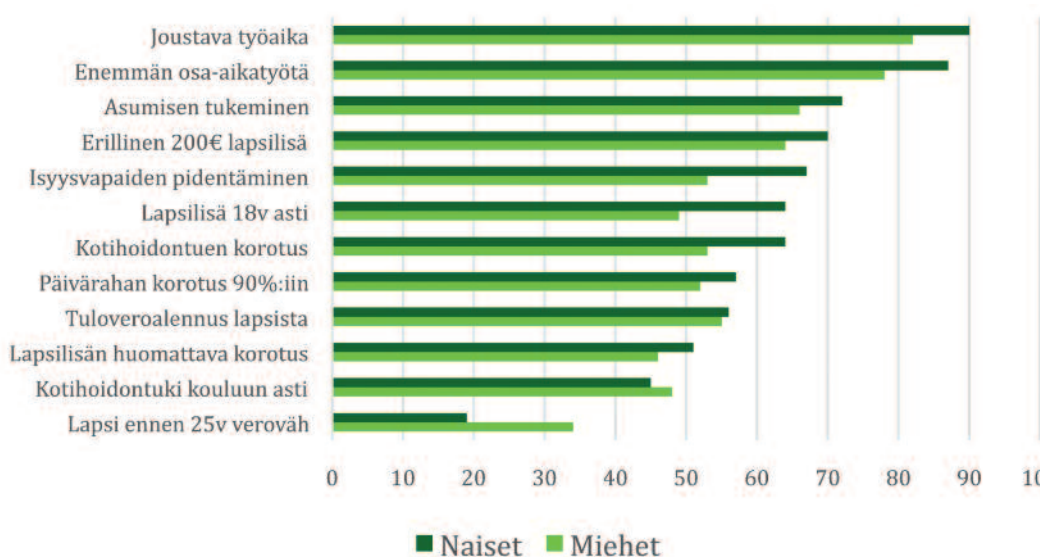
4. Kyselyn tulokset

4.1. Erilaisten perhepoliittisten toimenpiteiden tärkeys

Ihmisillä on taipumuksena kannattaa hyvin erilaisia asioita, jotka on sinänsä koettu hyviksi. Tämä pätee myös perhepolitiikkaan. Jotkut perhepoliittiset tuet tai palvelut koetaan kuitenkin tärkeämmiksi kuin jotkut toiset. Perhepolitiikan eri sektoreiden suhteellista suosiota ja arvostusta voi hahmottaa vertaamalla kuinka tärkeiksi oli arvioitu joukko erilaisia perhepoliittisia toimenpiteitä.

Kyselylomakkeella annettiin 12 erilaista perhepoliittista toimenpidettä ja vastaajia pyydettiin merkitsemään lomakkeelle kuinka tärkeinä he pitivät niistä kutakin. Näiden asioiden tärkeyttä verrattiin kyselyn kaikkien vastaajien antamiin vastauksiin heidän perhe-tilanteestaan riippumatta.

Kuvio 1. Kuinka suuri osa kaikista vastaajista piti seuraavia perhepoliittisia toimenpiteitä ainakin melko tärkeinä, %.

Kaikkein tärkeimmiksi perhepoliittisiksi toimiksi arvioitiin joustava työaika pienten lasten vanhemmille ja lisäksi toivottiin enemmän ja parempia osa-aikatyön mahdollisuuksia. Näitä asioita kannattavien osuudet olivat merkittävästi lisääntyneet vuodesta 2014 vuoteen 2018. Työn ja perheen yhdistämisen joustava helpottaminen oli siis kaikkein tärkeimmäksi koettu perhepoliittinen kehittämiskohde.

Seuraavaksi tärkeimmiksi perhepoliittisiksi toimenpiteiksi arvostettiin lapsiperheiden asumisen tukeminen ja erillinen 200 euron lapsilisä vähävaraisille lapsiperheille. Vähävaraisten lapsiperheiden tukeminen tulonsiirroin koettiin siis tärkeäksi.

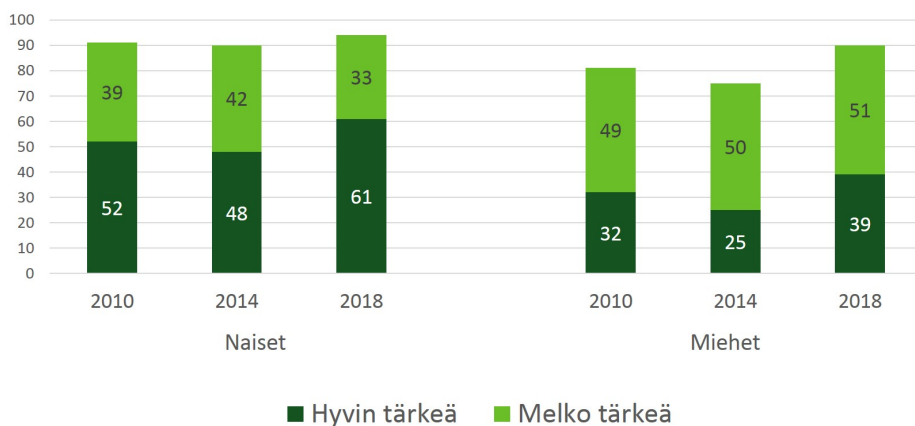
Noin puolet tai vähän yli puolet naisista ja miehistä koki vähintään melko tärkeiksi isyysvapaiden pidentämisen, lasta kotona hoitaville maksettavan kotihoidontuen korotuksen, lapsilisän ulottamisen siihen asti kunnes lapsi täyttää 18 vuotta, vanhempainpäivärahan korotuksen 90 %:iin edeltäneistä tuloista, ja tuloveroalennuksen ihmisille, joilla on huollettavia lapsia. Vähiten arvostettiin verovähennystä niille, jotka hankkivat ensimmäisen lapsensa ennen 25. ikävuotta.

4.2. Perhepolitiikkaan halutaan erityisesti joustavuutta

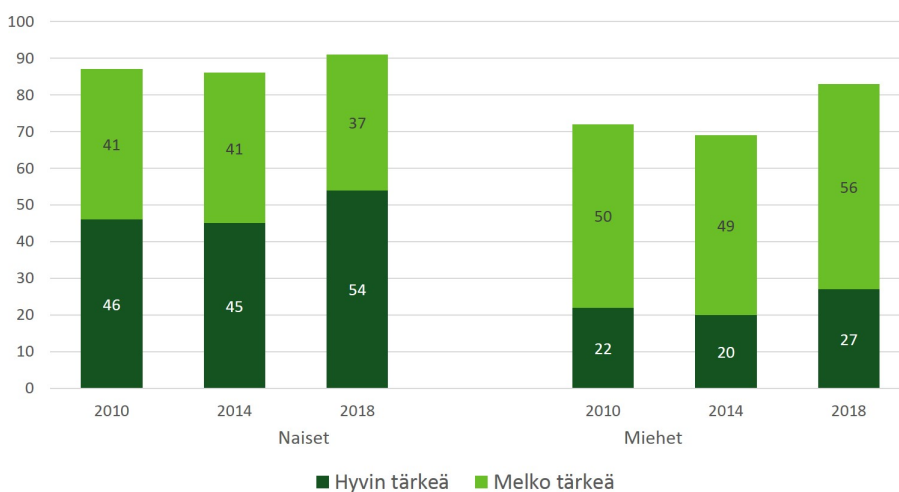
Työn ja perheen yhdistämisen helpottaminen on eittämättä aivan keskeistä perhepolitiikkaa, johon kansalaiset ja perheelliset toivovat parannusta. Tässä tutkimuksessa näitä asioita edustavat joustava työaika ja osa-aikatyön mahdollisuuksien lisääminen pienten lasten vanhemmille. Tässä niitä käsitellään tarkemmin. Kuten edellä todettiin, ne saivat suhteellisesti kaikkein suurimman arvostuksen perhepoliittisina toimenpiteinä.

Noin 90 prosenttia naisista ja noin 80 prosenttia miehistä piti sekä joustavaa työaikaa että parempia osa-aikatyön (Liitetaulukko 1) mahdollisuuksia vähintään melko tärkeinä perhepoliittisina asioina. Joka toisen naisen mielestä nämä toimenpiteet ovat hyvin tärkeitä. Naiset pitivät joustavaa työaikaa ja osa-aikatyötä yhtä tärkeinä, mutta miehet arvostivat joustavaa työaikaa vähän useammin kuin mahdollisuuksia osa-aikatyöhön.

Kuvio 2. Joustava työaika on melko tai hyvin tärkeä pienten lasten vanhemmille, lapsiperheissä asuvat, %.

Kuvio 3. Paremmat osa-aikatyön mahdollisuudet ovat hyvin tai melko tärkeitä pienten lasten vanhemmille, lapsiperheissä asuvat, %.

Taulukko 2. Kuinka tärkeä on vastaajien mielestä joustava työaika pienten lasten vanhemmille, %.

Sukupuoli	Perhemuoto	Joustavan työajan tärkeys	2010	2014	2018
Naiset	Lapsiperhe	Hyvin tärkeä	52	48	61
		Melko tärkeä	39	42	33
		Ei niin tärkeä	9	10	6
		Yhteensä (N)	100 (439)	100 (510)	100 (455)
Muut		Hyvin tärkeä	40	36	46
		Melko tärkeä	46	41	41
		Ei niin tärkeä	14	23	13
		Yhteensä (N)	100 (558)	100 (833)	100 (957)
Miehet	Lapsiperhe	Hyvin tärkeä	32	25	39
		Melko tärkeä	49	50	51
		Ei niin tärkeä	19	25	10
		Yhteensä (N)	100 (390)	100 (447)	100 (350)
Muut		Hyvin tärkeä	27	24	33
		Melko tärkeä	50	44	45
		Ei niin tärkeä	23	32	22
		Yhteensä (N)	100 (613)	100 (829)	100 (798)

Perhevapaiden käyttöön on siis kaivattu erilaisia joustoja. Vuoden 2018 kyselyssä halusimme selvittää, mitä mieltä vastaajamme ovat kolmesta erilaisesta joustomallista. Johdantokysymyksenä oli ”tulisiko ansiosidonnaisen perhevapaan (kesto nykyisin 12kk, korvaustaso enintään 70 % edeltävistä tuloista) käyttöön saada lisää joustavuutta?”

Taulukko 3. Millaista joustavuutta tulisi saada ansiosidonnaisen perhevapaan käyttöön, %.

Perhemuoto	Mielipide perhevapaan joustoista	Naiset	Miehet
Lapsiperhe	Perhevapaata tulisi voida pitää nykyistä matalammalla kuukausikorvauksella, jolloin sen kesto olisi pidempi?	34	35
	Perhevapaata tulisi voida pitää myös osa-aikaisena, jolloin sen kokonaiskesto olisi pidempi?	71	67
	Perhevapaata tulisi voida pitää useammassa jaksossa?	57	63
	(N)	(455)	(350)
Muut	Perhevapaata tulisi voida pitää nykyistä matalammalla kuukausikorvauksella, jolloin sen kesto olisi pidempi?	30	37
	Perhevapaata tulisi voida pitää myös osa-aikaisena, jolloin sen kokonaiskesto olisi pidempi?	65	59
	Perhevapaata tulisi voida pitää useammassa jaksossa?	55	51
	(N)	(957)	(798)

Ensimmäisenä joustoihin liittyvänä kysymyksenä oli, tulisiko perhevapaata voida pitää nykyistä matalammalla kuukausikorvauksella, jolloin sen kesto olisi pidempi? Tähän ei ollut helppoa ottaa kantaa, sillä naisista 42 prosenttia ja miehistä 36 prosenttia ei osannut ottaa tähän kantaa. Ajatusta kannatti 32 (55 % kantaa ottaneista) prosenttia naisista ja 36 (57 % kantaa ottaneista) prosenttia miehistä.

Toiseksi kysyttiin tulisiko perhevapaat voida pitää myös osa-aikaisena, jolloin kokonaiskesto olisi pidempi? Osa-aikaisuuteen ei osannut ottaa kantaa 25 prosenttia naisista ja 32 prosenttia miehistä. Sitä kannatti naisista 67 (88 % kantaa ottaneista) prosenttia ja 61 (81 % kantaa ottaneista) prosenttia miehistä.

Kolmanneksi kysyimme tulisiko perhevapaata voida pitää useammassa jaksossa? Tähän ei osannut ottaa kantaa 27 prosenttia naisista ja 26 prosenttia miehistä. Ajatusta kannatti 56 (76 % kantaa ottaneista) prosenttia naisista ja 55 (74 % kantaa ottaneista) prosenttia miehistä.

Näistä joustomalleista osa-aikaisuus oli suosituin malli. Tämä on linjassa sen kanssa, että myös osa-aikatyötä toivottiin tarjottavana enemmän erityisesti lapsia hoitaville äideille. Myös perhevapaan pitämistä useammassa jaksossa toivottiin sangen yleisesti. Perhevapaan pitäminen matalammalla ja sen ansiosta pitkäkestoisemmalla korvauksella ei sen sijaan saanut kovin laajaa kannatusta. Vastaajat kaipasivat perheille enemmän päästövaltaa hoitovapaan käyttöön.

4.3. Perhe- ja vanhempainvapaisiin toivotut joustot

Aiempien perhepoliittisten kyselyiden perusteella jo tiedettiin, että perhepolitiikkaan kaivataan erityisesti erilaista joustavuutta. Tutkimuslomakkeessa kysyttiin siksi vastaajien vapaita näkemyksiä siitä, millaisia joustoja he käytännössä toivoisivat perhepolitiikkaan. Kuten edeltä käy ilmi, niin näitä joustoja kannatettiin hyvin laajasti myös vuoden 2018 kyselyssä. Aika laajasti toivottiin perhevapaiden osa-aikaisuutta ja vapaiden pitämistä useammassa jaksossa. Nämä treemat nousivat vahvoina esille myös aihetta käsittelevässä avoimessa kysymyksessä. Siihen kirjoitti tarkemman näkemyksensä ja toiveensa 404 vastaajaa.

Yleisin kommentti ja toive oli, että perheiden pitää saada päättää vapaasti perhe- ja vanhempainvapaista 1–6-vuotiaille ilman kiintiöitä. ”Pakkoa” pidettiin pahana; sen sijaan kannatettiin vapaiden jakoa siten kun perheet itse toivovat. Kommenttinsa kirjoittaneiden mielestä kukin perhe tietää itse parhaiten, millaiset vapaat heille sopivat. Vapaiden tulisi joustaa perheen tilanteen mukaan tai sitten perheillä tulisi olla vapaiden käytössä täysi valinnanvapaus. Yksilöiden tarpeet tulisi huomioda aina esikouluikänsä asti. Lisäksi kotiäitiydelle haluttiin arvostusta. Vauvan vientiä hoitoon pidettiin jopa sääliittävänä asiana.

Halu perhevapaan pitämiseen pitää tulla perheestä. Nyt tuntuu, että ”tilastoniilot” ajavat miehille pakkoa pitää näitä vapaita, vaikka siitä olisi perheelle pitkäaikaista haittaa. Perheen oma halu ja tahto on tärkein ja asiantuntijuus omaan tilanteeseen paras. Tilastoja voidaan tehdä, mutta tästä ei pidä tehdä tasa-arvoasiaa. Lapsen etu edellä ja sen tietää parhaiten perhe. Tärkeintä on se, että lapsen kanssa on vapaalla se, jonka pois-saolo töistä aiheuttaa vähiten haittaa perheelle pidemmällä aikajaksolla.

Toivon että perheet saavat itse päättää kumpi vanhemmista on kotona lasten kanssa ja kuinka kauan. Osaa aikaa ei pitäisi erikseen korvamerkitä vain isälle koska perheiden tilanteet on niin kovin erilaisia.

Lasten vanhempien pitäisi itse saada päättää vapaat. Kaikkien taloudellinen tilanne ei kestä sitä että paremmin ansaitseva jää kotiin. Ja on sääli viedä pientä vauvaa hoitoon. Ja osan perhevapaasta pitäisi voida pitää vaikka silloin kun lapsi aloittaa koulun. Silloin tarvittaisiin jotain lomaa.

Täytyisi sallia vanhempien täysi valinnanvapaus, miten ja milloin haluaa pitää vanhempainvapaan, haluaako pitää pätkissä, vanhemmat samaan aikaan yhdessä (täytyisi muuttua myös tasa-arvoiseksi eli yhtä pitkät vanhempainvapaat) ym. ja työpaikoille pakollinen joustavuus asiassa työntekijän hyväksi (työnantaja ei voisi määrittää....).

Vanhempien pitää saada itse päättää perhevapaiden käytöstä. Äitien työllistymiseen voi kannustaa, mutta myös kotiäitiyden arvo pitäisi tunnustaa. Äidin oma halu olla lasten kanssa kotona pitäisi olla mahdollista myös taloudellisesti.

Lähes yhtä suosittuna pidettiin erilaisia jaksotettuja vapaita. Niiden ajoitus olisi nykyistä vapaampi. Vanhemmat olisivat vuorotellen välillä töissä ja välillä vapaalla. Perhe voisi itse päättää vapaiden siirrosta myöhempään aikaan. Vapaa voisivat ajoittua erissä ja pätkinä useille vuosille. Vanhemmat voisivat vuorotella niiden käytössä. Vapaat jaksottuisivat esimerkiksi lapsen kouluikään asti tai ainakin siihen asti kun lapsi on 4–5 vuotta vanha. Vapaita voisi kerätä säästöön ja sijoitella niitä vaikkapa tietyille viikonpäiville.

Syrjivä malli poistetaan ja kummallakin vanhemmista oikeus pitää yhtä pitkät vanhempainvapaat, kuten myös muissakin asioissa pitäisi olla erittäinkin tasa-arvoinen järjestelmä. Pitemmät vanhempainvapaat ja tarvittaessa joustaa siten, että halutessaan vanhemmat voivat pitää tyjaksoja osa-aikaisesti tai kokopäiväisiä toisen vanhemman ollessa vanhempainvapaalla, mutta niin että voi halutessaan toinen myös palata vanhempainvapaalle takaisin eli voisi pitää pätäkissä vanhempainvapaata niin halutessa.

Kolmas runsaasti kannatusta saanut ajatus oli joustava työskentely osa-aikaisena. Samalla kun ollaan työssä osa-aikaisesti, ollaan osa-aikaisella vanhempainvapaalla. Siihen liitettiin usein osittainen hoitovapaa. Lastenhoitaminen osapäiväisesti kotona tulisi tehdä kannattavamaksi jopa siihen asti kun lapsi täyttää neljä vuotta.

Joustavuus olisi mukavaa. Vanhempainvapaan pidentäminen samalla kokonaiskorvauksella olisi ihan hyvä. Osa-aikaisuuskin auttaisi niitä, jotka tarvitsevat vanhempainvapaata ja saavat vaikka osalle aikaa puolison tai suvun auttamaan. Osa-aikaisuudella saisi ehkä pidettyä työpaikasta kiinni paremmin.

Perhe- ja vanhempainvapaan osa-aikaisuuteen, mutta niin että normaalit kuukausitulot (max 2700 e/kk) eivät vaikuttaisi tuen suuruuteen. Näin pystyisi itsekkin kasvattamaan lasta päiväkodin tätien sijasta, mutta työnteosta koituisi myös pientä lisäkorvusta eikä valtio söisi niitäkin muutamia euroja.

Osa-aikatyön mahdollistaminen olisi tärkeää. Kotiin lapsia hoitamaan jääneillä naisilla on pienemmät eläkkeet ja joissakin tapauksissa heidän siirtymisensä takaisin työelämään käy erittäin hankalaksi. Osa-aikatyö mahdollistaisi ammattitaidon ylläpitämisen sekä lapsesta huolehtimisen. Lapsen tulisi päästä päivähoitoon kun vanhempi käy töissä.

Äidille voisi mahdollistaa kevyemmän ja mielekkäämmän töihin paluun, jos perhevapaalla voisi olla osa-aikaisesti ja osa-aikaisesti töissä, esim. pari päivää viikossa töissä ja loput perhevapaalla, tai töissä osapäiväisesti ja sitten siirtyä jollain järkevällä aikavälillä takaisin normaaliin työaikaan. Uskon, että tämä voisi saada äidit myös palaamaan perhevapaalta töihin nykyistä aikaisemmin.

Paljon kannatusta sai myös se, että vanhempainvapaata tulisi olla enemmän jaettavaksi. Sitä pidettiin hyvänä, että vanhempainvapaa olisi pidempi kuin nykyään samalla kun tukitaso olisi sama kuin nykyään. Pidempää vanhempainvapaata ehdotettiin myös nykyistä pienemmällä korvauksella.

Vanhempainvapaan joustavuus tulisi olla niin isälle ja äidille, pitäisin tärkeänä tiettyä kiintiötä – kuten 24 kk yhteensä ja sen saa vanhemmat käyttää yhtä aikaa tai erikseen, kuitenkin siten että kuukausimäärä vähenisi kun isä, äiti tai molemmat ovat yhtä aikaa vanhempain vapaalla.

Etuuspäivien lukumäärä pidettäisiin samana kuin nyt, mutta niitä voisi pitää tipoittain (osa viikosta töissä, osa kotona). Näin tuen saannin kalenteriaika pitenisi, mutta se olisi yhteiskunnalle kustannusneutraali.

Avoimissa vastauksissa tuotiin esille monia muita ehdotuksia ja toiveita, jotka eivät saaneet yhtä laajaa kannatusta kuin nuo edellä esitetyt. Niissä korostettiin muun muassa perheiden yksilöllisiä tilanteita, jotka liittyivät esimerkiksi erilaiseen työllistymiseen ja yrittäjäperheiden vaikeisiin tilanteisiin. Monet myös toivoivat perhevapaiden monipuolisempaa ja helpompaa yhdistämistä työn kanssa. Osa-aikaisen tuen toivottiin kestävän 16–18 kuukautta.

Siten, että vanhemman valinnanvapautta lisätään omien henkilökohtaisten tarpeiden mukaan. Yrittäjänä ei ollut mahdollista normaaleihin äitiyslomiin, joten yhteiskunnan tulisi ottaa huomioon poikkeavat työajat ja lomat, antaa yksilöllisempää tukea.

Laskennallinen perhevapaakorvaus voisi olla nykyinen, mutta sen voisi halutessaan ulottaa esim siihen, kun lapsi on n 18 kk. On myös vähän typerää, että äitiysvapaalle on pakko jäädä ennen laskettua aikaa, vaikka on ihan työkykyinen, siihen tuhlautui ihan turhaan yksi äitiysvapaakuukausi.

Toiveissa tuotiin esille, että vanhempien tulisi jakaa joustavammin lasten hoitaminen keskenään. Tätä mahdollistaisi se, että vanhemmilla olisi enemmän valinnanvaraa vanhempainvapaiden käytössä. Siinä auttaisi, että hoitoraha olisi sama kaikille ja se määräytyisi perheen keskiarvotulojen perusteella. Myös samapalkkaisuus lisäisi isien mahdollisuutta pitää vapaita. Yksi keino olisi tehdä tilapäinen hoitovapaa pidemmäksi. Vapaalla tulisi saada opiskella täysipäiväisesti.

Joustavuutta, joka auttaisi molempia vanhempia viettämään aikaa enemmän lapsen kanssa, suhteellisen tasamääräisesti vanhempien välillä.

Taloudellinen tukeminen pidemmän vanhempainvapaan pitämiseen. 10kk lapsi on hirmuisen nuori aloittamaan päivähoiton mutta nykypäivänä perheet ns. pakotetaan siihen koska muuten ei tulla toimeen.

Monet kannattivat myös sitä, että isille järjestyisi enemmän perhevapaata. Se olisi heille korvamerkitty nykyistä pidempi jakso, joka olisi mahdollinen myös opiskelijoille. Muutamat halusivat myös kannustaa isiä perhevapaille ja kommentoivat isäkuukauden jaksotusta. Ongelmaksi nimettiin se, että äidit eivät löydä töitä isyysvapaiden ajaksi. Korostettiin myös sitä, että isyysvapaan kehittäminen ei saa vaikuttaa kotihoidon tuen lyhentymiseen.

Kuitenkin olisi toivottavaa, että järjestelmä kannustaisi myös isiä käyttämään perhevapaitaan, jotta isätkin sitoutuisivat lapsiinsa kunnolla, eivätkä niin helposti hylkäisi lapsiaan siinä vaiheessa jos lasten äiti haluaa erota tai lapset alkavat tuntua raskautukselta.

Myös isyysvapaiden käyttöä pitäisi tukea. Tällä hetkellä miehille on vaikeaa jäädä isyysvapaalle sosiaalisen paineen ja työpaikkojen joustamattomuuden vuoksi.

Suunnilleen yhtä monet ehdottivat perhevapaiden jakamista tasan vanhempien välillä. Lasta tai lapsia hoidettaisiin silloin vuorotellen. Isille haluttiin yhtä pitkät vapaat kuin äideille niissä tapauksissa, jos syntyy kaksoset tai kolmoset. Muutamat ehdottivat myös sitä, että vanhemmat olisivat yhtä aikaa vapaalla ja että äitejä ei näissä tapauksissa pakotettaisi töihin.

Näissä vapaissa on liian pienet tulot, toivottu muutos oli se että saisi parempaa korvausta ja varmuutta että perhe pärjää. Se helpottaisi paljon päätöstä uuden lapsen suunnittelussa. Se olisi ensisijainen asia.

Toivoisin, että vanhemmat voisivat olla enemmän yhtä aikaa vapaalla. Nyt isyysvapaasta vain 3 viikkoa voi pitää yhtä aikaa äidin kanssa. Jos isä haluaisi olla pidempään pienen lapsen kanssa, ei äiti välttämättä voi mennä vähäksi aikaa välissä töihin, vaan hänen täytyy palata sitten kokonaan työelämään. Eli haluaisin sen olevan mahdollista, ettei äidin tarvitsisi heti palata töihin, mutta myös isä saisi olla pienen lapsen kanssa enemmän.

Molempien vanhempien pitäisi pystyä olla kotona pidempään kotona lapsen syntymän jälkeen, ja paremmin tuettuna. Näin välttyään äidin tai isän loppuun palaminen jo alku metreillä.

Monet olivat sitä mieltä, että koti on varsinkin alle kaksivuotiaalle lapselle paras paikka. Kotihoidon sopivaksi ikärajaksi nostettiin kolme tai viisi vuotta (ks. myös Miettinen 2017). Kotihoito ja lapsen etu koettiin tärkeäksi ja lapsille tulisi antaa kodeissa riittävästi aikaa. Imetystä pitäisi jatkaa riittävän pitkää ja huolehtia lasten sairauksista. Vanhempien pitäisi hoitaa lapset yhteistyönä ja käyttää enemmän vapaa-aikaansa lasten kanssa. Molemmat vanhemmat joutuvat olemaan töissä siksi, että vanhempainvapaasta saatava korvaus ei vastaa työtuloa.

Että molemmat vanhemmat päättävät milloin toinen hoitaa ja toinen on työssä. Lapsen kotona hoito on mielestäni ehdottomasti parempi vaihtoehto kuin päivähoito ja nykyavustuksilla myös valtiolle edullisempi.

Perhevapaissa pitäisi mennä lapsen etu edellä. Lasta suositellaan imetettävän vuoden ajan, että hän saa suojan eri sairauksia vastaan. Nykyiset vapaat eivät riitä siihen, että kaikki imettäisivät riittävän kauan. Isien osuutta perhevapaiden käytöstä koitetaan lisätä imetyksen kustannuksella.

Lapsen kotihoito (rakkaus, läsnäolo, syli, lohduttaminen) kannattelee ihmistä läpi elämän. Rakkaus antaa hyvän itseluottamuksen ja uskon muihin, kyvyn empatiaa, suojaa syrjäytymiseltä ja käytöshäiriöiltä. Päiväkodeissa lapsi joutuu pitämään puolensa. Vaikka syliin joskus pääsisikin, siitä puuttuu aito tunne. Kasvatustieteilijöiden mukaan lapsi hyötyy sosiaalisista kontakteista vasta noin viiden vanhana. Pienelle lapselle parasta seuraa ovat muut aikuiset. Toiset lapset ovat epävarmuustekijöitä, aikuinen luo turvaa. Onnellinen lapsuus on paras turva ihmisen elämälle ja sitä tulisi tukea.

Kaikkia lapsia ei tule sulloa vastaajien mielestä päiväkoteihin edes silloin kun he täyttävät kolme vuotta. Jotkut olivat sitä mieltä, että perheillä tulee olla oikeus olla lapsen kanssa kotona niin kauan kuin haluaa, ainakin kouluun asti. Vanhempien olisi hyvä järjestää työstä vapaata myös koulun alkaessa ja iltapäivisin kouluaikaan.

Kun lapset ja vanhemmatkin ovat hyvin erilaisia keskenään, ei ole järkevää, että suunnilleen kaikki lapset sullotaan päivähoitoon siinä vaiheessa kun he täyttävät kolme vuotta.

Nykyisinhän kotiin voivat jäädä vain vauraiden ihmisten lapset ja ne, joilla on pikkusisaruksia. Jos lapsi ei viihdy päivähoidon isossa ryhmässä tai tarvitsee erityistä tukea, hänellä pitäisi olla mahdollisuus olla kotona, olla lyhempi päivä hoidossa, tai mennä pienempään ryhmään vaikkapa perhepäivähoitoon.

Lapsen kanssa kotiin jääminen on sekä lapselle että vanhemmalle paras vaihtoehto. Pienen lapsen kanssa muutama tunti illassa väsyneenä työpäivän ja tarhapäivän jälkeen on uuvuttava. Itse olen vuorotyössä ja moni kollega kamppailee yksinhuoltajana ympärivuorokautisen päivähoidon kanssa ja se vaikuttaa todella rankalta.

Äitien työaikoihin toivottiin joustavuutta varsinkin aamuisin. Tämä koskisi myös yli kolmivuotiaita lapsia. Lisäksi monet kaipasivat yhtä pitkään jatkuvaa osa-aikaista perhevapaata tai lyhennettyä työpäivää/työaikaa jommallekummalle vanhemmalle.

Jotkut toivat esille vanhemmuuden kustannusten jakautumisen nykyistä enemmän myös isien työnantajille. Toisaalta vastuuta siirrettiin myös Kelalle, jolloin työnantajat voisivat saada helpotusta. Muutamien mielestä työnantajien ei tarvitsisi osallistua vanhempainvapaiden kustannuksiin. Valtiolta tulisi saada tukea sijaisten palkkaukseen. Joku jopa ehdotti, että vanhempainvapaiden kustannukset tulisi pistää vanhempien piikkiin.

Äitiyspäivärahat valtion eikä työnantajan maksettavaksi, jolloin äitiys ei olisi urallinen itsemurha naiselle!!! Ei ihmekään, etteivät naiset halua lapsia uransa tuhoksi, kukaan ei edes uskalla palkata synnytysikäistä naista!

Isyyysvapaasta rangaistaan äidin kodinhoidon tuen pienennyksellä, tämä ei ainakaan kannusta isä pitämään isyys vapaata.. terveisiä KELA:lle.

Oli myös kommentteja, että vanhemmat eivät saa jäädä vuosikausiksi kotiin lapsia hoitamaan. Työt on priorisoitava lastenhoidon edelle, josta syystä vanhempainvapaista ei saa tehdä lastenhoidon kannalta liian houkuttelevia. Vaadittiin jopa vanhempainvapaiden poistamista kokonaan siksi, että ne tekevät vanhemmat laiskoiksi.

Perhe- ja vanhempainvapaat pitäisi poistaa kokonaan ja verotusta keventää huomattavasti niin, että perhe pystyisi tulemaan toimeen yhden ihmisen palkalla ainakin hetkellisesti. Näin perhe voisi itse päättää, kuinka pitkään toinen vanhemmista on kotona lapsen kanssa. Yhteiskunnan ei tarvitse puuttua asiaan mitenkään.

On hyvä, että on perhevapaajärjestelmä, mutta se ei saisi johtaa siihen, että kotiin jäänti olisi liian houkuttelevaa – ei ole hyväksi työuralle ja eläkkeelle (yleensä naisten).

Muutamassa kommentissa vilahtivat Ruotsin malli ja vanhempainvapaiden 6 + 6 + 6 -malli. Esiin otettiin myös se, että isä haluaisi jäädä kotiin, mutta siihen ei ole varaa. Lasten päivähoitoon ja osa-aikaiseen hoitoon toivottiin joustavuutta.

Syntyvyyden uskottiin lisääntyvän vanhempainvapaiden paremmalla tuella ja pidemmällä kestolla. Se kytkettiin myös työpaikan varmistamiseen vanhempainvapaiden jälkeen. Toisaalta esitettiin myös yksittäisiä kommentteja siitä, että tukea saisi antaa vain kantasuomalaisille tai että lapsia ei pitäisi edes tehdä lisää. Siitä tulisi rangaista verotuksella. Perhevapaat tulisi poistaa ja laskea verotus alas.

Suomalaisten syntyvyys on niin alhaisella tasolla, että valtiovallan tulisi hädissään kaikin tavoin yrittää lisätä sitä. Enemmän rahaa, vapaata ja joustoa perheiden puoleen, jotta lapsenteko olisi kannattavaa!!! Nyt täällä ainoastaan somalit loisivat ja väentävät lapsilisien kiilto silmissään mahdollisimman monta lasta tuleviksi yhteiskunnan eläteiksi. Näiltä lapsilisät pois tai minimiin, maksettava paljon vähemmän lapsilisiä kuin kantasuomalaisille, ainoastaan oikeille suomalaisille korotus lapsilisiin!!!

Pitäisi aivan erityisesti tukea kantäestön syntyvyyden lisäämistä kaikin mahdollisin järkein toimin ja yhä nuorempina. Ja kyllä se vaan on niin, että kaikkien vanhempain- ja perhevapaiden korvauksiin on saatava nykyistä huomattavasti korkeampi vähimmäismäärä!

Jokainen vanhempi olkoon itse vakavarainen ja kykenevä elättämään jälkikasvunsa. Ei ole valtion tehtävä rahoittaa työttömien ja köyhien lisääntymistä. Oma valinta lisääntykö ja onko siihen varaa. Perhevapaat vanhempien omaan piikkiin. En ole ikinä ym-

märtänyt sitäkään että työnantajan pitää korvata sairauspoissaolot jos on lapsi kipeänä. Ei sen asian pitäisi olla työnantajan ongelma. Siksi kukaan työnantaja ei halua palkata pikkulasten vanhempia edes töihin.

Meitä on jo yli 7,5 miljardia, eikä ihmisillä ja valtiovalloilla ole mitään järkeä? Maapallo on jo seitsenkertaisesti ylikansoittunut. Luonnonvarat ovat loppumassa, eläimet kuolevat sukupuuttoon ennätysvauhtia. Ihmiset tulevat yhä tyhmemmiksi, ja mitä tyhmempi ihminen, sitä enemmän lapsia hän hankkii. Siitä on jo kauan ollut luotettavat tutkimustulokset. Enemmän kuin 2 lasta hankkiville pitää määrätä tuntuva rangaistus, ja rahalla EI saa ostaa lisää lapsenhankkimisoikeuksia.

Yksittäisissä kommentteissa toivottiin pidempää vanhempainvapaata ja kotihoidontuen poistamista. Yksinhuoltajat tulee ottaa huomioon. Muita toiveita olivat kotihoitoavun saaminen lapsiperheille. Vanhempainvapaata haluttiin myös adoptioiperheille. Köyhille lapsiperheille haluttiin erityistukea. Perhevapaissa koettiin olevan myös liikaa vaihtoehtoja ja toivottiin siksi selkeyttä systeemiin.

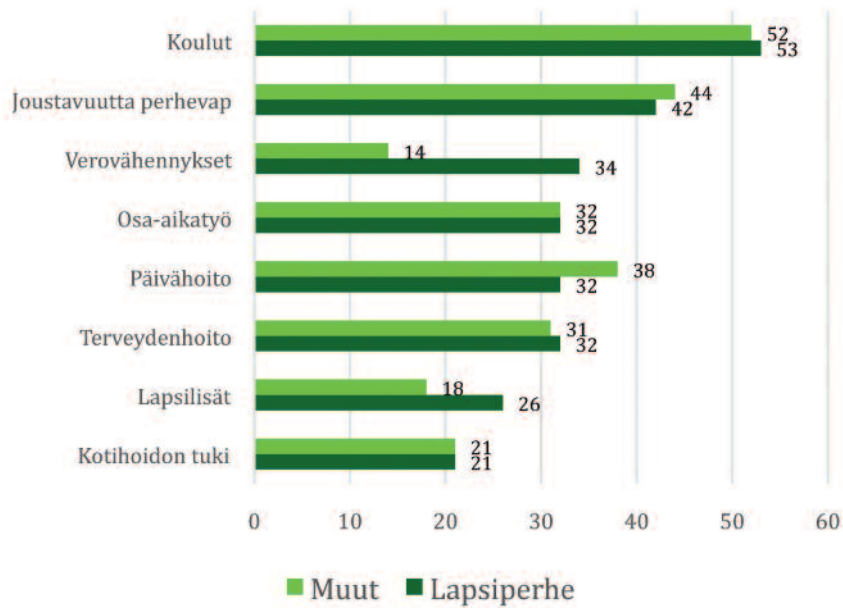
Että rahaa saisi riittävästi, jottei tarvitse sen takia mennä takaisin töihin ja lapsen liian aikaisin päiväkotiin. Myöskin rahan suuruuden tulisi pysyä samana, vaikka toista lasta ei tehtäisikään aikarajan puitteissa mahdollisimman pian. ”Kahden pikkulapsen loukku” on hajottanut liikaa perheitä. Rikkinäisen perheen vaikutus näkyy lapsessa aina, vaikka ero olisi kuinka sopuisa. Taloudelliset huolet ja pikkulapsiaika ovat varmaan yleisimmät syyt perheiden hajoamiseen.

4.4. Verovarojen käyttö lapsiperheiden hyväksi

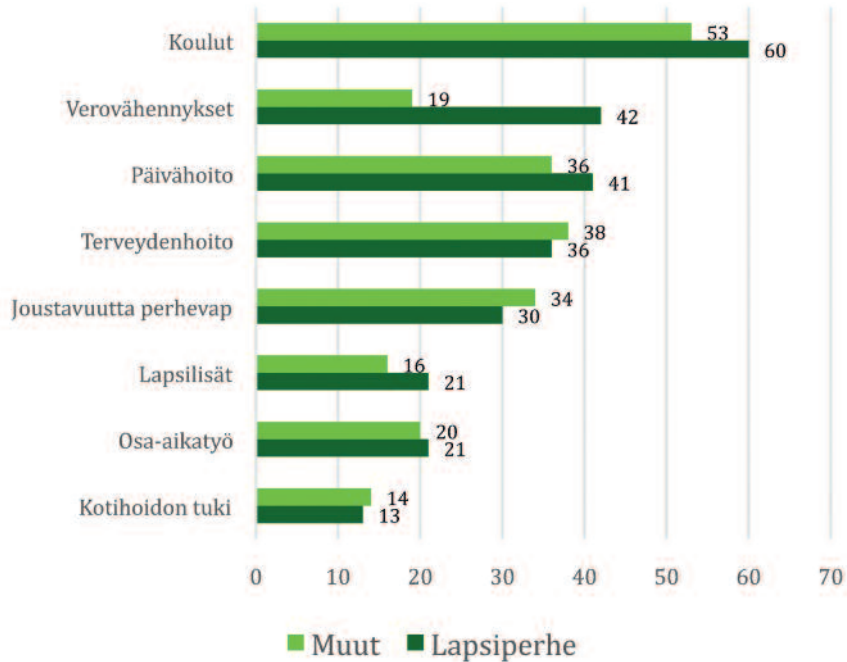
Perhepoliittisissa kyselyissä on tiedusteltu vastaajilta vuosina 2010, 2014 ja 2018 mihin verovaroja tulisi heidän mielestään kohdistaa, mikäli ne suunnataan juuri lapsiperheiden tukemiseen. Vastaajille tarjottiin kahdeksan vaihtoehtoa sekä, että he eivät valitsisi mitään kyseisistä vaihtoehtoista. Lisäksi saattoi vastata, että ei osaa sanoa.

Vastaajia pyydettiin valitsemaan yhdeksästä vaihtoehdosta (joista yksi oli ’ei mikään noista vaihtoehtoista’) kolme itselle tärkeintä. Vaihtoehtojen joukossa oli perhepoliittisten asioiden lisäksi koulutus (’Kouluihin’) ja terveydenhoito (’Lasten terveydenhuoltoon’). Näistä vastauksista muodostettiin yhdistetty tieto, joka kertoo, kuinka suuri osa vastaajista oli valinnut kyseisen asian kolmen tärkeimmän asian joukkoon. Koska vastaajien valinnat hajosivat aika tavalla eri vaihtoehtoihin, mitkään niistä eivät saaneet hyvin korkeita prosenttiosuuksia.

Kuvio 4. Tärkeimmät asiat joihin verovarvoja tulisi naisten mielestä kohdistaa, %.

Kuvio 5. Tärkeimmät asiat joihin verovarvoja tulisi miesten mielestä kohdistaa, %.

Taulukko 4. Mihin lapsiperheiden tukimuotoihin verovaroja tulisi kohdistaa?

Kuinka suuri osa vastaajista on valinnut seuraavat tukimuodot kolmen tärkeimmän tukikohteen joukkoon, %.

Sukupuoli	Lapsiperheiden tukimuoto	2010	2014	2018
Nainen	Kouluihin	49	56	52
	Lasten terveydenhoitoon	43	41	31
	Perhevapaiden joustavuuden lisäämiseen – vapaan ja työn yhdistäminen helpommaksi	32	41	43
	Lasten päivähoitopalveluihin	29	33	36
	Lapsilisien korottamiseen	25	19	21
	Kotihoidontuen korottamiseen	38	23	21
	Vanhempien osa-aikatyön tukemiseen	35	32	32
	Lapsiperheiden verovähennyksiin	20	21	21
	Ei mihinkään vaihtoehtoista	2	3	3
Mies	Kouluihin	58	63	55
	Lasten terveydenhoitoon	46	46	37
	Perhevapaiden joustavuuden lisäämiseen – vapaan ja työn yhdistäminen helpommaksi	27	30	33
	Lasten päivähoitopalveluihin	37	38	38
	Lapsilisien korottamiseen	20	18	18
	Kotihoidontuen korottamiseen	31	17	14
	Vanhempien osa-aikatyön tukemiseen	21	20	21
	Lapsiperheiden verovähennyksiin	25	26	25
	Ei mihinkään vaihtoehtoista	2	3	5

Sekä naiset että miehet valitsivat lapsiperheiden kannalta kaikkein useimmin kolmen tärkeimmän verovarojen käyttökohteen joukkoon koulut. Koulutus on siis sen yhteiskunnallinen peruspalvelu, jota kaikkein useimmin arvostetaan. Naisilla kakkoseksi nousi perhevapaiden joustavuuden lisääminen ja kolmanneksi lasten päivähoito. Miehillä kakkosena oli lasten päivähoito ja kolmosena lasten terveydenhoito.

Tutkimusvuosien välisessä vertailussa nousussa oli molemmilla sukupuolilla perhevapaiden joustavuuden lisääminen ja laskussa lasten terveydenhoito ja kotihoidontuen korottaminen. Merkillepantavaa on se, että naisilla perhevapaiden joustavuuden lisääminen meni ohitse lasten päivähoitopalveluista. Tämä vahvistaa käsitystä siitä, että perhevapaiden joustavuus on juuri nyt erityisen tärkeä ja ajankohtainen asia.

4.5. Muutostoiveet lapsilisiin ja muihin tulonsiirtoihin

Lasten hoitaminen ei onnistu ilman taloudellisia panostuksia. Yhteiskunta tulee tässä vastaan tulonsiirtojen avulla. Aiemmin lapsiperheet saivat erityistä verotukea (varsinkin kun yhteisverotus oli vielä voimassa), mutta lapsiperheiden verovähennyksistä luovuttiin 1990-luvulla. Ne ovat silti yhä mukana perhepoliittisessa keskustelussa yhtenä vaihtoehtona.

Nykyään tulonsiirrot rajoittuvat käytännössä pääosin verovapaisiin lapsilisiin. Lapsilisillä korvataan lapsista aiheutuvia kustannuksia ja tasataan lapsettomien ja lapsiperheiden välisiä kustannuseroja. Ne on porrastettu perheen lapsiluvun mukaan. Ensimmäisestä lapsesta saa 94,88 euroa kuukaudessa ja viidennestä 172,69 euroa kuukaudessa. Lapsilisää maksetaan alle 17-vuotiaille. Yksinhuoltajakorotus on 53,30 euroa jokaisesta lapsesta. Tulonsiirtoihin kuuluu myös äitiysavustus. Äitiysavustuksena voi valita joko äitiyspakkauksen tai 170 euron verottoman rahasumman. Tulonsiirtoihin voidaan sisällyttää lisäksi asumisen tuet, jos perhe on niihin oikeutettu.

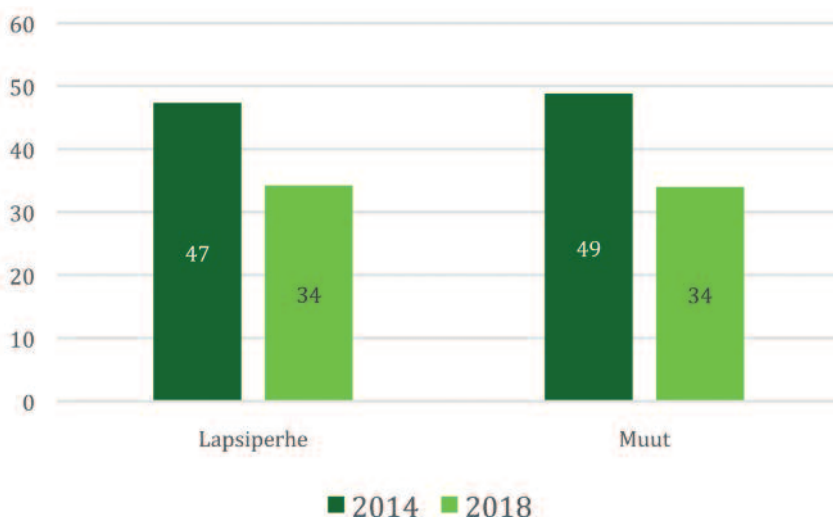
Tässä tutkimuksessa vastaajia on pyydetty ottamaan kantaa lapsilisien nykyiseen tasoon. Vastaajille kerrottiin, että lapsilisää maksetaan perheille 95–173 euroa/lapsi lapsimäärän mukaan. Kysymykseen sisältyi vaihtoehto siitä, haluaisiko vastaaja porrastaa lapsilisän niiden saajien tulojen mukaisesti. Käytännössä se tarkoittaisi hyvätuloisten lapsilisien leikkaamista tai poistamista kokonaan.

Taulukko 5. Mitä mieltä ollaan lapsilisien nykyisestä tasosta, %.

Perhemuoto	Mielenpide lapsilisistä	2014		2018	
		Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
Lapsiperhe	Pitäisi maksaa kaikille enemmän	23	25	30	30
	Nykyinen taso sopiva	21	25	25	37
	Pitäisi maksaa kaikille vähemmän	1	2	1	3
	Tulisi porrastaa tulojen mukaan	51	43	40	26
	Ei osaa sanoa	4	5	4	4
	Yhteensä	100	100	100	100
	(N)	(510)	(447)	(455)	(350)
Muut	Pitäisi maksaa kaikille enemmän	12	16	23	21
	Nykyinen taso sopiva	20	25	26	33
	Pitäisi maksaa kaikille vähemmän	2	2	3	5
	Tulisi porrastaa tulojen mukaan	54	44	38	29
	Ei osaa sanoa	12	13	10	12
	Yhteensä	100	100	100	100
	(N)	(833)	(829)	(957)	(798)

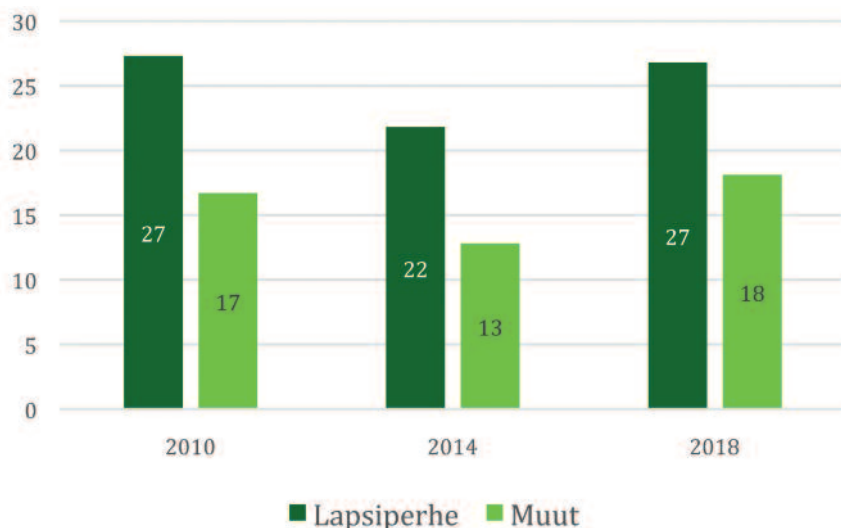
Vuonna 2014 48 prosenttia otti kantaa sen puolesta, että suurituloisille tulisi maksaa pienemmät lapsilisät (Taulukko 2). Vuonna 2002 tämä osuus oli 56 prosenttia. Uusimmassa vuoden 2018 kyselyssä lapsilisän porrastusta kannatti enää 34 prosenttia. Vaikka monet ovat siis edelleen tällä kannalla, niin hyvätuloisten saamia lapsilisiä ei koeta enää niin suureksi ongelmaksi kuin aikaisemmin.

Kuvio 6. Lapsilisät tulisi porrastaa niiden saajan tulojen mukaan, %.

Ne vastaajat, jotka varsinaisesti ottivat lapsilisien tasoon kantaa, jakautuivat miltei puoliksi niihin, jotka olivat tyytyväisiä niiden nykyiseen tasoon ja heihin, jotka toivoivat lapsilisiä maksettavan nykyistä enemmän. Vain harvojen mielestä lapsilisiä voisi maksaa nykyistä vähemmän. Lapsilisillä on kaiken kaikkiaan vahva kannatus perhepoliittisena keinona.

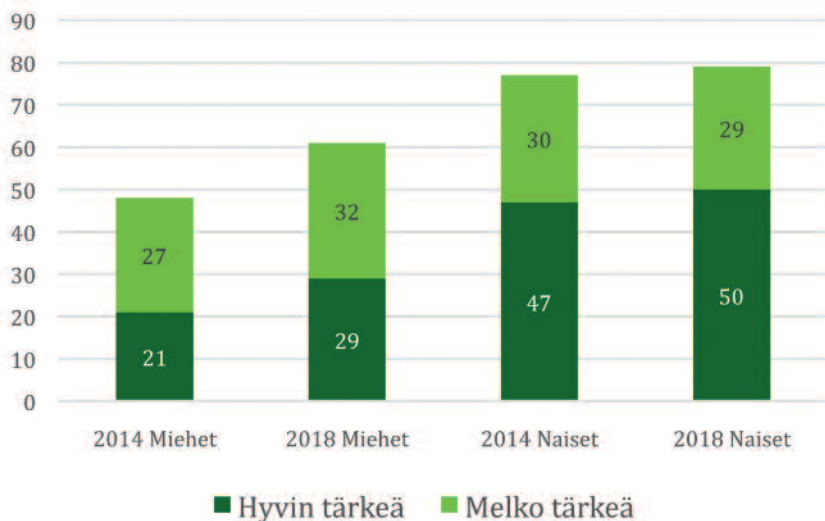
Vuonna 2018 sangen tarkasti puolet naisista ja miehistä piti lapsilisien huomattavaa korottamista ainakin melko tärkeänä (Liitetaulukko3). Vuoteen 2014 verrattuna tämä näkemys ei ollut suuremmin muuttunut, mutta vuonna 2010 lapsilisien huomattavalle korottamiselle löytyi vahvempi kannatus kuin sen jälkeisissä kyselyissä. Vuonna 2002 huomattavaa korotusta lapsilisään (tuolloin 400 mk/kk eli 67 euroa) kannatti 57 prosenttia miehistä ja 63 prosenttia naisista. Osalla vastaajista oli vuonna 2018 joka tapauksessa vahva näkemys lapsilisien tärkeästä yhteiskunnallisesta merkityksestä.

Kuvio 7. Lapsilisän huomattava korotus (esim. 90 euroa lapsesta) hyvin tärkeää, %.

Vuonna 2002 tasan puolet sekä miehistä että naisista kannatti sitä, että verovaroja käytettäisiin silloista enemmän lapsilisiin. Vastaajista 43 prosenttia piti lapsilisien tasoa sopivana. Kaikkein eniten lapsilisien kasvattamista kannattivat ymmärrettävästi lastensa kanssa yhdessä asuvat vanhemmat. Näistä vanhemmista kaksi kolmasosaa olisi halunnut verovaroista suuremman siivun lapsilisiin.

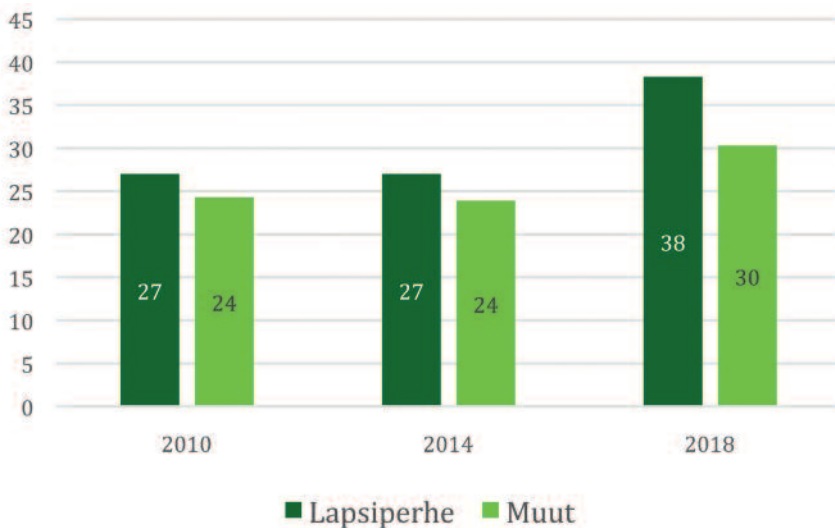
Aika ajoin on esitetty kritiikkiä siitä, että lapsilisien maksaminen päättyy liian varhain kun lapsen opinnot ovat kesken esimerkiksi lukiossa. Ratkaisuksi on ehdotettu lapsilisien maksamista kunnes lapsi täyttää 18 vuotta. Kun tähän ehdotukseen pyydettiin ottamaan kantaa, niin naisilta tuli siihen vahvempi kannatus kuin miehiltä (Liitetaulukko 4). Kolmasosa naisista piti tällaista uudistusta hyvin tärkeänä ja kaksi kolmasosaa melko tärkeänä. Miehillä vastaavat osuudet olivat viidesosa ja puolet. Tällainen perhepoliittinen uudistus saa joka tapauksessa suomalaisilta aika vahvan kannatuksen.

Kuvio 8. Lapsilisän ulottaminen 18-vuotiaaksi asti hyvin tai melko tärkeää, lapsiperheissä asuvat, %.

Köyhille lapsiperheille on mietitty erilaisia perhepoliittisia ratkaisuja, jotka auttaisivat heitä selviämään paremmin lasten hoitamisesta koituvistakuluista. Yhdeksi ratkaisuksi on ehdotettu 200 euron erityislapsilisää vähävaraisille lapsiperheille. Tälläkin ehdotuksella on paljon kannatusta. Noin kaksi kolmesta kyselyyn vastanneesta naisesta ja miehestä on pitänyt sitä ainakin melko tärkeänä asiana kaikissa kolmessa kyselyssä.

Kuvio 9. Erillinen 200 euron lapsilisä vähävaraisille perheille hyvin tärkeää, %.

Taulukko 6. Kuinka tärkeä on vastaajien mielestä erillinen 200 euron lapsilisä vähävaraisille lapsiperheille, %

Sukupuoli	Perhemuoto	200 euron erillinen lapsilisä vähävaraisille	2010	2014	2018
Naiset	Lapsiperhe	Hyvin tärkeä	29	29	42
		Melko tärkeä	46	39	31
		Ei niin tärkeä	25	32	27
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(439)	(510)	(455)
	Muut	Hyvin tärkeä	26	25	32
		Melko tärkeä	42	37	36
		Ei niin tärkeä	32	38	32
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(558)	(833)	(957)
Miehet	Lapsiperhe	Hyvin tärkeä	25	24	33
		Melko tärkeä	47	38	37
		Ei niin tärkeä	28	38	30
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(390)	(447)	(350)
	Muut	Hyvin tärkeä	23	22	28
		Melko tärkeä	39	34	33
		Ei niin tärkeä	38	44	39
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(613)	(829)	(798)

Vuonna 2002 68 prosenttia naisista ja 53 prosenttia miehistä kannatti sitä, että lapsilisää tulisi maksaa 20. ikävuoteen asti, mikäli lapsi opiskelee ja asuu kotona. Tätä ajatusta vastusti vain 14 prosenttia naisista ja 25 prosenttia miehistä.

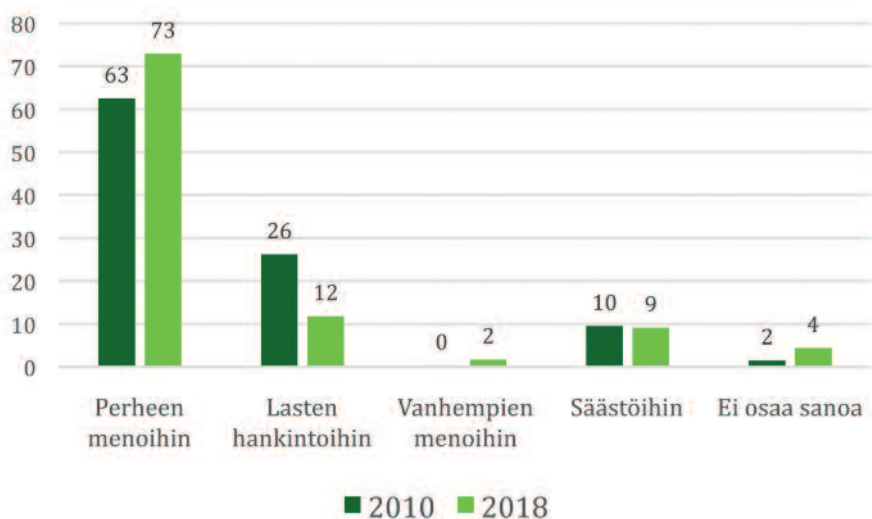
Vuonna 2002 kysyttiin pitäisikö lapsilisänä maksettava tuen suuruus sitoa lasten ikään. Nykyistä mallia, jossa lapsen iällä ei ole vaikutusta, kannatti 60 prosenttia kummastakin sukupuolesta. Vanhemmille lapsille suurempana maksettavaa tukea kannatti 34 prosenttia naisista ja 27 prosenttia miehistä. Monet allekirjoittivat kokemuksen siitä, että lapsista koituvat kulut kasvavat iän myötä.

Vuonna 2002 noin 60 prosenttia kummastakin sukupuolesta kannatti lapsilisäjärjestelmää, jossa lapsilisä maksetaan jokaisesta lapsesta. Reilun kolmasosan mielestä lapsilisänä maksettavan tuen tulisi kasvaa lasten lukumäärän kasvaessa. Tämä kanta vastaa nykyistä lapsilisämallia.

Yksi argumentti sen puolesta, että lapsilisät tulisi porrastaa tulojen mukaan, on ollut se, että hyvätuloiset perheet eivät niitä tarvitse, josta syystä ne menevät säästöihin lasten menojen sijaan. Vuosien 2010 ja 2018 kyselyiden mukaan noin joka kymmenes perhe on sijoittanut saamansa lapsilisät säästöön.

Taulukkoon 7 on koottu vastaajat, jotka elivät tutkimushetkellä lapsiperheessä. Lapsilisät ilmoitetaan käytettävän useimmiten perheen yleisiin menoihin, naiset vastasivat näin miehiä useammin. Vuodesta 2010 vuoteen 2018 on vähentynyt niiden vastaajien osuus, jotka kertovat lapsilisien tulleen yleensä käytetyksi lasten isompiin hankintoihin. Tämä tarkoittanee sitä, että perheillä on ollut taloudellisesti aiempaa tiukempaa ja lasten menoista on siksi pitänyt tinkiä.

Kuvio 10. Mihin lapsiperheissä asuvat ovat käyttäneet perheensä lapsilisiä, %.

Taulukko 7. Mihin lapsiperheissä asuvat ovat yleensä käyttäneet perheensä lapsilisiä?, %.

Sukupuoli	Lapsilisiä on yleensä käytetty:	2010	2018
Nainen	Perheen yleisiin menoihin	67	80
	Lasten isompiin hankintoihin	26	9
	Isän tai äidin menoihin	..	1
	Säästöihin	6	8
	Ei osaa sanoa	1	2
	Yhteensä	100	100
	(N)	(439)	(455)
Mies	Perheen yleisiin menoihin	58	64
	Lasten isompiin hankintoihin	26	15
	Isän tai äidin menoihin	1	3
	Säästöihin	13	11
	Ei osaa sanoa	2	7
	Yhteensä	100	100
	(N)	(390)	(350)

Joissakin maissa, kuten Venäjällä, sovelletaan tulonsiirtomallia, jossa lapsiperheille maksetaan kerta-avustus kunkin lapsen syntymän yhteydessä. Tällä pyritään rohkaisemaan hankkimaan useampia lapsia. Vuosina 2002 ja 2018 on kysytty kannattaako vaiko vastustaa vastaaja sitä, että Suomessakin maksettaisiin avustus lapsen syntymän yhteydessä.

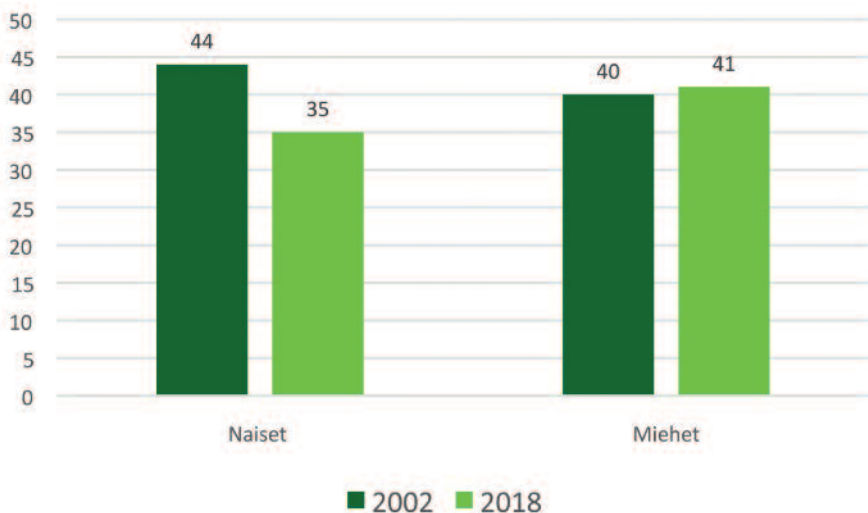
Taulukko 8. Kannattaa tai vastustaa lapsen syntymän yhteydessä maksettavaa avustusta; %.

Sukupuoli		2002	2018
Nainen	Kannattaa ehdottomasti	19	27
	Kannattaa	39	32
	Ei kannata eikä vastusta	32	32
	Vastustaa	9	7
	Vastustaa ehdottomasti	1	2
	Yhteensä	100	100
	(N)	(2115)	(1412)
Mies	Kannattaa ehdottomasti	16	23
	Kannattaa	39	33
	Ei kannata eikä vastusta	34	35
	Vastustaa	9	6
	Vastustaa ehdottomasti	2	3
	Yhteensä	100	100
	(N)	(1562)	(1148)

Vuonna 2018 naisista 60 prosenttia ja miehistä 56 prosenttia kannatti lapsen syntymän yhteydessä maksettavaa avustusta. Sitä vastusti vain yhdeksän prosenttia naisista ja miehistä. Kolmasosalla ei ollut tästä asiasta selvää kantaa puoleen tai toiseen. Lapsiperheissä asuvista tätä avustusta kannatti naisista 66 prosenttia ja miehistä 57 prosenttia. Muista naisista sitä kannatti 62 prosenttia ja miehistä 53 prosenttia.

Syntyvyyden lasku on nostanut väestölliset ongelmat julkiseen keskusteluun. Iso kysymys on se, onko syntyvyys puhtaasti perheiden valinnanvapauteen kuuluva asia, vai voisiko valtiolta pyrkiä vaikuttamaan siihen jollain tavoilla. Tässä tutkimuksessa aihetta on sivuttu kysymällä vastaajilta vuosina 2002 ja 2018 kuinka tärkeätä olisi se, että valtiolta käyttäisi verovarvoja syntyvyyden lisäämiseen. Tätä piti vuonna 2018 tärkeänä 35 prosenttia naisista ja 41 prosenttia miehistä. Lapsiperheissä asuvista naisista tätä kannatti 44 prosenttia ja miehistä 50 prosenttia. Muilla naisilla vastaava osuus oli 31 prosenttia ja muilla miehillä 37 prosenttia.

Kuvio 11. Pitää ainakin melko tärkeänä, että valtiolta käyttäisi verovarvoja syntyvyyden lisäämiseen.

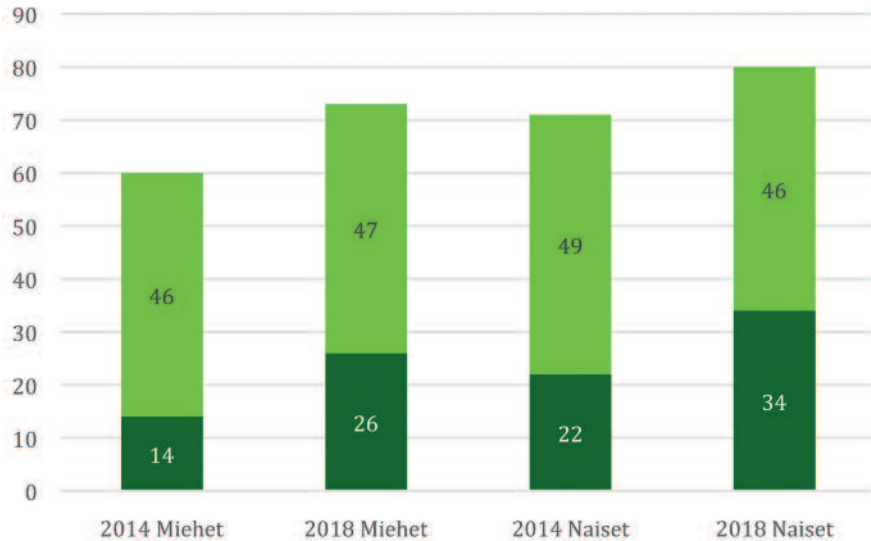

Kaikilla naisilla panostusta syntyvyyden lisäämiseen tärkeänä pitävien osuus oli pudonnut yhdeksällä prosenttiyksiköllä vuoden 2002 jälkeen. Verrattuna muihin perhepoliittisiin kannanottoihin syntyvyyteen panostaminen ei saanut vastaajilta erityisen suurta kannatusta.

4.6. Lapsiperheiden asumiskuluja halutaan helpottaa

Asumisen kalleus on lapsiperheissä keskeinen arkipäivän yhteiskunnallinen ongelma. Lapsiperheiden asumisen tukeminen koettiin kyselyssä hyvin tärkeäksi. Asia nostettiin esiin erityisesti köyhien lapsiperheiden tarvitseman tuen vuoksi. Vuonna 2018 72 prosenttia naisista ja 66 prosenttia miehistä piti tätä asiaa ainakin melko tärkeänä perhepoliittisena toimenpiteenä. Noin joka neljäs piti sitä hyvin tärkeänä. Lapsiperheiden asumisen tukeminen arvostettiin suunnilleen yhtä tärkeäksi myös vuosina 2010 ja 2014.

Kuvio 12. Pitää lapsiperheiden asumisen tukemista hyvin tai melko tärkeänä, lapsiperheissä asuvat, %.

**Taulukko 9. Kuinka tärkeä lapsiperhettä koskeva toimenpide:
Lapsiperheiden asumisen tukeminen, %.**

Sukupuoli	Perhemuoto	Asumisen tukeminen	2010	2014	2018
Nainen	Lapsiperhe	Hyvin tärkeä	24	22	34
		Melko tärkeä	54	49	46
		Ei niin tärkeä	22	29	20
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(439)	(510)	(455)
	Muut	Hyvin tärkeä	15	16	25
		Melko tärkeä	47	40	43
		Ei niin tärkeä	38	44	32
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(558)	(833)	(957)
Mies	Lapsiperhe	Hyvin tärkeä	16	14	26
		Melko tärkeä	57	46	47
		Ei niin tärkeä	27	40	27
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(390)	(447)	(350)
	Muut	Hyvin tärkeä	12	12	19
		Melko tärkeä	46	40	45
		Ei niin tärkeä	42	48	36
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(613)	(829)	(798)

Pyysimme avoimessa kysymyksessä ehdotuksia siitä miten lapsiperheiden asumiskuluja tulisi helpottaa. Tähän tuli runsaasti näkemyksiä. Siitä kirjoitti jonkin ehdotuksen ja näkemyksen yhteensä 1047 henkilöä. Suurin osa kommentaista oli hyvin lyhyitä tyyliin ”asumistuki”. Monet eivät osanneet ottaa asiaan kantaa tai kirjoittivat, että tehtävä on mahdollton. Asumisen lisäksi kirjoitettiin paljon erilaisista asumiskuluja helpottavista sosiaalipoliittisista toimenpiteistä. Asuminen vei liian suuren osan kaikista tuloista. Raha oli siksi monilla kovin tiukalla.

Kyllä se tuntuu paljolta maksaa pienestä asunnosta 800e kun tukia saa niin vähän ettei käteen jää vuokran ja laskujen jälkeen kuin n. 100e kuukaudessa käyttörahaa. Ja kotona lapsen kanssa olo on kuitenkin rankkaa työtä ja tuntuu ettei siitä palkita tai arvosteta tarpeeksi.

Raha stressaa jatkuvasti ja tuet menee 90% asumiseen. Se alkaa masentaa myös omaa jaksamista olla tässä ”työssä” kotona mutta hankala se on pienen lapsen kanssa lähteä osa-aika työhönsä kun siihenkään ei motivoida vaan viedään ne vähätkin tuet ja samentetaan sillä. Monikaan 1 vuotiaan vanhempi ei halua olla töissä joka päivä/ilta koska lapsi on niin pieni ettei yhteistä aikaa jäisi yhtään ja tarhassakin max. tunnit tulee vastaan. Joten jos yrittää tehdä osa aika työtä lisäksi tienaa mielessä niin sekään ei kannata rahallisesti kun menee raha miinukselle ajan lisäksi. Pienten lasten vanhempien pitäisi saada enemmän avustusta edes suuriin vuokra menoihin.

Selvästi yleisimmäksi asumiskulujen helpotuskeinoksi nimettiin asumistuki ja sen suuruuden määräytymiseen vaikuttavat erilaiset kriteerit. Yhden kokonaisuuden muodostivat ne ehdotukset, jotka liittyivät lapsiperheiden asumistuen euromäärien tai siihen liittyvien tulojen korottamiseen. Hyväksyttäviä neliömääriä tulisi korottaa ja omavastuuta tulisi pienentää perheissä, joissa on alle kolmivuotiaita lapsia. Se tarkoitti myös perhelisää tai lapsikorotusta. Kuntakohtaiset kulut tulisi ottaa paremmin huomioon asumistukea määriteltäessä.

Asumistuen taso laahaa vuosia jäljessä reaalikuluista ja tulojen samoin.

Lapsiperheen asumistuen omavastuuta pienemmäksi ja/tai enimmäisasumismenojen korotus. Toisaalta vuokra-asuntotarjonnan lisääminen helpottaa sopivan hintaisten asuntojen tarjontaa.

Asumiseen saisi tukea yksinhuoltajat (ei tuloajaa) ja esim. alle 2500 e/kk tulokset perheet.

Asumistuki on oivallinen väline tukemiseen, kunhan lapsikorotukset, tuloajat ja asuntojen koon rajoitukset ym. ovat realistisia.

Suurempi asumistuki lasten lukumäärän mukaan, jolloin mahdollisuus myös suurempaan asuntoon.

Asumistuki oikeudenmukaiseksi pitäisi ottaa huomioon todelliset tulot esim. jos ulosottoa niin pitäisi huomioida asumistuessa eikä bruttotulojen mukaan.

Asumistuki on hyvä apu, yllättävien menojen kohdalla olisi hyvä saada tukea. Esimerkkinä meille tuli juuri sähkölasku 400e, joka on kesäkuusta tammikuuhun. Emme ole pyynnöistä huolimatta saaneet sitä parin kuukauden välein. Nyt joudumme miettimään mitä syömme.

Asumistuen tulisi joustaa vastaajien mielestä paremmin suhteessa perhekokoon ja perheen tuloihin. Niissä ei tulisi ottaa huomioon lasten tuloja. Omavastuun toivottiin olevan pienempi kotihoidontukea saaville. Kotona asuvat opiskelijat tulisi ottaa huomioon. Asu-

mistuen tulisi joustaa heti, jos toinen vanhemmista joutuu työttömäksi. Samoin kriteereissä tulisi paremmin huomioida se, jos vain toinen vanhempi on työssä.

Asumistuki niin että siihen / sen myöntämiseen vaikuttavat tulot / tuloraja olisi tämänhetkistä korkeammalla. Nyt esim. 3 henkinen perhe ei saa asumistukea kun bruttotulot ovat noin 2400, netto on paljon vähemmän ja vuokra melkein 900e.

Lapset pitää huomioida siihen asti asumistuessa, kun opiskelevat ja asuvat kotona. Halvemmaksi tulee yhteiskunnallekin.

Asumistukea enemmän, erityisesti kotihoidontuella oleville perheille. mahdollisuus esim. siihen että koko vuokraan saisi tuet.

Asumistuen maksimitulorajaa tulisi nostaa reippaasti ja verrata lapsilukuun ja tuloihin paremmin. Sitä tulisi myös maksaa enemmän.

Seuraavaksi yleisimmät kommentit sisälsivät erilaisia ehdotuksia asumiseen liittyviksi verohelpotuksiksi. Verojen todettiin sinänsä lisäävän asumisen kustannuksia. Asumisvähenyksen lisäksi ehdotettiin muun muassa lapsivähennystä ja kevennyksiä pienituloisten verotukseen. Myös tuloverotukseen ja kiinteistöveroon esitettiin helpotuksia. Asumiseen liittyvät arvonlisäverot toivottiin pois. Asuntolainojen verovähennysoikeus haluttiin säilyttää.

Verovähennyksenä voisi ottaa alaikäiset lapset huomioon. Varsinkin kun ne kasvaa niin kaikki menot kasvaa eksponentiaalisesti.

Lapsiperheille pitäisi tarjota verovähennys asumiskuluista. 3 vuotta lapsen syntymästä sopiva vähennys olisi puolet vuokrasta tai asuntolainasta ja muista kustannuksista.

Verohelpotuksia lapsista. Ei lisää tukia, tuilla on taipumus passivoida ja aiheuttaa kannustinloukkuja. Lisäksi tuet tulevat järjettömän kalliiksi jo nyt ja uhkaavat koko Suomen tulevaisuutta.

Aika monet halusivat helpottaa asumiskuluja erityisesti köyhille ja vähävaraisille. Yhtenä esimerkkinä mainittiin alle 2500 euroa kuukaudessa ansaitsevat perheet. Erityisryhminä mainittiin melko usein yksinhuoltajat ja työttömät. Köyhille kaivattiin lisäkorotusta asumistukeen tai lisätukea sosiaaliturvan kautta. Jotkut ehdottivat, että lapsiperheille tarvitaan edullisempia asuntoja ja alempia vuokria ja, että heidät voisi laittaa etusijalle vuokra-asuntojonossa. Tukea haluttiin myös toisessa asunnossa elävälle huoltajalle.

Asumistukea tulee korottaa ja sen tulorajoja ja neliömääriä korottaa. Oikein köyhille asumistukeen lisäkorotus. Lapsiköyhyys on maassamme todellinen ongelma!

Vähemmän verotusta varsinkin pienituloisille lapsiperheille ja vastaavasti enemmän asumistukea.

Halvempia vuokra-asuntoja lapsiperheille, lapsiperheiden asettaminen etusijalle vuokra-asuntojonossa, asumistukeen ”lapsi-lisä” eli nostettaisiin lapsimäärän mukaan, koska mitä enemmän lapsia, sitä isompi asunto tarvitaan.

Yksinhuoltajalle helpotuksia. Lapsilisät loppuu ja kulut nousevat erityisesti teini-ikässä. On huoli, mihin rahat riittävät, kun asumisen kustannukset ovat niin korkeat ja tilaa tarvitaan.

Asumistuen mahdollisuus kotihoidon tuen rinnalle, erityisesti vähävaraisille perheille, myös omistusasujille.

Yksinhuoltajaisille erityistukea ja samaten etäisille, jotta voivat ylläpitää kunnollisen ”kakkosasunnon” lapsilleen!

No, ihan perustavalla tasolla vaikkapa sellainen uudistus että mahdolliset tuet jotenkin osoitettaisiin kahteen kotiin, jos lapsi kahdessa kodissa asuu.

Monet korostivat sitä, että asumistukea tulee saada myös omistusasuntoon (kuten käytännössä jo saadaankin). Sitä tarvitaan myös omakotitaloissa ja asumisoikeusasunnoissa. Asuntotukea kaivattiin hoitovastikkeesta ja käyttökustannuksista koituviin kuluihin. Asuntolainojen korkovähennystä haluttiin takaisin tai korotettuna. Omistusasumisen lainoitukseen kaivattiin parannuksia. Varainsiirtoveron toivottiin poistuvan. Asumiskuluihin kaivattiin myös verohelpotuksia ja laina-aikoihin pidennystä. Lainoille kaivattiin myös lyhennysvapaita.

Korkovähennykset omistusasunnosta pitäisi palauttaa entiselle tasolle, koska vuokra-asunnoissa olevat saavat tosi korkeaa asumistukea, jonka veronmaksajat myös maksavat. Nyt syrjitään keskiluokkaa ja ahkeria ihmisiä, jotka joutuvat maksamaan oman ja ison osan myös muiden asumiskuluista veroina ja lainanlyhennykset korkoineen. Ainakin jos korot nousevat, verovähennyksen on koroista suurennuttava.

Asumistuki VUOKRA-ASUMISEEN on tärkeä, mutta omistusasumista voisi tukea vain hoitovastikkeen osalta. Omaisuutta ei pidä voida kartuttaa verovaroin.

Nykyistä asumistukijärjestelmää perheitä tukevaksi muuttamalla, ulottamalla tukia auttamaan paremmin myös omistusasunnoissa asuvia ei-suurituloisia koskeviksi. Nykyinen tulijärjestelmä suosii vuokralla asuvia ja monet lapsiperheet sinnittelevät omistusasunnoissa todella pienillä tuloilla.

Monet lapsiperheet ovat hyvin velkaisia. Asutaan omistusasunnoissa, mutta kaikki tulot menevät lainanhoitoon yms. kuluihin, jos nyt edes on onnistunut sen asuntolainan saamaankaan. Asumistuki pitäisi ulottaa myös näihin väliinputoaja perheisiin.

Pienten lasten vanhemmille isompi verovähennysoikeus asuntolainan korosta tai oikeus vuokratukeen perhevapaan ajalta.

Tulisi ottaa huomioon, että lapsenhoitotarvikkeet, kuten vaipat, ruuat, rasvat, vaunut, turvakaukalot ym. ovat hyvin kalliita, sen vuoksi tulisi ottaa huomioon, että lapsiper-

heiden tulisi saada huomattavasti nykyistä enemmän taloudellista tukea kuin mitä nyt saa.

Aika monet ottivat kantaa erilaisiin asumiseen liittyviin kustannuksiin. Vuokrien yleistä alentamista haluttiin sekä kaivattiin edullisempia ja isompia vuokra-asuntoja. Edullisia vuokra-asuntoja voisi rakentaa valtion tai kuntien ARA-rahoituksella. Vuokraan toivottiin helpotusta lasten lukumäärän mukaisesti. Vuokrasta ehdotettiin myös verovähennystä.

Asumistukea pitäisi korottaa ja toisaalta asuntolainan korot pitäisi voida vähentää verotuksessa esim. siltä ajalta, kun perheen tulot putoavat perhevapaiden takia.

Tariffeja tulisi nostaa. Nykyisillä sosiaalitoimen katoilla saa minkäänlaista asuntoa isoissa kasvukeskuksissa.

Pitäisi maksaa paljon parempaa hoitotukea, jotta kotiin jääminen olisi mahdollista.

Samoin haluttiin kaikkien asumiskuluja tasapuolisesti alas. Siihen voisi vaikuttaa sekä asuminen yleisellä hintatasolla että verotuksella ja asumiskuluihin suunnatulla lisätuella. Monet halusivat vuokratason alas erityisesti pääkaupunkiseudulla. Asumiseen haluttiin lisätukea, niin sanottua Helsinki-lisää, ja seutu tulisi huomioida erilaisissa asumistuen rajoissa. Lisäksi asumisen tukibyrokraatian valtakunnallista monopolia haluttiin helpottaa ja purkaa.

Asuntopolitiikan muutoksella isommalla tasolla: esim. pk-seudulla sekä omistusasuntojen hinnat että vuokra-asuntojen vuokrat ovat aivan liian korkeita, ja nousu sen kuin jatkuu.

Asumistuet huomioitaisi täydestä vuokrasta eikä kelan naurettavien maksimivuokrien mukaan, jotka eivät kohtaa lainkaan todellisuutta esim. Uudellamaalla useissa kauxungeissa.

Tulisi kaavoittaa enemmän huokeahintaisia lapsiperheille sopivia asuntoja lähelle työpaikkoja, eli esimerkiksi Helsingin metropolialueelle.

Asuntojen tarjontaa haluttiin lisättävän esimerkiksi lisärakentamisen ja kaavoituksen avulla. Sekä omistus- että vuokra-asuntoja haluttiin nykyistä edullisemmin hinnoin. Kohutuuhintaisia ja myös isoja asuntoja toivottiin varsinkin kasvukeskuksiin. Rakennusfirmojen ja urakoitsijoiden korruptio haluttiin pois samoin kuin niiden liiallinen ahneus. Vuokrakiskurit haluttiin kuriin. Tässä kohtaa muutamat ehdottivat koko asumistukijärjestelmän purkamista. Kun tuki ei menisi kiskureiden taskuun, niin vuokrat voisivat asettua järkeväälle tasolle.

Asuntojen hintataso pitäisi saada Suomessa kokonaan alemmas, esimerkiksi vähentämällä asumistukia, mikä pakottaisi vuokranantajat alentamaan vuokria.

Lakkauttamalla kunnallinen kaavoitusmonopoli, joka on tuhonnut terveen asuntorakentamisen ja vääristänyt normaalia kysynnän ja tarjonnan tasapainoa aiheuttamalla keinotekoista inflaatiota yleiseen hintatasoon.

Asuntojen tarjontaa tulisi lisätä eli rakentaa lisää, koska se laskee asuntojen hintaa. Jonkun laskelman(?) mukaan uuden kerrostaloasunnon hinnassa on noin puolet veroa, jos se pitää paikkaansa, niin veron määrä lieenee kohtuuton.

Poistaa markkinavaimien vaikutus asuntomarkkinoihin. Vaikea keksiä keinoa joka ei valuisi gryndereiden ja vuokranantajien kukkaraan.

Yleishyödylliset kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen tarjoajat ovat poistuneet markkinoilta (vakuutusyhtiöt, Ay-liikettä lähellä olevat, valtio-omisteiset, jne.), joka on käytännössä pakottanut lapsiperheet omistusasumiseen. Hintojen ollessa korkealla suuri osa perheiden tulovirrasta kuluu asuntojen lyhennyksiin ja korkoihin. Tässä suhteessa valtion asuntopolitiikka on epäonnistunut.

Valtio hiukan rajoittaisi tuota punavihreää keskittämispolitiikkaa, jolloin valtionkin työpaikat häviävät pikkukaupungeista. Kiihtyvä muuttoliike nostaa vaan asuntojen hintaa tietyillä alueilla. Ihmiset velkaantuvat ja kallis asuminen johtaa pidempiin työpäiviin ja lapsille tai niiden tekemiselle ei jää aikaa. Eihän siitä asunnonarvon noususta ole riemua kuin vasta pois muuttaessa.

Suuret vuokra-asuntomarkkinoilla toimivat vuokranantajat (esim. ammattijärjestöt/liitot) altistettava julkiseen tarkastukseen ja voittoprosenteille tai yhtiöstä muuhun kuin asuntojen kunnossapitoon jaettaville varoille asetettava katto. Nyt näihin asuntoihin maksetaan asumistukea, koska vuokrat korkeita > asumistuet ovat käytännössä tulonsiirtoja veronmaksajilta ammattiyhdistysliikkeille.

Lopettamalla politiikka jonka seurauksena koko Suomi pyritään tunkemaan kehä kolmosen sisäpuolelle.

Markkinatalouden kykyyn hoitaa asumisongelmat myös uskottiin.

Asumistuen poistamisella ihmiset asuisivat asunnoissa, joihin heillä on varaa, paikkakunnalla missä heillä on varaa asua. Asumisen tukeminen vääristää vuokra-asuntojen hintoja. Vapaa markkinatalous hoitaisi itse ongelmat.

Aika monet toivoivat vuokrasäännöstelyä takaisin. Lapsiperheille tulisi säätää vuokratkatto, jota vuokrat eivät saisi ylittää. Korotettua asumislisää toivottiin helpommin riippuen tulotasosta ja lapsiluvusta. Muutamat ehdottivat myös sitä, että valtio tai kunnat maksaisivat osan vuokrasta perheen lapsiluvun mukaisesti, esimerkiksi 30–60 prosenttia kokonaisvuokrasta. Takuuvuokran maksamiseenkin kaivattiin tukea.

Vuokrien säännöstely takaisin. Ei vuokratulonsiirtoa ammattiliitoille.

Vuokrasääntelyn palauttamisella ja asumistukijärjestelmän uudistuksella tai korvaamisella vaihtoehtoisella järjestelmällä (esimerkiksi perustulo).

Vuokrasäännöstely takaisin. Ainakin Helsingissä on isojen vuokranantajien monopoli, ja ne voivat kiskoa millaista vuokraa tahansa ja nostaa vuokraa automaattisesti vuosittain ilman, että nosto näkyisi esim. asumistason kohenemisena.

Kohtuullisemmat vuokrat lapsiperheille ja pienituloisille tai vuokratuen nosto. Vuokrasääntely voimaan, koska vuokranantajat pyytävät hävyttömiä hintoja varsinkin paikakunnilla, joissa paljon töitä.

Asumisen kuluja voisi kompensoida myös korotetulla lapsilisällä. Tätä esittivät aika monet varsinkin yksihuoltajille. Lapsilisiä voisi korottaa pienituloisille eli tietyn tulorajan alle jääville. Lapsilisää tulisi jatkaa siihen asti, kun lapsi täyttää 18 vuotta. Rikkailta lapsilisät tulisi poistaa kokonaan. Monet halusivat parantaa lapsiperheiden taloutta myös kotihoidontukea lisäämällä. Päivähoitomaksuihinkin haluttiin helpotusta ja takuuvuokrien maksuun haluttiin helpotusta.

Lapsiperheiden tulisi saada erillistä asumistukea, vaikka vanhemman tuloilla ei normaali asumistukea saisi. Myöskin lapsilisä tulisi ulottaa 18v saakka, koska ei ne lapsen kulut mihinkään katoa/vähene, kun lapsi täyttää 17. Ja harvemmin lapsi kotoa omilleen muuttaa heti 17v. Meillä ainakin tulotaso romahti todella, kun lapsilisä ja pian myös elatusmaksu loppuivat.

Nostaa lapsilisä ja kotihoidontukea niin että se korvaa enemmän kuluja sitten ei tarvitse koskea asumistukeen.

Lapsiperheille lisää rahaa tulojen mukaan ja lapsilisä pois rikkailta, sekä se että lapsilisää ei huomioitaisi tulona silloin jos perhe elää muutenkin pelkkien tukien varassa. mielestäni se on erittäin epäoikeudenmukaista.

Yhteiskunta voisi maksaa takuuvuokran, kun on pakko muuttaa isompaan asuntoon. Poikani iso perhe (7 henkeä!) elää kituutta kolmiossa, kun ei ole varaa maksaa isommasta edes 3kk takuuvuokraa.

Esim. lapsilisää voisi kompensoida vuokran määrää. Eli jos korkea vuokra, voisi lapsilisää nostaa vuokratuen verran (jota ei muuten saisi). Esim. vuokra 1.100 e, lapsilisä 95,00 e – kaksi aikuista työssäkävää, jotka eivät tulojensa perusteella saa vuokratukea.

Monet nostivat esille sähköveron, joka haluttiin nykyistä alemmaksi. Siirtomaksujen hintaa pidettiin kohtuuttomana. Myös muihin energiaveroihin ja vesimaksuihin odotettiin helpotusta.

Tukea jatkuvasti nousevaan sähkön siirtohintaan (!!!) joka on aivan järjetön mutta mitä ilman ei mikään talous pysty toimimaan.

Lasilisät tarpeeksi isoksi tai esim. sähkölaskussa olevan veron saisi vähentää kokonaisuudessaan veroista.

Onhan myös älytöntä että sähkönsiirto on niin kallista ! Siihenkin valtion puututtava. Mitä kilpailutus sähkönmynnissä kannattaa, kun isomman siivun saa sähkönsiirto yhtiö !

Kyselyn vastaajissa oli iso osa yksinasuvia ihmisiä. On ymmärrettävää, että heistä aika monet toivoivat tasa-arvoista kohtelua asuntoasioissa perheellisten kanssa. Monet sanoivatkin, että perheelliset eivät tarvitse heidän mielestään mitään erityishelpotuksia asumiskuluihin. Perheelliset nähtiin samassa asemassa kuin muutkin. Kaikkien, myös yksinasuvien, asumiskulut täytyisi saada kuriin. Asumistuen todettiin jo toimivan perheellisille ja lisäksi toimeentulotuesta on mahdollista saada lisätukea.

Itse asiassa lapsiperheitä tuetaan jo monin tavoin. Yksinasujien asumiskulut vasta suuret ovatkin, ja heidän tukiverkkonsa paljon huonommat, joten tuetaan mieluummin ensin heitä ennen kuin taas lisää lapsiperheitä.

Asumiskustannukset ovat suhteellisesti suuremmat yksinasujilla tai yksinhuoltajilla. Ei pidä helpottaa mitenkään suhteessa lapsettomien (sinkkujen tai pariskuntien) tilanteeseen. Kaikkien pitäisi olla samalla viivalla.

Ei tulisi helpottaa mitenkään erityisesti lapsiperheiden asumiskustannuksia, sillä asumiskustannukset vievät valtaosan lähes kaikkien tuloista. Erityisen suuret asumiskustannukset suhteessa tuloihin ovat yksinasuvilla.

Yksin elävillä asumiskustannukset vievät suhteessa suuremman osuuden tuloista, joten heillä on usein vaikeampaa kuin lapsiperheillä.

Ei erityisiä helpotuksia lainkaan. On väärin että lapsiperhe on oikeutettu etuuksiin, mutta työtön lapseton ei. Jokainen huolehtikoon itse lastensa elättämisestä. Asumiskulut ovat yksilön omien arvovalintojen tulosta, eikä valtion tulisi puuttua asiaan.

Ei mitenkään. Jos päättää hankkia lapsia, on velvollinen elättämään lapsensa itse. Jos ei ole rahaa, ei kannata tehdä lapsia.

Jokaisen pitää pystyä asumaan tulojensa mukaan. Miksi tehdä lapsia jos ei ole tajua rahan käytöstä?

Ei helpotuksia muutkaan saa niistä tulee vain sosiaalipummeja.

Isoista asumiskuluista valittaville perheille viestitettiin, että heidän olisi hyvä muuttaa halvempaan ja pienempään asuntoon eli sellaiseen johon heillä on varaa. Heitä tulisi jopa painostaa siihen avustusten avulla. Monet kehottivat muuttamaan maalle, jossa on edullisempia asuntoja. Maan pitäminen asuttuna olisi hyvää asuntopolitiikkaa. Yhteiskunta

voisi auttaa tässä pyrkimyksessä luomalla maaseudulle työpaikkoja ja palveluita. Työpaikkoja tulisi siirtää pois pääkaupunkiseudulta.

Asumiskuluja voisi useinkin helpottaa siten, että työpaikkoja olisi saatavana myös siellä, missä asuminen on halpaa. Jos työpaikat olisivat hajautetummin pitkin koko maata, lapsiperheet voisivat hankkia halpoja, tilavia omakotitaloja ja maalaistaloja tai hankkia tilavia kerrostaloasuntoja kyläkeskuksista maaseudulta, työmatkat sujuisivat huomattavasti nopeammin, koska ruuhkia ei olisi, ja lapset voisivat käydä pienemmissä päivähoitopaikoissa ja pienemmissä kouluissa.

Suuret kaupungit pitäisi hajauttaa, tiivistämisen sijaan. Lisävero suuryrityksille ja yrityksille joiden ei ole tuotantonsa takia välttämätöntä toimia metropolien alueella. Tällä lisäverolla sitten kustannetaan halpuutettua asuntotoimintaa metropoleissa pakosti asumaan joutuville ihmisille.

Voisko sitä sitten miettiä etukäteen että missä on varaa asua jos tämä on ongelma? ehkä voisi korostaa, että ihan täysijärkisiä lapsia voi kasvattaa myös kerrostalossa tai muussa pienemmässä asunnossa.

Pitämällä vuokrat kurissa ja tarjoamalla halpoja asuntoja keskusta-alueen ulkopuolelta. Ongelmana on se, että moni haluaa pakkautua keskusta-alueelle, jossa on kalliit vuokrat ja lasten kasvatuspaikkana se on täysin epätervettä toimintaa.

No, muuta maalle. Asumiskustannukset helpottuvat muita reittejä kuin erilaisilla tuilla, eikä ne kai tule yllätyksenä yhdellekään vauvakäärön kanssa kotiin tulevalle.

Mielestäni jokaisen täytyy itse miettiä että millä paikkakunnalla on varaa asua ja millä ei. Jos jostain syystä asumismenoihin ei ole varaa, niin luulisi että tavallisesta asumis-tuesta olisi tarpeeksi apua. Ennen kaikkea mielestäni pitäisi pitää huolta siitä että Suomessa olisi palvelut siten saatavilla että erilaisissa elämäntilanteissa olevilla ihmisillä olisi mahdollisuus palveluiden puolesta asua esimerkiksi pienemmälläkin paikkakunnalla.

Työpaikkoja pitäisi olla enemmän muuallakin kuin vain hyvin korkeiden asumiskustannusten pk-seudulla ja joissain muissa suurissa kaupungeissa. Nykyisellä politiikalla väestö keskittyy näihin keskuksiin.

Työtilanteen muuttuessa tuetaan lapsiperheen muuttoavustuksena paikkakunnan vaihtoa työn perässä tai etätyössä käyvän vanhemman asumismenoja.

Aika monet totesivat suorasukaisesti, että jos ei ole rahaa, niin ei tulisi hankkia lapsia. Joi-denkin mielestä suu pitäisi laittaa säkkiä myöten. Pitäisi ottaa vastuu omista päätöksistä. Ihmisiä ei tulisi kannustaa lisääntymään myös ylikansoitukseen liittyvien ongelmien vuoksi.

Lapsia tehdään jos siihen vanhemmilla on varaa. Itse maksetaan asuin kustannukset kuten muutkin elämän kulut.

Ei hankita lapsia jos niitä ei ole vara elättää, näin ennen toimittiin ja tulisi toimia tulevaisuudessakin.

Vleinen asumistuki on hyvä keino yhteiskunnan taholta helpottaa lapsiperheiden suuria asumiskustannuksia, mutta vanhempien itsensä pitää myös ottaa vastuuta omasta ja perheensä elämästä. Jos ei ole varaa elättää lapsia, ei niitä kannata tehdä. Jos ei ole työtä eikä aikomusta koskaan mennäkään töihin, älä tee lapsia. Äläkä varsinkaan lisää, jos niitä on jo ennestään, eikä siltikään tulla toimeen.

Tiedän perheitä jotka tekevät lapsia vain tukien toivossa ...

Suomessa, kuten koko Maailmassa, syntyy aivan liikaa lapsia.

Joillakin vastaajilla oli visioita siitä kuinka perheiden asuminen ideaalitapauksessa järjestyisi.

Valtio maksaa puolet kohtuullisesta vuokrasta, vastikkeista tms. lapsiystävällisillä keskitetyillä kerrostaloalueilla, joissa palvelut ovat lähellä, kävelymatkan päässä vaunuilla. Muita kuin pieniä lapsia ja nuoria vauvoja sisältäviä lapsiperheitä ei asuisi näillä alueilla, joissa saisi asua lapsi kolmevuotiaaksi vanhempineen yhteiskunnan ”kustantamana”.

Erilaisia yhteisöasumisen muotoja tulisi olla tarjolla enemmän jolloin myös kustannuksia voisi jakaa useamman henkilön kesken.

Kaikki lapsiperheet eivät olleet kaivanneet tukea asumiseensa.

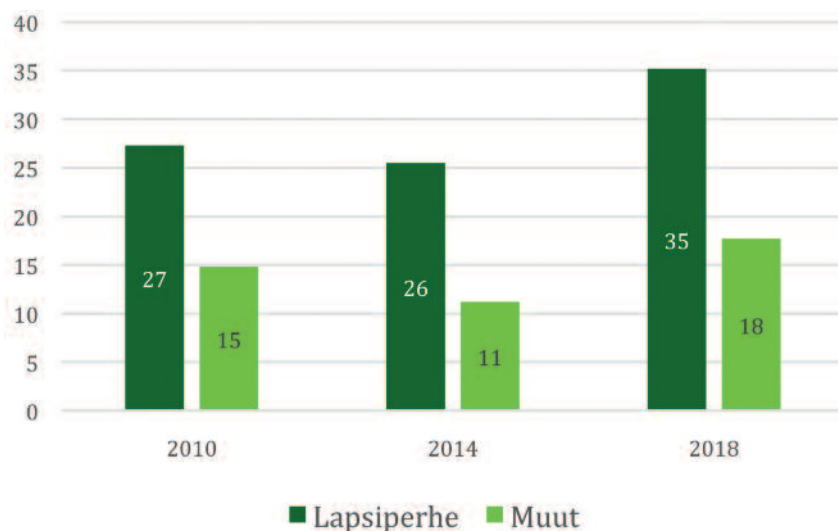
Tähän asumiskuluasiaan: Olemme siis lapsiperhe, mutta ei ole koskaan ollut ongelmia asumiskulujen kanssa. En ole eläissäni tienannut suomalaisen keskipalkkaa, mutta silti rahaa jää paljon säästöön. Mihin ihmiset tuhlaavat rahansa, jos asumiskulujen kanssa on ongelmia? Eli vastauksena kysymykseenne: En ole koskaan kokenut tarvetta lapsiperheen asumiskulujen helpottamiseen. Varmaan joissain lapsiperheissä on tarvetta, mutta itse en tunne sellaisia perheitä.

4.7. Lapsiperheiden tukitarpeet verotuksessa

Vaikka lapsiperheiden verovähennykset poistuivat jo 20 vuotta sitten, näissä Perhebarometrikyselyissä on tiedusteltu kansalaisten kannanottaja mahdollisista verovähennyksistä. Nämä vähennykset ovat monissa muissa maissa hyvin yleisesti käytettyjä perhepoliittisia työkaluja.

Vuonna 2018 56 prosenttia naisista ja 55 prosenttia miehistä piti ainakin melko tärkeänä tuloveroalennusta ihmisille, joilla on huollettavia lapsia. Vuonna 2010 tätä mieltä olevia oli hieman enemmän kuin vuonna 2018.

Kuvio 13. Tuloveroalennus ihmisille, joilla on huollettavia lapsia, on hyvin tärkeää, %.

Vuonna 2002 vastaavassa kysymyksessä ei pyydetty kantaa juuri tämän asian tärkeyteen, vaan kysyttiin kannattaako vai vastustaako tuloveroalennusta ihmisille, joilla on huollettavia lapsia. Tuolloin neljä viidestä vastaajasta kannatti tällaista tuloveroalennusta. Ehdottomasti sitä kannatti 30 prosenttia vastaajista.

Vuosina 2010, 2014 ja 2018 on kysytty kuinka tärkeänä pitäisi verovähennystä niille, jotka hankkivat ensimmäisen lapsensa ennen 25. ikävuotta (Liitetaulukko 5). Tämä tarkoittaisi pyrkimystä motivoida hankkimaan lapsia nuorempana ja mahdollisesti myös useampia lapsia. Se olisi siis yksi ratkaisuyritys alenevaan syntyvyyteen. Ainakin melko tärkeänä tätä piti 19 prosenttia naisista ja 34 prosenttia miehistä. Tämän tukimuodon kannatusluvut jäivät siis melko alhaisiksi.

Taulukko 10. Kuinka tärkeää on vastaajien mielestä tuloveroalennus ihmisille, joilla on huollettavia lapsia, %.

Sukupuoli	Perhemuoto	Tuloveroalennuksen tärkeys lapsiperheille	2010	2014	2018
Naiset	Lapsiperhe	Hyvin tärkeä	29	30	37
		Melko tärkeä	47	39	40
		Ei niin tärkeä	24	31	23
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(439)	(510)	(455)
	Muut	Hyvin tärkeä	16	11	18
		Melko tärkeä	38	26	28
		Ei niin tärkeä	46	63	54
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(558)	(833)	(957)
Miehet	Lapsiperhe	Hyvin tärkeä	25	20	33
		Melko tärkeä	46	41	43
		Ei niin tärkeä	29	39	24
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(390)	(447)	(350)
	Muut	Hyvin tärkeä	14	11	17
		Melko tärkeä	40	30	29
		Ei niin tärkeä	46	59	54
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(613)	(829)	(798)

Vuosina 2010 ja 2018 vastaajia on pyydetty arvottamaan, mikä esitetystä neljästä veromallista olisi paras lapsiperheille. Yksi niistä oli se, että vastaaja ei kannata pelkästään lapsiperheille kohdistuvia verohelpotuksia. Verohelpotuksista annettiin vaihtoehtoina aiemmin Suomessa sovellettu yhteisverotus, verovähennys lasta kohden ja korkeampi tuloraja. Niiden tarkempi sisältö selvitetään taulukon 11 yhteydessä.

Kaikki ehdotukset saivat molemmilta sukupuolilta melko tasaisesti kannatusta. Joka neljäs nainen ja mies eivät kannattaneet lapsiperheille mitään verohelpotuksia. Tätä mieltä olevien osuus oli hieman lisääntynyt vuodesta 2010 vuoteen 2018. Useimmin kannatettiin (noin kolmasosa) verotettavien tulojen alarajan korottamista lapsiperheissä, naiset hieman miehiä useammin. Yhteisverotuksen ja lasta kohden myönnettävän verovähennyksen valitsi molemmissa tapauksissa noin viidesosa vastaajista. Niiden kannatus oli vuonna 2018 vähän alempi kuin vuonna 2010.

Taulukko 11. Mikä seuraavista verotusmalleista on vastaajien mielestä paras lapsiperheiden tilannetta helpottamaan, %.

Perhemuoto	Paras verotusmalli	2010		2018	
		Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
Lapsiperhe	Yhteisverotus ¹	24	32	20	32
	Verovähennys lasta kohden ²	31	33	26	27
	Korkeampi tuloraja ³	30	25	37	30
	Ei kannata verovähennyksiä	15	10	17	11
	Yhteensä (N)	100 (439)	100 (390)	100 (455)	100 (350)
Muut	Yhteisverotus	21	24	17	22
	Verovähennys lasta kohden	19	19	15	18
	Korkeampi tuloraja	29	32	35	28
	Ei kannata verovähennyksiä	31	25	33	32
	Yhteensä (N)	100 (558)	100 (613)	100 (957)	100 (798)

4.8. Perhearvot ja tasa-arvo perhevapaiden taustalla

Tässä kyselyssä vastaajille esitettiin useita väittämiä, jotka liittyivät perhe-elämään, lasten hankintaan ja sukupuolten tasa-arvoon ja työnjakoon lasten hoidossa. Niillä mitattiin eri-laisten perhearvojen kannatusta ja miesten ja naisten mahdollista erilaista suhteutumista esitettyihin väitteisiin. Näihin arvoihin rakentuu osaltaan myös suhtautuminen perhevapaisiin.

Kyselyssä esitettiin vastaajille neljä perheeseen ja lapseen liittyvää väittämää, jotka kuvastavat karkeasti perhearvoja. Kysymyksissä oli vaihtoehdot: täysin samaa mieltä, jossain määrin samaa mieltä, jossain määrin eri mieltä ja täysin eri mieltä. Viidentenä vaihtoehtona oli: en osaa sanoa.

Väittämät käsittelivät sitä, onko perhe keskeinen osa elämää, tekevätkö lapset parisuh-teesta perheen, voiko olla onnellinen ilman lapsia ja ovatko omat elämäntavoitteet pääosin työssä. Vastauksista on poimittu taulukkoon niiden vastaajien osuudet, jotka olivat ainakin jossain määrin samaa mieltä kunkin väittämän kanssa.

1. Pienten lasten vanhemmat voivat halutessaan valita yhteisverotuksen. Siinä puolisoiden tulot laskettaisiin yhteen ja puolitettaisiin, ja veroprosentti määräytyisi tämän perusteella. Perheissä, joissa toinen puolisoista ansaitsee toista enemmän, perheen kokonaisverotus laskisi.
2. Lapsiperheet saavat tehdä vähennyksen tuloveroista lasten määrän mukaan. Mitä useampi alaikäinen lapsi, sitä alhaisempi tuloveroprosentti.
3. Verotettavien tulojen alaraja korotetaan lapsiperheissä. Tällöin pienituloisimpien perheet hyötyisivät suhteel-lisesti eniten.

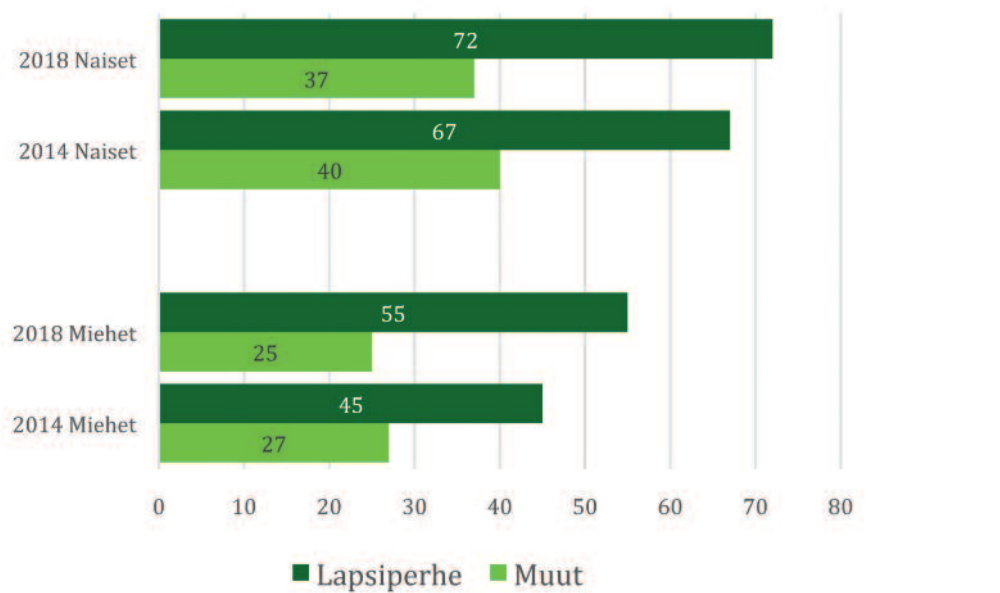
Taulukko 12. On ainakin jossain määrin samaa mieltä seuraavien perhearvoihin liittyvien väittämien kanssa, %.

Perhemuoto	Ainakin jossain määrin samaa mieltä:	2014		2018	
		Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
Lapsiperhe	Perhe on hyvin keskeinen osa elämääni	94	82	95	89
	Vasta lapset tekevät parisuhteesta perheen	53	56	46	60
	Ihminen voi olla täysin onnellinen vaikka hän ei hanki lapsia	84	80	86	81
	Suurin osa elämäntavoitteistani liittyy työhön	12	21	17	24
Muut	Perhe on hyvin keskeinen osa elämääni	75	61	72	58
	Vasta lapset tekevät parisuhteesta perheen	23	33	24	35
	Ihminen voi olla täysin onnellinen vaikka hän ei hanki lapsia	92	83	91	84
	Suurin osa elämäntavoitteistani liittyy työhön	24	23	27	25

Selvästi tuli esille se, että useimmille vastaajille perhe oli hyvin keskeinen osa elämää (lapsiperheissä vielä useammille). Useimmat olivat myös sitä mieltä, että ihminen voi olla täysin onnellinen, vaikka ei hanki lapsia. Toisaalta vain noin neljäsosa oli sitä mieltä, että suurin osa heidän elämäntavoitteistaan liittyy työhön. Lapsiperheellisistä joka toinen oli sitä mieltä, että vasta lapset tekevät parisuhteesta perheen. Muista vastaajista tätä mieltä oli vain joka neljäs. Omat arvot ovat voineet vaikuttaa siihen elämäntilanteeseen, jossa elettiin, ja toisaalta elämänkokemukset ovat voineet muokata kannanottoja näihin kysymyksiin.

Perhearvot ovat eittämättä perhepoliittisten kannanottojen taustalla. On siksi perusteltua paneutua tarkemmin edellä alustavasti avattuihin näkemyksiin. Lapsiperheessä eläminen yhdistyy vahvasti siihen, että perhe koetaan hyvin keskeiseksi osaksi omaa elämää. Lapsiperheissä vuonna 2018 eläneistä naisista 72 prosenttia ja miehistä 55 prosenttia oli tämän väittämän kanssa täysin samaa mieltä. Niillä vastaajilla, jotka eivät eläneet lapsiperheessä, vastaavat osuudet olivat vain 37 prosenttia ja 25 prosenttia. Näkemystä perheen keskeisyydestä peilataan siis hyvin vahvasti sen hetkiseen omaan perhetilanteeseen. Tämä kanta vaikuttaa merkittävästi siihen kuinka paljon perhe-elämään investoidaan aikaa. Se vaikuttaa myös siihen kuinka tärkeiksi perheeseen liittyvät palvelut ja tulonsiirrot koetaan.

Kuvio 14. On täysin samaa mieltä, että perhe on hyvin keskeinen osa omaa elämää, %.

Taulukko 13. Perhe on vastaajien mielestä hyvin keskeinen osa heidän elämänsä, %.

Perhemuoto	Perhe hyvin keskeinen osa elämästä	2014		2018	
		Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
Lapsiperhe	Täysin samaa mieltä	67	45	72	55
	Jossain määrin samaa mieltä	28	37	23	34
	Jossain määrin eri mieltä	4	10	3	7
	Täysin eri mieltä	0	4	1	2
	Ei osaa sanoa	1	4	1	2
	Yhteensä	100	100	100	100
	(N)	(510)	(447)	(455)	(350)
Muut	Täysin samaa mieltä	40	27	37	25
	Jossain määrin samaa mieltä	35	34	36	33
	Jossain määrin eri mieltä	13	20	14	17
	Täysin eri mieltä	7	10	8	14
	Ei osaa sanoa	5	9	5	11
	Yhteensä	100	100	100	100
	(N)	(833)	(829)	(957)	(798)

Eräänlainen vastakohta perheeseen liittyvillä arvoilla ovat työelämään ja ammattiuraan liittyvät arvot. Ne eivät ole tieteenkään toisiaan poissulkevia, mutta jommankumman arvostaminen väistämättä heijastuu jollakin tavalla siihen kuinka toista arvostetaan.

Perheen keskeisyyteen verrattuna huomattavasti harvemmat vastaajat olivat sitä mieltä, että suurin osa heidän elämäntavoitteistaan liittyy työhön. Kiinnostavaa on se, että näin vastasivat myös he, jotka eivät eläneet lapsiperheissä. Ihmiset kokevat perhe-elämän huomattavasti tärkeämmäksi kuin työelämään liittyvät tavoitteensa.

Taulukko 14. Suurin osa elämäntavoitteista liittyy vastaajien mielestä työhön, %.

Perhemuoto	Elämäntavoitteet liittyvät suurimmalta osin työhön	2014		2018	
		Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
Lapsiperhe	Täysin samaa mieltä	2	2	3	5
	Jossain määrin samaa mieltä	10	19	14	19
	Jossain määrin eri mieltä	37	36	33	36
	Täysin eri mieltä	48	37	46	37
	Ei osaa sanoa	3	6	4	3
	Yhteensä	100	100	100	100
	(N)	(510)	(447)	(455)	(350)
Muut	Täysin samaa mieltä	4	5	7	6
	Jossain määrin samaa mieltä	20	18	20	19
	Jossain määrin eri mieltä	36	33	35	34
	Täysin eri mieltä	35	35	32	32
	Ei osaa sanoa	5	9	6	9
	Yhteensä	100	100	100	100
	(N)	(833)	(829)	(957)	(798)

Väittämään ”Suurin osa elämäntavoitteistani liittyy työhön” kannan ottaminen ei poikennut mitenkään mahdollisen lapsiperheaseman mukaan miehillä. Lapsiperheissä eläneillä naisilla oli hieman vähemmän työhön liittyviä elämäntavoitteita kuin muilla naisilla. Ero oli noin kymmenen prosenttiyksikköä eli sen verran harvemmin lapsiperheissä eläneiden keskeiset tavoitteet liittyivät työhön. Lapsiperheisiin kuulumattomilla naisilla ja miehillä ei ollut eroa sen suhteen, kuinka keskeinen tavoite työ heille oli – heistäkin vain joka neljäs kertoi suuren osan elämäntavoitteistaan liittyvän työhön.

Vastaajien perhepoliittisiin kannanottoihin heijastuvat eri tavoilla myös heidän näkemyksensä tasa-arvosta perheasioissa ja lasten hoidossa. Asian vaikutusten tutkimiseksi

vuosien 2010, 2014 ja 2018 kyselyihin on sisällytetty seitsemän väittämää. Liitetaulukkoon 6 on poimittu prosenttiosuudet naisista ja miehistä, jotka olivat ainakin jossain määrin samaa mieltä näiden väittämien kanssa.

Sekä naiset että miehet olivat useimmin samaa mieltä väittämän kanssa, että miehetkin hyötyvät tasa-arvon lisääntymisestä. Tätä mieltä oli neljä naista viidestä ja kaksi miestä kolmesta. Naiset olivat siis tässä suhteessa vähän miehiä optimistisempia. Tämä näkemys oli säilynyt hyvin samana koko 2010-luvun ajan.

Molemmista sukupuolista noin joka toinen oli ainakin jossain määrin sama mieltä siitä, että nykyaikaisen isän tulisi hoitaa lapsia kotona yhtä pitkään kuin äidin ja siitä että pitkät perhevapaat ovat uhka naisten tasa-arvolle työelämässä. Molemmilla sukupuolilla oli kasvussa niiden osuus, joiden mielestä nykyaikaisen isän tulisi hoitaa lapsia kotona yhtä pitkään kuin äidin. Sukupuolten tasa-arvo on siis etenemässä ainakin asennetasolla lasten hoitoon liittyvissä asioissa. Tähän on epäilemättä vaikuttanut aiheesta käyty yhteiskunnallinen keskustelu. Miesten asenteet ovatkin muuttuneet entistä parempaan suuntaan, jotta tulevaisuudessa mahdollisesti pidentyvää isyysvapaata hyödynnettäisiin. Tämä on jo näkynyt niiden isien osuuden kasvuna, jotka vapaita ovat käyttäneet.

Keskimäärin naiset ja miehet eivät kuitenkaan jaa samanlaisia näkemyksiä kaikissa tasa-arvokysymyksissä. Edellä jo todettiin naisten uskovan miehiä useammin miesten hyötävän tasa-arvon lisääntymisestä. Lisäksi merkittävästi useammat miehet kuin naiset katsoivat, että sukupuolten välinen tasa-arvo on jo saavutettu Suomessa. Miehet olivat myös naisia useammin sitä mieltä, että naisella tulisi olla vastuu lasten kasvatuksesta ja hoidosta. Miehet näkivät siis naisia harvemmin ongelmia näissä tasa-arvokysymyksissä, vaikka he usein asettivatkin nykyaikaiselle miehelle yhtäläisen kasvatusvastuun naisiin verrattuna. Osa miehistä näki viimekätisen vastuun lapsista olevan silti enemmän naisella kuin miehellä.

Kun näkemystä siitä, että nykyaikaisen isän tulisi hoitaa lapsia kotona yhtä pitkään kuin äidin (Liitetaulukko 7), avaa enemmän, niin ne naiset ja miehet, jotka eivät elä lapsiperheessä, kannattavat tätä asennetta hieman enemmän kuin lapsiperheissä asuvat naiset ja miehet. Näin ei ajatella siis yhtään tyypillisemmin lapsiperheissä. Elämäntilanne ja lasten hoitamiseen liittyvät velvollisuudet eivät ole muuttaneet suhtautumista isien hoitovastuuseen. Lähes puolet vastaajista oli joka tapauksessa eri mieltä tämän väittämän kanssa.

Omasta mahdollisesta lapsiperheasemastaan riippumatta ihmiset ovat yleensä täysin samaa mieltä siitä, että ihminen voi olla täysin onnellinen, vaikka hän ei hanki lapsia. Lapsiperheissä asuvista naisista 67 prosenttia ja miehistä 48 prosenttia oli vuonna 2018 täysin samaa mieltä tämän väittämän kanssa. Muilla vastaavat luvut olivat 77 ja 62 prosenttia. Lapsiperheissä eläminen ei siis kovin suuresti muuta käsitystä onnellisuuden perusteista.

Päinvastainen tulos tuli ilmi kannanotossa siitä, tekevätkö vasta lapset parisuhteesta perheen. Lapsiperheissä eläneistä naisista 46 prosenttia oli tästä ainakin jossain määrin samaa mieltä vuonna 2018. Muista naisista tätä mieltä oli vain 24 prosenttia. Miehillä vastaavat luvut olivat 60 ja 35 prosenttia. Molemmilla sukupuolilla tällainen perhekäsitys liit-

tyi siis aika vahvasti siihen elikö tuolloin itse lapsiperheessä. Jos naisvastaaja ei elänyt lapsiperheessä, niin jopa joka toinen oli tämän väittämän kanssa täysin eri mieltä. Heille lapset eivät ole tärkeitä sen kannalta, että he voisivat tuntea kuuluvansa perheeseen.

Perhevapaiden uudistamisesta käydyssä keskustelussa argumenttina on nostettu esille se, että pitkät perhevapaat ovat kielteinen asia naisten työelämän tasa-arvon kannalta. Perhebarometri-kyselyissä on esitetty tähän liittyvä väite, johon on voinut ottaa kantaa vuosina 2010, 2014 ja 2018 Liitetaulukko 8).

Naisista noin 60 prosenttia on ollut ainakin jossakin määrin samaa mieltä väittämän kanssa. Siihen ei ole vaikuttanut se ovatko he eläneet lapsiperheessä. Miehistä vajaa puolet on jakanut saman näkemyksen, lapsiperheissä olevat miehet hieman muita miehiä useammin. Toisaalta miehistä reilu kolmasosa ja naisista vajaa kolmasosa ei ole pitänyt pitkiä perhevapaita naisten työelämän tasa-arvon uhkana.

Pitkistä perhevapaista naisille mahdollisesti koituvat ongelmat tiedostetaan sangen hyvin. Perhepolitiikan kannalta tässä kuitenkin avautuu tätä laajempi näkökulma. Perhe-elämään liittyvät myönteiset asiat ovat niin keskeisiä, että työelämään liittyvät mahdolliset ongelmat eivät ohjaa kovin paljon sitä, millä tavoilla lapsia halutaan hoitaa ja miten perhevapaita halutaan käyttää.

4.9. Nykyinen perhevapaajärjestelmä

Odottavan äidin ja syntyvän lapsen terveyden ja hyvinvoinnin varmistamiseksi on vanhemmille turvattu lainsäädännöllä oikeus vapaaseen ja päivärahaan. Perhevapaa tarjoaa molemmille vanhemmille mahdollisuuden hoitaa pientä lasta kotona ja päiväraha korvaa niitä ansionmenetyksiä, joita kotona työskentelystä aiheutuu.

Perhevapaisiin sisältyy monia käsitteitä. Äitiysvapaa tarkoittaa vain äideille korvattavia jaksoja ennen ja jälkeen lasten syntymän. Äitiysrahaa maksetaan 105 arkipäivältä (4 kuukautta). Vanhempainvapaa on ansiosidonnainen (noin 70 prosenttia aiemmasta palkasta) ja vanhemmat voivat jakaa sen keskenään. Vanhempainrahaa (joko ansiosidonnaista tai peruspäivärahaa) maksetaan 158 arkipäivältä (reilut 6 kuukautta). Isyysvapaa on isille korvamerkitty vapaa. Se on ansiosidonnainen ja sen pituus voi olla enintään 54 arkipäivää (9 viikkoa).

Lapsi on noin 9 kuukauden ikäinen kun vanhempainvapaa päättyy. Lasta voi tämän jälkeen hoitaa kolmeen ikävuoteen asti joko palkattomalla hoitovapaalla (jonka myöntää työnantaja) tai kotihoidontuella. Kotihoidontuella lasta voi hoitaa äiti, isä tai joku muu, esim. isovanhempi tai palkattu hoitaja.

Alle 3-vuotiaan lapsen äiti tai isä voi saada Kelalta joustavaa hoitorahaa, jos hänen työaikansa viikoittain on keskimäärin enintään 30 tuntia. Yksityisen hoidon tukea voi saada

perhe, jossa on alle kouluikäinen lapsi, jota hoitaa perheen palkkaama hoitaja tai yksityinen päivähoidon tuottaja.

Kotihoidon tukeen kuuluu hoitoraha ja hoitolisä. Lisäksi kotikunta saattaa maksaa kuntalisää. Hoitorahan määrään eivät vaikuta perheen tulot. Hoitorahaa maksetaan jokaisesta tukeen oikeutetusta lapsesta erikseen. Hoitorahan määrä on

- yhdestä alle 3-vuotiaasta 338,34 e/kk
- muista perheen alle 3-vuotiaista lapsista 101,29 e/kk/lapsi
- yli 3-vuotiaista, alle kouluikäisistä lapsista 65,09 e/kk/lapsi.

Hoitolisään vaikuttavat perheen koko ja bruttotulot. Hoitolisä on enintään 181,07 e/kk. Sitä maksetaan vain yhdestä lapsesta.

Kuntalisän määrä ja myöntämisedellytykset ovat kuntakohtaisia. Kaikki kunnat eivät maksa kuntalisää. Kela maksaa kuntalisän kotihoidon tuen yhteydessä, vain jos Kela ja kunta ovat näin sopineet. Kuntalisää maksetaan merkittäviä summia. Kuntien kustantamaan kotihoidon tukeen käytettiin vuonna 2016 noin 309 miljoonaa euroa ja kuntalisään lisäksi 40 miljoonaa euroa. Yksityisen hoidon tuen kuntalisän lakisääteiset kulut olivat vuonna 2016 noin 34 miljoonaa ja lisäksi kuntalisien kautta maksettiin lähes 67 miljoonaa euroa.

Kuntaliitto toteuttaa joka toinen vuosi selvityksen lasten kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen kuntalisää sekä palveluseteliä maksavista kunnista. Viimeisin kysely on tehty huhtikuussa 2018. Vastausten perusteella aiempaa harvemmat kunnat maksavat lasten kotihoidon tuen kuntalisää. Samoin vähenee yksityisen tuen kuntalisää maksavien kuntien osuus. Sen sijaan palvelusetelin käyttö varhaiskasvatuspalveluissa jatkaa kasvuaan.

Vuonna 2018 kuntalisää maksoi 48 kuntaa kysymykseen vastanneista 253 kunnasta (vuonna 2014 vielä 85 kuntaa) eli joka viides kunta. Lasten kotihoidon tuen kuntalisän suuruus oli vuonna 2018 keskimäärin 147 euroa lasta kohden. Yksityisen hoidon kuntalisää maksettiin 97 kunnassa (vuonna 2016 vielä 109 kunnassa) eli joka kolmannessa kunnassa. Päiväkotitoiminnassa tämän kuntalisän keskiarvovuonna 2016 oli 464 euroa. Kelan yksityisen hoidon tuen hoitorahaa maksettiin vuonna 2016 seitsemälle prosentille varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista.

Yksityisen hoidon tuki on tarkoittanut sitä, että perhe hakee lapselle sekä paikkaa yksityisestä päiväkodista että samanaikaisesti Kelan lomakkeella yksityisen hoidon tukea. Palvelusetelijärjestelmässä asiakasperheet hakevat päivähoitopaikkaa yhdeltä luukulta. Jos asiakas valitsee yksityisen hoidon, niin kunta myöntää palvelusetelin. Kunnassa joudutaan tekemään vähän enemmän töitä kun palvelutuottajien on hakeuduttava palvelusetelituottajiksi, ja täytettävä kaupungin ehdot.

Vuonna 2018 75 kuntaa ilmoitti, että kunnassa oli käytössä palveluseteli varhaiskasvatuspalveluissa (vuonna 2014 vasta 38 kunnassa). Kiinteähintaisen palvelusetelin arvo oli keskimäärin 818 euroa ja tulosidonnaisen arvo vaiheteli välillä 408–1115 euroa. Palveluse-

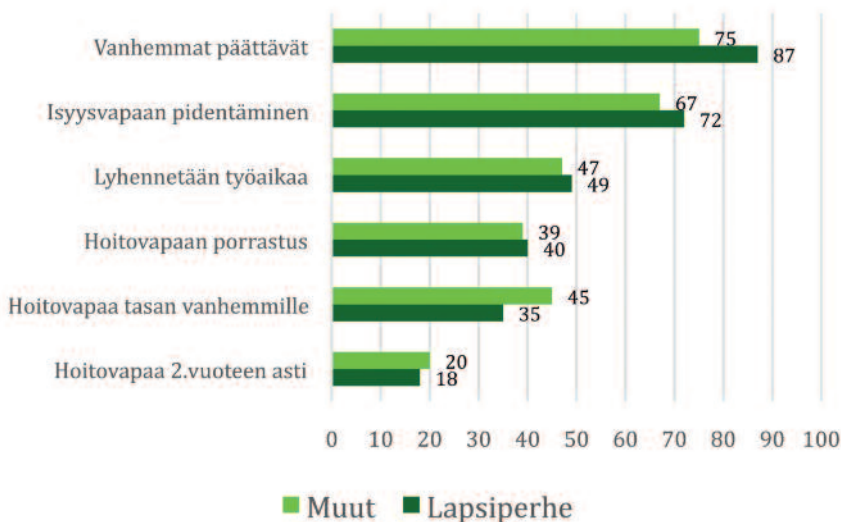
telillä edistetään mahdollisuuksia hankkia varhaiskasvatuksen palveluita yksityisiltä palvelun tuottajilta. Asiakas valitsee kunnan hyväksymän yksityisen päiväkodin ja kunta myöntää palvelusetelin. Niiden avulla on voitu lisätä yksityisesti tuotettuja päivähoitopalveluita. Vuonna 2016 palveluseteliä käytti kahdeksan prosenttia varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista.

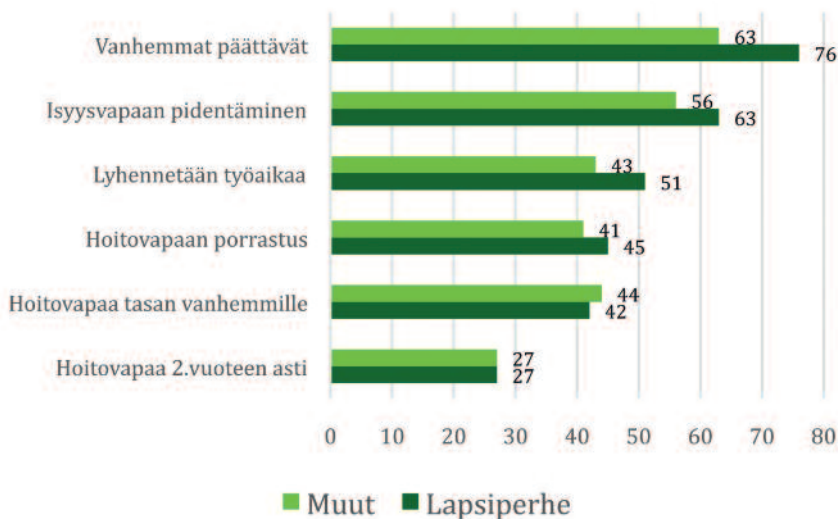
Perhevapaisiin liittyvät väestötason näkemykset ovat erityisen arvokkaita nyt, kun aiheesta on käyty sangen aktiivista yhteiskunnallista ja poliittista keskustelua. Siinä on nostettu erityisesti esille naisten taloudellinen tasa-arvo ja isien velvollisuus ottaa isompi vastuu pienten lasten hoitamiseen käytetystä ajasta. Tässä keskustelussa on tuotu vähemmän esille perheiden ja lasten etua ja perheiden valinnanvapautta.

4.10. Näkemykset perhevapaiden kehittämisestä

Tässä kyselyssä vastaajat saivat ottaa kantaa seitsemään erilaiseen perhevapaiden muotoon tai malliin. Vastausten perusteella Suomalaiset olivat vuonna 2018 sangen tyytyväisiä nykyiseen perhevapaiden malliin, jossa vanhemmat voivat vapaasti päättää kumpi heistä käyttää vanhempain- ja hoitovapaalle (alle 3-vuotiaat lapset) käytettävissä olevat jaksot. Tätä mallia kannatti ainakin jossakin määrin 79 prosenttia naista ja 68 prosenttia miehistä. Sitä ei kannattanut naisista 6 prosenttia ja miehistä 12 prosenttia. Kantaa ei osannut ottaa 15 prosenttia naisista ja 21 prosenttia miehistä. Tämän näkemyksen kannatuksen muutosta ei voi arvioida, sillä kysymystä ei ollut vuoden 2014 kyselyssä.

Kuvio 15. Kuinka monet naiset kannattavat erilaisia perhevapaiden muotoja, %.

Kuvio 16. Kuinka monet miehet kannattavat erilaisia perhevapaiden muotoja, %.

Seuraavaksi kannatetuin malli oli se, jossa vanhempainvapaiden kokonaiskestoja pidennetään lisäämällä isän vapaajaksoa (nykyisestä noin 1,5 kuukaudesta 3 kuukauteen). Tätä kannatti ainakin jossakin määrin 68 prosenttia naisista ja 58 prosenttia miehistä. Tämä näkemyksen kannatus ei ollut juuri muuttunut vuoden 2014 jälkeen. Erityistä kannatusta saivat siis perheiden valinnanvapaus ja isien vapaajakson lievä pidennys.

Vajaa puolet naisista ja miehistä kannatti vastaavalla tavalla hoitovapaan jakamista tasapuolisesti äidin ja isän kesken (äidille 1 vuosi ja isälle 1 vuosi, kunnes lapsi täyttää 3 vuotta) sekä sitä, että nykyiset vanhempainvapaat jaettaisiin tasan isän ja äidin kesken (noin 3 kuukautta kummallekin). Näiden molempien mallien kannatus oli jonkin verran lisääntynyt vuoden 2014 jälkeen.

Taulukko 15. Naiset, jotka kannattavat ainakin jossakin määrin seuraavia perhevapaiden muotoja, %.

Perhevapaan muoto	2014		2018	
	Lapsi-perhe	Muut	Lapsi-perhe	Muut
Vanhempainvapaat (kunnes lapsi on 3 vuotta), joiden aikana vanhemmat voivat vapaasti päättää kumpi ne käyttää	-	-	87	75
Hoitovapaan jakaminen äidin ja isän kesken tasapuolisesti (äidille 1 vuosi ja isälle 1 vuosi, kunnes lapsi täyttää 3 vuotta)	35	43	42	49
Nykyisten vanhempainvapaiden jakaminen tasan isän ja äidin kesken (noin 3 kuukautta kummallekin)	27	39	35	45
Vanhempainvapaiden kokonaiskeston pidentäminen lisäämällä isän vapaajaksoa (nykyisestä noin 1,5 kuukaudesta 3 kuukauteen)	62	66	72	67
Hoitovapaan ulottaminen korkeintaan lapsen 2. ikävuoteen asti (nyt 3. ikävuoteen)	16	19	18	20
Luovutaan nykyisestä hoitovapaasta ja sen sijaan vanhemmilla mahdollisuus lyhentää työaikaansa ja pitää osa-aikaista hoitovapaata	43	42	49	47
Kannattaa hoitovapaan porrastusta jonka myötä ensimmäisen vuoden aikana tasokorvaus olisi korkeampi (n. 334€) kuin toisen ja kolmannen vuoden aikana (n. 260€)?	-	-	40	39
(N)	(510)	(833)	(455)	(957)

Taulukko 16. Miehet, jotka kannattavat ainakin jossakin määrin seuraavia perhevapaiden muotoja, %.

Perhevapaan muoto	2014		2018	
	Lapsi-perhe	Muut	Lapsi-perhe	Muut
Vanhempainvapaat (kunnes lapsi on 3 vuotta), joiden aikana vanhemmat voivat vapaasti päättää kumpi ne käyttää	-	-	76	63
Hoitovapaan jakaminen äidin ja isän kesken tasapuolisesti (äidille 1 vuosi ja isälle 1 vuosi, kunnes lapsi täyttää 3 vuotta)	36	44	45	44
Nykyisten vanhempainvapaiden jakaminen tasan isän ja äidin kesken (noin 3 kuukautta kummallekin)	34	40	42	44
Vanhempainvapaiden kokonaiskeston pidentäminen lisäämällä isän vapaajaksoa (nykyisestä noin 1,5 kuukaudesta 3 kuukauteen)	61	59	63	56
Hoitovapaan ulottaminen korkeintaan lapsen 2. ikävuoteen asti (nyt 3. ikävuoteen)	24	23	27	27
Luovutaan nykyisestä hoitovapaasta ja sen sijaan vanhemmilla mahdollisuus lyhentää työaikaansa ja pitää osa-aikaista hoitovapaata	40	40	51	43
Kannattaa hoitovapaan porrastusta jonka myötä ensimmäisen vuoden aikana tasokorvaus olisi korkeampi (n. 334€) kuin toisen ja kolmannen vuoden aikana (n. 260€)?	-	-	45	41
(N)	(447)	(829)	(350)	(798)

Lähes puolet molemmista sukupuolista kannatti ainakin jossakin määrin myös sitä, että luovutaan nykyisestä hoitovapaasta ja sen sijaan annetaan vanhemmille mahdollisuus lyhentää työaikaansa ja pitää osa-aikaista hoitovapaata. Tätä mallia kannatettiin vuonna 2018 enemmän kuin vuonna 2014. Tämä kanta oli linjassa sen toiveen kanssa, että työn ja perheen yhdistämistä tulisi joustavoittaa.

Noin 40 prosenttia sekä naisista että miehistä kannatti hoitovapaata, jossa sen ensimmäisen vuoden tasokorvaus olisi korkeampi (n. 334€) kuin toisen ja kolmannen vuoden aikana (n. 260€). Tätä aihetta ei ole kysytty aiemmin.

Selvästi edellä mainittuja malleja harvemmin kannatettiin hoitovapaan ulottamista korkeintaan lapsen toiseen ikävuoteen asti (nyt kolmanteen ikävuoteen). Sitä kannatti ainakin jossain määrin 19 prosenttia naisista ja 27 prosenttia miehistä. Tämä osuus oli noussut lievästi vuoden 2014 jälkeen. Suomalaiset ottivat siis käytännössä selkeästi kantaa sen puolesta, että hoitovapaan kestoa ei tulisi lyhentää. Sen sijaan hoitovapaan käyttöön toivottiin nykyistä enemmän joustoja.

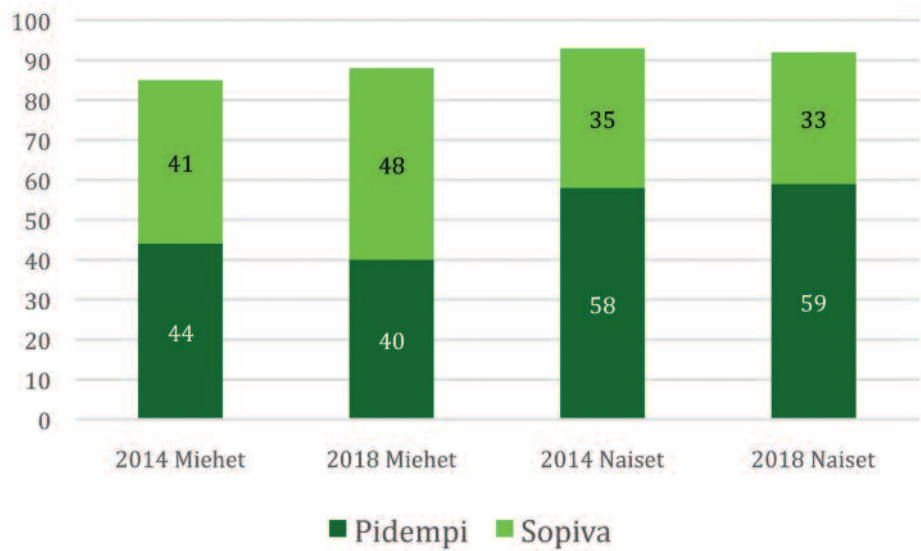
Vuonna 2002 kysyttiin pitäisikö vastaajan mielestä käyttää verovaroja sen hetkistä enemmän, saman verran vai vähemmän vanhempainetuuksiin, erityisesti vanhempainpäivärahoihin ja kotihoidontukeen. Näihin olisi käyttänyt enemmän verovaroja 41 prosenttia miehistä ja 52 prosenttia naisista. Lopuista useimmat olisivat käyttäneet vanhempainetuuksiin saman verran verovaroja kuin kyselyn aikaan. Halukkaimmin verovaroja vanhempainetuuksiin olisivat käyttäneet nuoriin lapsiperheisiin kuuluneet vastaajat.

4.11. Mielipiteet vanhempainvapaista

Vanhempainvapaa alkaa äitiysvapaan jälkeen ja kestää runsaat puoli vuotta noin 70 prosentin korvauksella vapaata edeltävästä työtulosta. Lapsi on noin 10 kuukauden ikäinen kun vanhempainvapaa päättyy. Vanhemmat voivat päättää, miten vanhempainvapaaseen käytettävissä oleva aika jaetaan vanhempien kesken. Isät käyttävät tätä aikaa selvästi äitejä harvemmin. Vanhempainvapaita voivat täysimääräisesti hyödyntää vain pysyvässä työssä olevat, koska heillä on oikeus palata entiseen työhönsä.

Vastaajilta on kysytty näkemystä vanhempainvapaan kestosta. Naisista puolet ja miehistä reilu kolmasosa toivoi, että vanhempainvapaan kesto olisi nykyistä pidempi. Sopivana vapaan kestoa piti kolmasosa naisista ja vajaa puolet miehistä. Naisilla olisi siis miehiä enemmän toiveita vanhempainvapaan keston kehittämisestä ja yhteenvetona kestoa pidettiin useammin liian lyhyenä kuin sopivan pituisena. Juuri kukaan ei halunnut lyhentää vanhempainvapaan kestoa tai poistaa sitä kokonaan.

Kuvio 17. Mielpide siitä onko vanhempainvapaan kesto sopiva vai pitäisikö sitä pidentää, lapsiperheissä asuvat, %.

Taulukko 17. Mitä mieltä ollaan vanhempainvapaan kestosta, %.

Perhemuoto	Mielpide hoitovapaan kestosta	2014		2018	
		Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
Lapsiperhe	Tulisi olla pidempi	58	44	59	40
	Kesto on sopiva	35	41	33	48
	Tulisi olla lyhempi	1	2	1	2
	Tulisi poistaa kokonaan	0	2	0	1
	Ei osaa sanoa	6	11	7	9
	Yhteensä	100	100	100	100
	(N)	(510)	(447)	(455)	(350)
Muut	Tulisi olla pidempi	48	39	49	33
	Kesto on sopiva	34	39	34	43
	Tulisi olla lyhempi	1	2	2	3
	Tulisi poistaa kokonaan	1	2	1	4
	Ei osaa sanoa	16	18	14	17
	Yhteensä	100	100	100	100
	(N)	(833)	(829)	(957)	(798)

Vuonna 2002 naisista 41 prosenttia ja miehistä 34 prosenttia oli sitä mieltä, että silloinen vanhempainvapaa oli liian lyhyt. Riittävänä sitä piti 63 prosenttia miehistä ja 57 naisista. Useimmin vanhempainvapaan pidennystä kaipaivat vain muutaman vuoden parisuhteessaan viettäneet pienituloiset naiset. Heille tämä asia oli ajankohtaisin.

Vuonna 2002 kysyttiin myös kannattavatko vastaajat parempia vanhempainvapaajärjestelyjä työssäkäyville naisille, jotka saavat lapsen. Kysymyksessä ei täsmennetty, mitä paremmat järjestelyt voisivat olla. Tätä ajatusta kannatti 70 prosenttia miehistä ja 75 prosenttia naisista. Ehdottomasti sitä kannatti 21 prosenttia miehistä ja 32 prosenttia naisista.

Vanhempainpäiväraha kohtelee lapsia hankkineita eriarvoisesti sen mukaan millainen työsuhde heillä on ollut ennen lapsen syntymää tai eikö heillä ole ollut mitään edeltävää työsuhdetta. Työssä olleet voivat saada ansiosidonnaisen (noin 70 prosenttia) lapsen syntymää edeltävän kuuden kuukauden ajan tuloista) päivärahan vanhempina vapaan aikana, mutta muut saavat vain Kelan maksaman peruspäivärahan, joka on nykyisin 32,40 e/pv. Sitä maksetaan viideltä päivästä viikossa (myös arkipyhiltä). Tähän päivärahaan saa lapsikorotuksen:

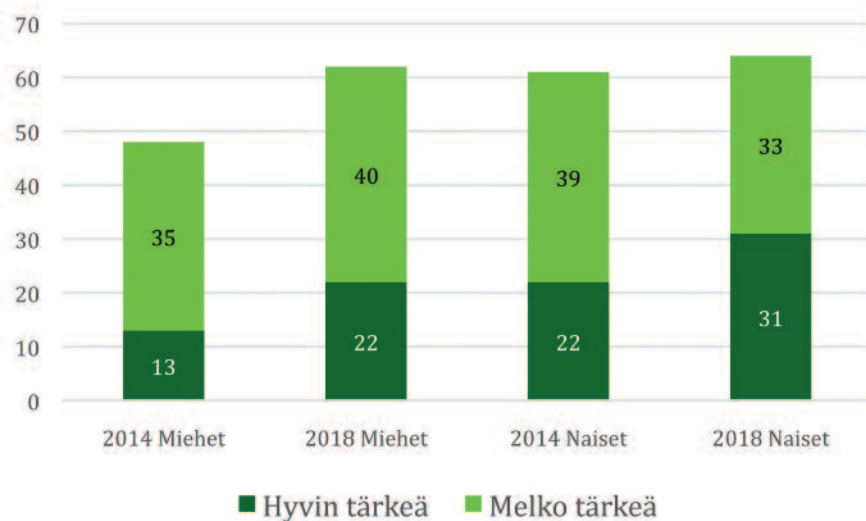
- yhdestä lapsesta 5,23 e/pv
- kahdesta lapsesta yhteensä 7,68 e/pv
- kolmesta tai sitä useammasta lapsesta yhteensä 9,90 e/pv.

Peruspäivärahaa saavat ennen kaikkea nuoret äidit, joilla on useita pieniä lapsia ja joiden koulutustaso on matala ja jotka ovat opiskelijoita tai oman kotitalouden hoitajia.

Työhistoriaa omaaville maksetaan siis vanhempainpäivärahana noin 70 prosenttia edeltävästä työtulosta. Tämä on ollut perhepoliittisena käytäntönä jo pitkään. Näissä kyselyissä on tiedusteltu kuinka tärkeänä vastaajat pitäisivät sitä, että päiväraha korotettaisiin 90 prosenttiin edeltäneistä tuloista. Tämä on siinä mielessä realistinen kysymys, että tämä päiväraha on kokonaiset sata prosenttia esimerkiksi Norjassa ja Tanskassa. Suomessa vanhempainpäivärahan korvaustaso on ollut poikkeuksellisen alhainen.

Vanhempainpäivärahan korottamista 90 prosenttiin piti vuonna 2018 vähintään melko tärkeänä 57 prosenttia naisista ja 52 prosenttia miehistä. Tässä kannassa ei ollut johdonmukaista eroa vuosien 2010 ja 2018 välillä. Tosin hyvin tärkeänä tätä pitävien osuudessa oli hieman lisääntymistä.

Kuvio 18. Vanhempainpäivärahan korottaminen 90%:iin on hyvin tai melko tärkeää, lapsiperheissä asuvat.

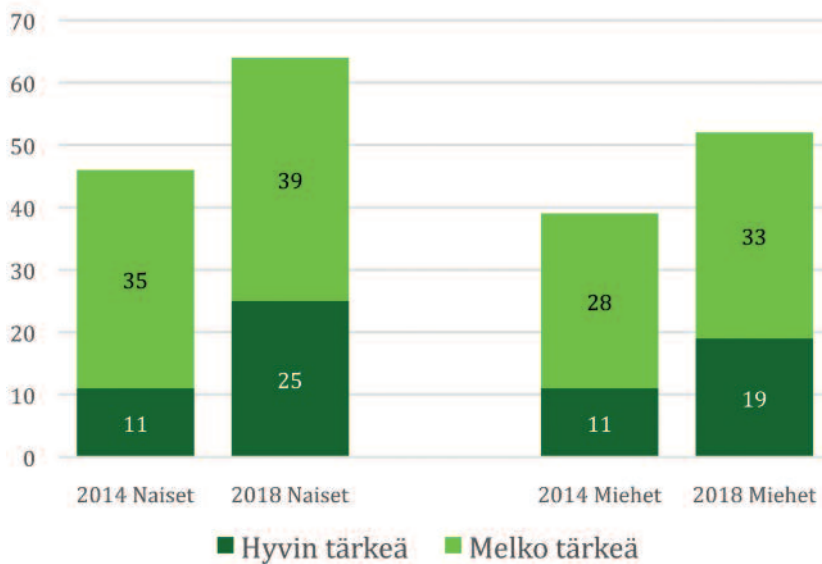
Taulukko 18. Kuinka tärkeää on vastaajien mielestä vanhempainpäivärahan korottaminen 90 prosenttiin edeltäneistä tuloista, %.

Sukupuoli	Perhemuoto	Vanhempainpäivärahan korottaminen	2010	2014	2018
Naiset	Lapsiperhe	Hyvin tärkeä	28	22	31
		Melko tärkeä	42	39	33
		Ei niin tärkeä	30	39	36
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(439)	(510)	(455)
	Muut	Hyvin tärkeä	19	18	22
		Melko tärkeä	38	29	31
		Ei niin tärkeä	43	53	47
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(558)	(833)	(957)
Miehet	Lapsiperhe	Hyvin tärkeä	15	13	22
		Melko tärkeä	41	35	40
		Ei niin tärkeä	44	52	38
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(390)	(447)	(350)
	Muut	Hyvin tärkeä	14	12	17
		Melko tärkeä	32	27	30
		Ei niin tärkeä	54	61	53
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(613)	(829)	(798)

Vuonna 2002 vanhempainpäivärahan korottamista silloisesta noin 65 prosentista 80 prosenttiin ansiotuloista kannatti 56 prosenttia miehistä ja 65 prosenttia naisista. Ehdottomasti tällä kannalla oli 20 prosenttia miehistä ja 28 prosenttia naisista.

Yksi nykyisen perhevapaakeskustelun keskiössä ollut asia ovat isyysvapaat. Isien on toisaalta toivottu ottavan enemmän vastuuta pienten lasten hoidosta ja toisaalta on tehty ehdotuksia siitä, minkä verran isille tulisi järjestää korvamerkittyä aikaa lasten hoitamiseen. Kyselyssä isyysvapaiden pidentämistä piti ainakin melko tärkeänä 67 prosenttia naisista ja 53 prosenttia miehistä. Tätä mieltä olleiden osuus oli kasvanut vastaajien joukossa merkittävästi vuodesta 2014 vuoteen 2018.

Kuvio 19. Isyysvapaan pidentäminen on hyvin tai melko tärkeä asia, lapsiperheissä asuvat.

Taulukko 19. Kuinka tärkeä on vastaajien mielestä isyysvapaiden pidentäminen, %

Perhemuoto	Isyysvapaiden pidentäminen	2014		2018	
		Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
Lapsiperhe	Hyvin tärkeä	11	11	25	19
	Melko tärkeä	35	28	39	33
	Ei niin tärkeä	54	61	36	48
	Yhteensä	100	100	100	100
	(N)	(510)	(510)	(455)	(450)
Muut	Hyvin tärkeä	19	12	27	21
	Melko tärkeä	40	36	41	33
	Ei niin tärkeä	41	52	32	46
	Yhteensä	100	100	100	100
	(N)	(833)	(833)	(957)	(798)

Vuonna 2002 enemmistö vastaajista kannatti ajatusta, että miesten tulisi käyttää enemmän oikeuttaan pitää perhevapaita. Tätä mieltä oli 80 prosenttia naisista ja 70 prosenttia miehistä. Miesten lisääntyvää perhevapaiden käyttöä vastusti vain viitisen prosenttia kummastakin sukupuolesta. Vanhempainvapaan jatkamista vain isille tarkoitetulla lisäkuukaudella kannatti 38 prosenttia miehistä ja 44 prosenttia naisista.

Vuosina 2010 ja 2018 isien vanhempainvapaiden käytöstä on kysytty kuuden erilaisen vaihtoehdon avulla (Liitetaulukko 9). Niistä on voinut valita yhden itseä eniten miellyttävän. Eniten näistä sai kannatusta molemmilla sukupuolilla se, että edistetään työnantajien myönteistä suhtautumista isien perhevapaisiin. Tämän valitsi noin kolmasosa naisista ja viidesosa miehistä. Kyse on työn ja perheen joustavammasta yhdistämisestä.

Seuraavaksi suostuin tapa edistää isien vanhempainvapaiden käyttöä, oli niiden pidentys siihen asti, kun lapsi täyttää 18 kuukautta. Tämä tarkoittaa mahdollisuutta saada lapsen tähän ikään asti ansiosidonnaista korvausta hänen kotihoidostaan. Tämän paremman korvauksen on uskottu motivoivan isiä jäämään pidemmäksi ajaksi hoitamaan pieniä lapsia. Tämä vaihtoehto valittiin vuonna 2018 useammin kuin vuonna 2010.

Kolmas enemmän kannatusta saanut ehdotus oli jo edellä mainittu vanhempainpäivärahan korotus 90 prosenttiin nykyisestä noin 70 prosentista. Tässäkin tapauksessa taloudellisen motiivin on uskottu lisäävän naisten panostusta pienten lasten hoitoon.

Suhteellisen harvat valitsivat isien vanhempainvapaiden käytön edistämisen ratkaisuksi yhden erityisen isäkuukauden, isien osa-aikatyön edistämisen tai verohelpotukset isien vanhempainvapaiden käytöstä. Näiden ei kaikesta päätellen uskottu suuremmin motivoivan isiä lisäpanostuksiin pienten lasten hoitoon.

4.12. Kotihoidon tuki halutaan säilyttää

Kotona hoidettavista alle 3-vuotiaista lapsista on mahdollista saada kotihoidon tukea (verotettava tulo), lasten yksityisen hoidon tukea tai osittaista hoitorahaa (verotettava tulo). Äiti tai isä voi jäädä alle 3-vuotiaan lapsen kanssa hoitovapaalle ilman että työsuhde katkeaa. Tuen saamisen edellytyksenä on, että lapsi ei ole kunnan järjestämässä päivähoidossa.

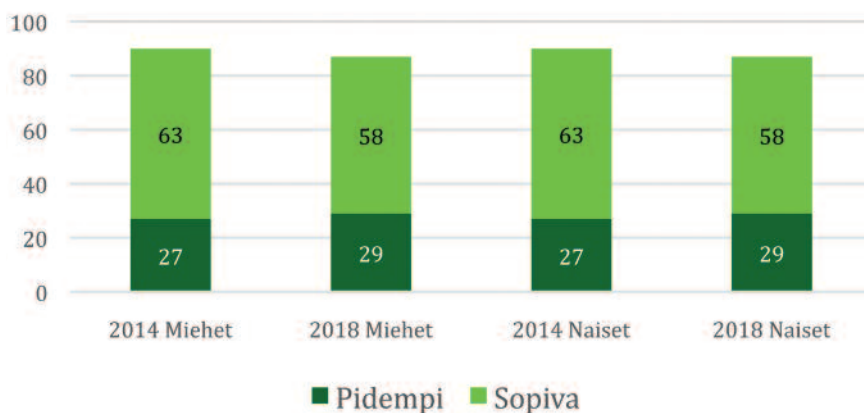
Kotihoidon tuki on tarkoitettu korvaamaan lasten hoidosta aiheutuvaa ansionmenetystä. Tämän tuen saajissa onkin ollut paljon pienituloisia. Hoitorahan perustaso (kotihoiton tuki) maksetaan nykyään yhdestä alle 3-vuotiaasta lapsesta 338€, jos vanhemmat valitsevat kotihoidon päivähoiton sijaan.

Vuonna 2016 kotihoidontukea maksettiin 43 prosentille 1–2-vuotiaista lapsista. Yksityisen hoidon tukea sai tämän ikäisistä lisäksi neljä prosenttia.

Hoitovapaa alkaa vanhempainvapaan jälkeen ja jatkuu, kunnes lapsi täyttää 3 vuotta, jos lapselle ei ole varattu kunnallista päivähoitopaikkaa. Perhevapaaudistuksen yhteydessä on keskusteltu siitä tulisiko hoitovapaan ja kotihoidontuen maksaminen päättyä jo ennen kuin lapsi täyttää kolme vuotta, esimerkiksi silloin kun lapsi täyttää kaksi vuotta. Tämän on toivottu nopeuttavan naisten siirtymistä työelämään.

Perhepoliittisen kyselyiden vastaajia on pyydetty vuosina 2014 ja 2018 ottamaan kantaa hoitovapaan keston. Kantaa ottaneista selvä enemmistö sekä naisista (65 %) että miehistä (61 %) piti hoitovapaan nykyistä kesto sopivana. Suurin osa muista oli hoitovapaan keston pidentämisen kannalla. Suunnilleen vain joka kymmenes olisi ollut valmis joko lyhentämään hoitovapaata tai poistamaan sen kokonaan. Julkisuudessa olleilla ehdotuksilla hoitovapaan lyhentämisestä ei ollut siis kansalaisten joukossa juurikaan kannatusta.

Kuvio 20. Mieliä siitä onko hoitovapaan kesto sopiva vai tulisiko sen olla pidempi, lapsiperheissä asuvat, %.

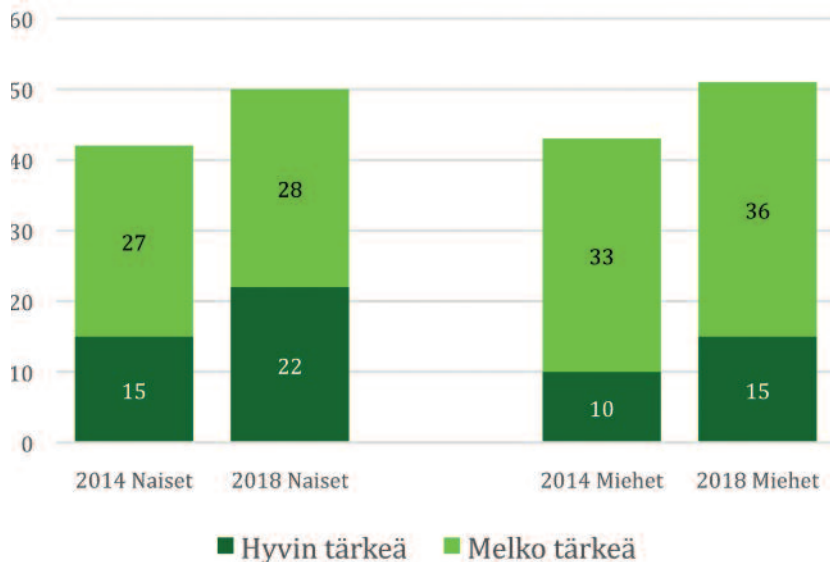

Taulukko 20. Mitä mieltä hoitovapaan kestosta, %.

Perhemuoto	Mielipide hoitovapaan kestosta	2014		2018	
		Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
Lapsiperhe	Tulisi olla pidempi	27	27	29	29
	Kesto on sopiva	63	63	58	58
	Tulisi olla lyhempi	4	4	4	4
	Tulisi poistaa kokonaan	0	0	1	1
	Ei osaa sanoa	6	6	8	8
	Yhteensä (N)	100 (510)	100 (447)	100 (455)	100 (350)
Muut	Tulisi olla pidempi	23	23	22	22
	Kesto on sopiva	58	58	56	56
	Tulisi olla lyhempi	5	5	6	6
	Tulisi poistaa kokonaan	2	2	2	2
	Ei osaa sanoa	12	12	14	14
	Yhteensä (N)	100 (833)	100 (829)	100 (957)	100 (798)

Kuilun suuruutta poliitikkojen, ammatillisten järjestöjen ja väestön näkemysten välillä korostaa vielä edellistä enemmän se, että suunnilleen joka toinen vastaaja piti vähintään melko tärkeänä sitä, että lasten kotihoidon tuen voisi ulottaa siihen saakka kunnes lapsi aloittaa koulun (Liitetaulukko 10). Näin on ajateltu koko 2010-luku. Lasten ja perheiden kannalta kotihoidontukea pidetään siis hyvin usein kehitettävänä asiana sen sijaan että siihen hyväksyttäisiin joitakin leikkauksia.

Kuvio 21. Kotihoidon tuki on hyvin tai melko tärkeää siihen asti kun lapsi aloittaa koulun, lapsiperheissä elävät, %.

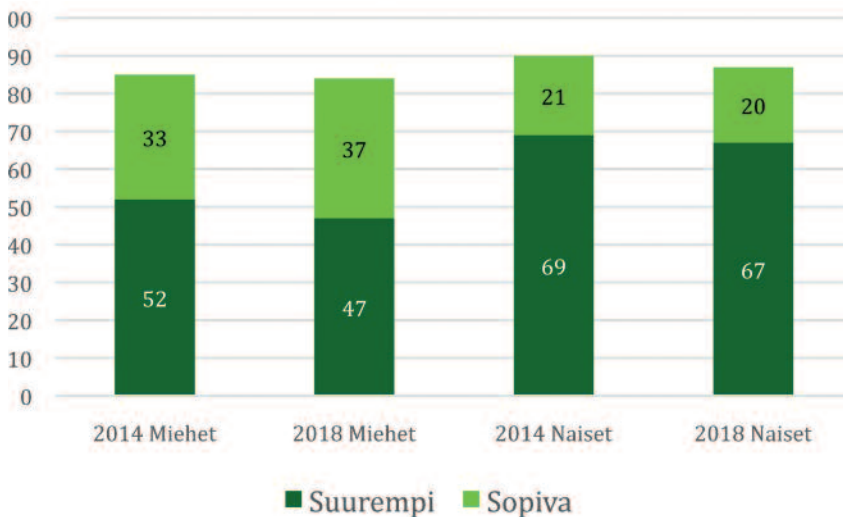
Myös vuonna 2002 vastaajilta tiedusteltiin tulisiko kotihoidon tukea laajentaa ulottamalla sen maksu alle 3-vuotiaista kaikkiin alle kouluikäisiin lapsiin. Tätä laajennusta kannatti 56 prosenttia miehistä ja 63 prosenttia naisista. Ehdottomasti sitä kannatti 14 prosenttia miehistä ja 24 prosenttia naisista. Vajaa kolmasosa ei ottanut tähän asiaan kantaa. Kotihoidon tuen laajennus alle kouluikäisiin sai voimakkaimman kannatuksen naisilta, jotka elivät lapsiperheissä ja olivat iältään tyypillisesti noin 30-vuotiaita.

Tähän tematiikkaan liittyen vuonna 2002 kysyttiin, mitä mieltä vastaajat olivat väittämästä, jonka mukaan 'kukaan toinen ei pysty hoitamaan lasta yhtä hyvin kuin lapsen oma äiti'. Väittämään yhtyi 55 prosenttia miehistä ja 37 prosenttia naisista. Täysin samaa mieltä väittämän kanssa oli noin viidesosa vastaajista. Eri mieltä äidin paremmuudesta lasten hoitajan oli 26 prosenttia miehistä ja 40 prosenttia naisista. Eniten äitien lastenhoidon erityis-kykyihin luottivat iäkkäämmät miehet ja naiset.

Vuoden 2002 tutkimuksessa tiedusteltiin kannattivatko vastaajat avustusta niille äideille ja isille, jotka eivät mene töihin, vaan haluavat hoitaa lapsiaan kotona niin kauan kun nämä ovat pieniä. Tämä tarkoitti käytännössä kannanottoa kotihoidon tukeen. Tätä tukea kannatti miehistä 72 prosentti ja naisista 84 prosenttia. Ehdottomasti sitä kannatti 29 miehistä ja 42 prosenttia naisista. Vajaa viidesosa ei ottanut asiaan kantaa.

Vuoden 2018 kyselyssä vastaajia pyydettiin ottamaan kantaa kotihoidon tukena maksettavan tuen suuruuteen. Vastaava kysymys esitettiin vuonna 2014. Naisista puolet ja miehistä kolmasosa toivoi, että hoitoraha olisi suurempi. Lapsiperheissä asuvista naisista kaksi kolmasosaa ja miehistä puolet toivoi hoitorahaan korotusta. Nykyistä tasoa piti sopivana joka neljäs nainen ja reilu kolmasosa miehistä. Joka viides ei osannut sanoa. Asiaan kantaa ottaneista naisista suuri enemmistö kannatti molemmilla kerroilla hoitorahan suurentamista. Naiset ovat siis vahvasti kotihoidontuen rahallisen kehittämisen kannalla.

Kuvio 22. Mieli pide siitä onko hoitorahan (338€) määrä sopiva vai tulisiko sen olla suurempi, lapsiperheissä asuvat, %.

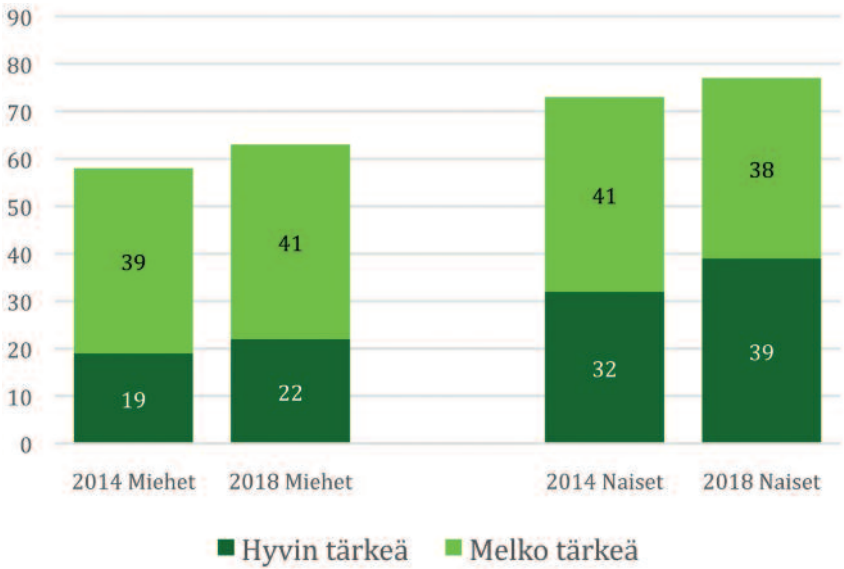

Asiaa on kysytty myös pyytämällä vastaajia arvottamaan kotihoidontuen mahdollinen korotus (Liitetaulukko 8). Tässäkin tapauksessa naiset pitivät kotihoidontukea miehiä tärkeämpänä. Naisista kaksi kolmesta piti sitä ainakin melko tärkeänä. Miehistä joka toinen oli tätä mieltä. Vuonna 2010 kotihoidontuen korotusta pidettiin vielä tärkeämpänä kuin sen jälkeisissä kyselyissä.

Taulukko 21. Mitä mieltä hoitorahan määrästä (kotihoiton tuki)?, %

Perhemuoto	Mielenpide hoitorahan määrästä	2014		2018	
		Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
Lapsiperhe	Hoitorahan tulisi olla suurempi	69	52	67	47
	Nykyinen taso on sopiva	21	33	20	37
	Hoitorahan tulisi olla pienempi	1	1	1	3
	Hoitoraha tulisi poistaa kokonaan	0	4	2	1
	En osaa sanoa	9	10	10	12
	Yhteensä	100	100	100	100
	(N)	(510)	(447)	(455)	(350)
Muut	Hoitorahan tulisi olla suurempi	52	38	44	30
	Nykyinen taso on sopiva	25	32	30	36
	Hoitorahan tulisi olla pienempi	0	4	3	6
	Hoitoraha tulisi poistaa kokonaan	4	4	3	6
	En osaa sanoa	20	22	21	22
	Yhteensä	100	100	100	100
	(N)	(833)	(829)	(957)	(798)

Kuvio 23. Kotihoiton tuen korottaminen hyvin tai melko tärkeää, lapsiperheissä asuvat, %.

Lasten hoitoon tarkoitettuja hoitovapaita voivat jo hyödyntää vanhempien lisäksi isovanhemmat, palkatut hoitajat ja jotkut muut henkilöt. Ajatusta, että hoitovapaata lasten hoitamista varten voisivat pitää myös lähisukulaiset, kannatti vuonna 2018 lähes puolet naisista ja reilu kolmasosa miehistä (Liitetaulukko 11). Joka neljäs ei osannut ottaa tähän kantaa. Vuonna 2010 tätä kannatettiin enemmän kuin vuonna 2018.

Paljon edellistä vahvemmin tuettiin ajatusta, että hoitovapaata tulisi myöntää myös niille työssä oleville, jotka hoitavat ikääntyneitä vanhempiaan. Sitä kannatti sekä 2010 että 2018 selvä enemmistö, kantaa ottaneista noin neljä viidestä. Ikääntyneiden hoidon tarve on siten hyvin tunnistettu ja siihen liittyvän hoitovapaan käyttöön toivottiin hyvin vahvasti joustavaa mahdollisuutta.

4.13. Varhaiskasvatukseen suhtaudutaan ristiriitaisesti

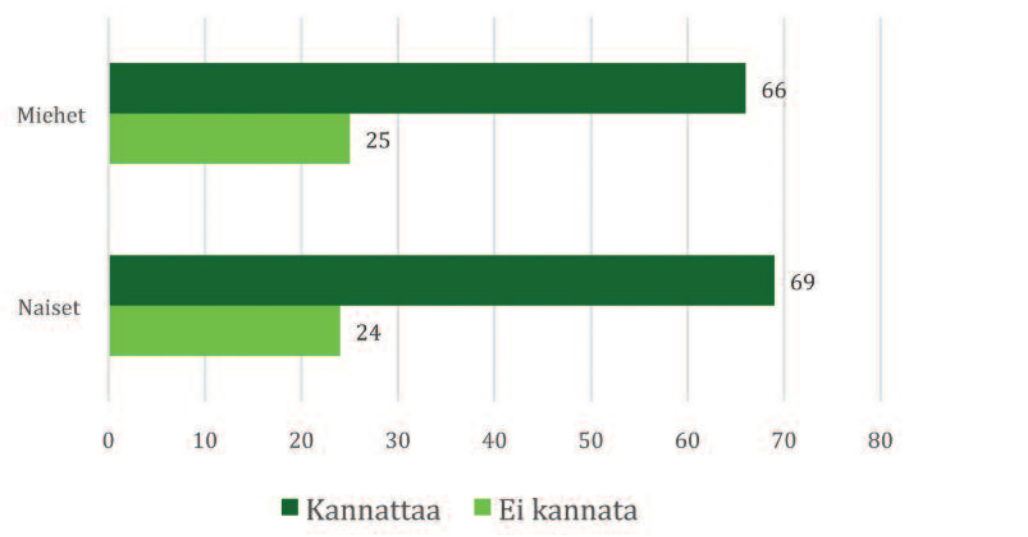
Suomessa alle kouluikäisen lapsen vanhemmilla tai huoltajalla on oikeus saada lapselleen kunnan järjestämä päiväkotitai perhepäivähoitopaikka. Vuonna 1990 kaikki alle kolmevuotiaat lapset saivat oikeuden päivähoitoon. Kuntien velvollisuudeksi tuli järjestää hoitopaikka. Kunta perii tästä hoidosta perheen tulojen mukaisen maksun. Vuoden 1996 alusta päivähoidon niin sanottu subjektiivinen oikeus ulottui koskemaan kaikkia alle kouluikäisiä lapsia.

Läheskään kaikki alle kouluikäiset lapset eivät osallistu päivähoitoon, vaan heidät hoidetaan kotona. Kuusivuotiaiden osallistuminen esiopetukseen (esikoulu) tuli pakolliseksi vuonna 2015. Esikoulun lisäksi heistä osallistuu kunnan päivähoitoon 66 prosenttia. Vuonna 2016 päivähoidossa oli 0,7 prosenttia alle 1-vuotiaista lapsista, yksivuotiaista 28 prosenttia ja kaksivuotiaista 54 prosenttia. Viisivuotiaista lapsista 78 prosenttia ja kuusivuotiaista lapsista 69 prosenttia osallistui varhaiskasvatukseen. Vuonna 2016 oli kunnan kustantamassa päiväkotihoidossa yhteensä 185 876 lasta, heistä 73 prosenttia oli kokopäiväisessä varhaiskasvatuksessa.

Vuonna 2016 ryhdyttiin puhumaan päivähoidon sijasta varhaiskasvatuksesta. Varhaiskasvatuksen pääpaino siirrettiin pedagogiikkaan ja päiväkodeista tuli osa koulutusjärjestelmää. Ennen tätä uudistusta kaikilla lapsilla oli oikeus kokoaikaiseen päivähoitoon, mutta vuonna 2017 oikeus rajattiin 20 tuntiin viikossa niissä perheissä, joissa ainakin toinen vanhemmista on päivät kotona. Monet kunnat eivät ole käytännössä kuitenkaan rakanneet lasten päivähoito-oikeutta.

Vuoden 2018 kyselyssä haluttiin mitata kuinka paljon kannatusta tai vastustusta on tälle melko tuoreelle päivähoidon rajaamiselle. Kysymyksessä pyydettiin ottamaan kantaa subjektiivisen päivähoidon rajaamiseen. Aihe on ajankohtainen ja uudistuksesta on käyty julkisuudessa aika paljon kriittistä keskustelua.

Kuvio 24. Kannattaa tai ei kannata nykyisenlaista subjektiivisen päivähoidon rajaamista, lapsiperheissä asuvat, %.

Taulukko 22. Kannatetaanko subjektiivisen päivähoidon rajaamista?, %.

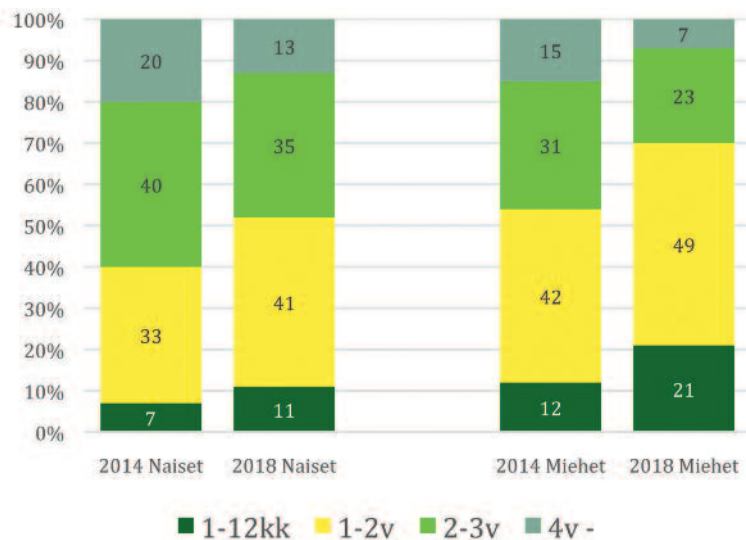
Perhemuoto	Kannattaako subjektiivisen päivähoidon rajaamista	Naiset	Miehet
Lapsiperhe	Kannattaa täysin	40	35
	Kannattaa jossain määrin	29	31
	Ei juuri kannata	11	12
	Ei kannata lainkaan	13	13
	Ei osaa sanoa	7	9
	Yhteensä	100	100
	(N)	(455)	(350)
Muut	Kannattaa täysin	29	28
	Kannattaa jossain määrin	28	24
	Ei juuri kannata	13	13
	Ei kannata lainkaan	11	12
	Ei osaa sanoa	19	23
	Yhteensä	100	100
	(N)	(957)	(798)

Päivähoidon rajaamiseen suhtauduttiin ehkä yllättävänkin myönteisesti. Ainakin jossakin määrin subjektiivisen päivähoidon rajaamista kannatti 60 prosenttia naisista ja 56 prosenttia miehistä ja kolmasosa kannatti sitä täysin. Rajaamista vastusti vain 25 prosenttia molemmista sukupuolista. Vajaa viidesosa vastaajista ei ottanut asiaan kantaa. Jos kannattajat lasketaan kantansa ilmoittaneista, niin noin 70 prosenttia molemmista sukupuolista kannatti uudistusta.

Päivähoidon kehittämiseen on suhtauduttu aiemmin hyvin myönteisesti. Vuonna 2002 73 miehistä ja 77 prosenttia naisista kannatti parempia (kuin tuolloin) päivähoitomahdollisuuksia yli kolmevuotiaille. Alle kolmevuotiaille lapsille parempia päivähoitomahdollisuuksia kannatti 67 prosenttia miehistä ja 63 prosenttia naisista. Lisäksi päivähoitomaksujen alentamista 20 prosentilla kannatti molemmista sukupuolista 54 prosenttia. Kolmasosa vastaajista ei ottanut tähän kantaa. Päivähoitomaksujen alennusta kaipaivat erityisesti nuoret ja vähemmän koulutetut naiset, joilla oli takanaan suhteellisen lyhyt parisuhde ja mahdollisesti jo useampia lapsia.

Päivähoidon tai varhaiskasvatuksen suosio ja käyttö liittyy osaksi siihen, minkä ikäisen lapsen koetaan olevan valmis kodin ulkopuoliseen hoitoon. Tästä on kysytty näkemyksiä 2014 ja 2018. Ne vaihtelevat hyvin suuresti eri vastaajilla. Noin viidesosa on kokenut lapsen olevan valmis kodin ulkopuoliseen hoitoon jo alle vuoden vanhana. Toisaalta noin kymmenesosan mielestä lapsen tulisi olla vähintään neljävuotias ennen kuin hän on tähän valmis. Vastauksissa oli tapahtunut pieni muutos siihen suuntaan, että lapsi katsottiin vuonna 2018 vähän nuorempana kypsäksi ulkopuoliseen hoitoon kuin vuonna 2014.

Kuvio 25. Missä iässä lapsi on valmis menemään kodin ulkopuoliseen hoitoon, lapsiperheissä asuvat, %.

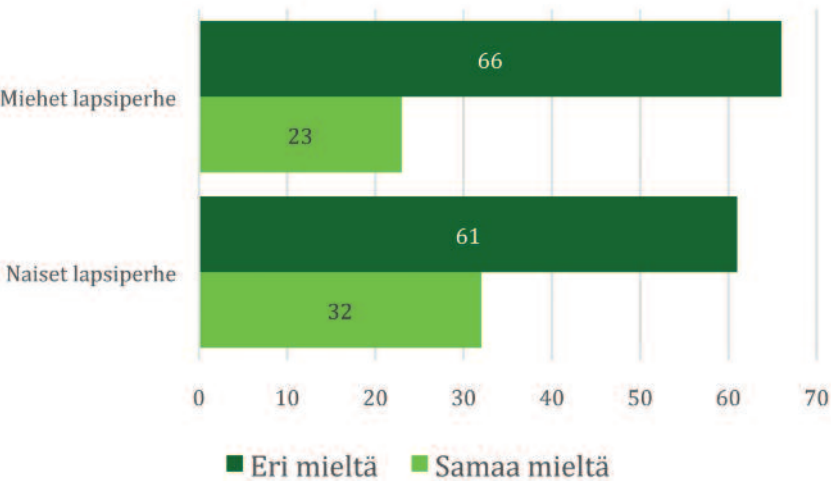
Taulukko 23. Minkä ikäisenä lapsi on mielestäsi valmis menemään kodin ulkopuoliseen hoitoon (päiväkotiin, perhepäivähoitoon tms.)?, %.

Perhemuoto	Kodin ulkopuoliseen hoitoon:	2014		2018	
		Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
Lapsiperhe	1–12 kuukauden ikäisenä	7	12	11	21
	1–2-vuotiaana	33	42	41	49
	2–3-vuotiaana	40	31	35	23
	4-vuotiaana tai vanhempana	20	15	13	7
	Yhteensä	100	100	100	100
	(N)	(491)	(408)	(440)	(334)
Muut	1–12 kk	12	12	18	20
	1–2v	41	38	46	41
	2–3v	33	31	27	25
	4v tai vanhempana	14	19	9	14
	Yhteensä	100	100	100	100
	(N)	(729)	(689)	(827)	(798)

Lähes puolet molemmista sukupuolista piti lasta valmiina kodin ulkopuoliseen hoitoon jo silloin kun hän on 1–2-vuotias. Yli puolet naisista ja miehistä katsoi siis lapsen kypsäksi kodin ulkopuoliseen hoitoon alle kaksivuotiaana. Monet kuitenkin katsoivat lasten olevan kypsiä tähän vasta 2–3-vuotiaana. Nämä vastaajat siis pitivät tämän ikäisten lasten kotihoitoa parhaana. Noin kolmasosa vastaajista ei selvästikään pidä lapsia kypsinä kodin ulkopuoliseen ennen kuin he täyttävät kolme vuotta.

Monet kokevat, että kokopäiväinen päivähoito on haitallista alle 3-vuotiaan lapsen kehitykselle. Lapsiperheissä asuvista naisista kolmasosa ja miehistä neljäsosa on ollut tätä mieltä. Tämä on oletettavasti vaikuttanut siihen, kuinka vanhaksi he ovat halunneet hoitaa omia lapsiaan kotona esimerkiksi kotihoidontuen helpottamalla tuella. Osalla tähän kantaa ovat voineet vaikuttaa heidän omat kokemuksensa päivähoidosta heidän lapsuudessaan.

Kuvio 26. Kokopäiväinen päivähoito on haitallista alle 3-vuotiaan lapsen kehitykselle, %.

Taulukko 24. Kokopäiväinen päivähoito on vastaajien mielestä haitallista alle 3-vuotiaan lapsen kehitykselle, %.

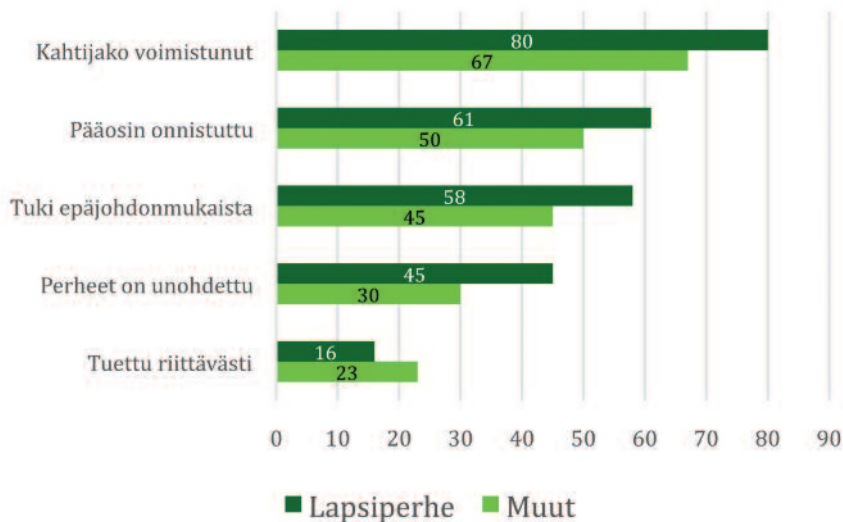
Perhemuoto	Päivähoito haitallista alle 3-vuotiaille lapsille	2014		2018	
		Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
Lapsiperhe	Täysin samaa mieltä	12	10	10	7
	Jossain määrin samaa mieltä	22	19	22	16
	Jossain määrin eri mieltä	31	25	29	29
	Täysin eri mieltä	30	35	32	37
	Ei osaa sanoa	5	11	7	11
	Yhteensä	100	100	100	100
	(N)	(510)	(447)	(455)	(350)
Muut	Täysin samaa mieltä	8	9	7	9
	Jossain määrin samaa mieltä	21	17	19	18
	Jossain määrin eri mieltä	28	25	27	24
	Täysin eri mieltä	28	25	28	27
	Ei osaa sanoa	15	24	19	22
	Yhteensä	100	100	100	100
	(N)	(833)	(829)	(957)	(798)

Vuonna 2018 kuntalisää on maksettu 48 kunnassa ja yksityisen hoidon kuntalisää 97 kunnassa. Sen avulla yksityisten lastenhoitopalveluiden käyttäjät voivat saada kompensatiota hoitomaksuistaan. Tukea maksetaan myös 3–6-vuotiaille lapsille. Kelan yksityisen hoidon tuen hoitorahaa maksettiin vuonna 2016 seitsemälle prosentille varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista.

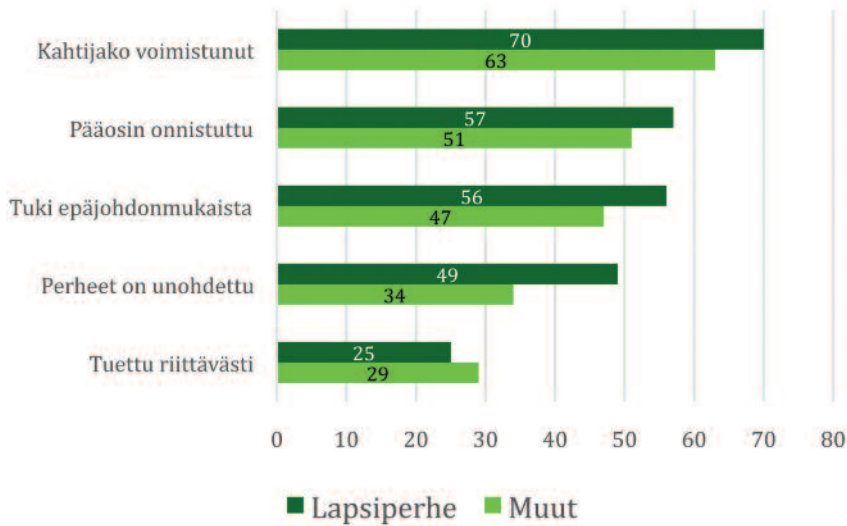
4.14. Miten valtiovalta on onnistunut perheiden ja lasten hyvinvoinnin edistämisessä

Perhebarometrikyselyssä haluttiin mitata myös sitä, miten vastaajat kokevat valtiovallan onnistuneen viimeaikaisessa perheiden ja lasten hyvinvoinnin edistämisessä Suomessa. Annettu palaute oli sängen kriittistä. Naisista 71 prosenttia ja miehistä 65 prosenttia oli sitä mieltä, että perheiden kahtiajako hyvä- ja huono-osaisiin oli voimistunut. Naisten vastausosuus oli vuonna 2018 hieman alempi kuin vuonna 2014, miehillä luku oli täysin sama. Käsitys perheiden kahtiajaosta on siis säilynyt samana jo pidemmän aikaa. Se oli sitä myös edellisen hallituksen aikana.

Kuvio 27. Kuinka valtiovalta on naisten mielestä onnistunut perheiden ja lasten hyvinvoinnin edistämisessä.

Kuvio 28. Kuinka valtiolta on miesten mielestä onnistunut perheiden ja lasten hyvinvoinnin edistämisessä

Kansalaisten mielipiteiden tietystä hajoamisesta kertoi se, että joka toisen naisen ja miehen mielestä perheiden tuki oli ollut epäjohtonmukaista ja poukkoilevaa, mutta yhtä monien mielestä perheiden tuessa oli pääosin onnistunut hyvin, mutta korjauksiakin tarvitaan. Tässäkään suhteessa näkemykset eivät olleet muuttuneet vuodesta 2014 vuoteen 2018.

Taulukko 25. Vastaajien arviot siitä kuinka valtiovalta on onnistunut perheiden ja lasten hyvinvoinnin edistämisessä Suomessa, %.

Sukupuoli	Samaa mieltä väittämästä:	2014		2018	
		Lapsiperhe	Muut	Lapsiperhe	Muut
Naiset	Valtiovalta tukee perheitä riittävästi	16	27	16	23
	Perheiden kahtiajako hyvä- ja huono-osaisiin on voimistunut	84	68	80	67
	Perheiden tuki on epäjohtonmukaista ja poukkoilevaa	52	39	58	45
	On pääosin onnistuttu, mutta korjauksia tarvitaan	61	57	61	50
	Valtiovalta on unohtanut perheet (N)	44 (510)	23 (833)	45 (455)	30 (957)
Miehet	Valtiovalta tukee perheitä riittävästi	26	29	25	29
	Perheiden kahtiajako hyvä- ja huono-osaisiin on voimistunut	68	63	70	63
	Perheiden tuki on epäjohtonmukaista ja poukkoilevaa	51	40	56	47
	On pääosin onnistuttu, mutta korjauksia tarvitaan	55	50	57	51
	Valtiovalta on unohtanut perheet (N)	40 (447)	25 (829)	49 (350)	34 (798)

Vähän yli kolmasosa vastaajista oli jopa sitä mieltä, että valtiovalta on unohtanut perheet. Tämä näkemys oli lapsiperheissä elävillä selvästi kriittisempi kuin muilla vastaajilla. Lapsiperheissä elävistä sitä mieltä oli suunnilleen joka toinen. Näin ajattelevien osuus oli vähän lisääntynyt vuodesta 2014 vuoteen 2018. Kaikista naisista 21 prosenttia ja miehistä 28 prosenttia oli vastaavasti kuitenkin sitä mieltä, että valtiovalta tukee perheitä riittävästi.

Jos vastaajat eivät ole eläneet lapsiperheessä, niin vuonna 2018 naisista 32 prosenttia ja miehistä 27 prosenttia ei osannut ottaa kantaa siihen tukeeko valtiovalta perheitä riittävästi. Heillä ei ollut riittävästi omaa kokemusta siitä, miten perheitä tuetaan. Lapsiperheissä eläneistä naisista 66 prosenttia ja vastaavista miehistä 60 prosenttia ei pitänyt saamaansa perhetukea riittävänä. Perhetuen koki riittäväksi vain 16 prosenttia naisista ja 20 prosenttia miehistä.

Lapsiperheissä asuvista naisista 80 prosenttia arvioi perheiden kahtiajaon voimistuneen. Niistä naisista, jotka eivät eläneet lapsiperheessä, 67 prosenttia oli samaa mieltä.

Miehillä vastaava näkemysero oli lapsiperheaseman suhteen vain muutaman prosenttiyksikön luokkaa.

Myös perheiden tuet koettiin epäjohdonmukaisemmiksi, jos elettiin lapsiperheessä. Sitä mieltä oli 58 prosenttia naisista ja 56 prosenttia miehistä. Niistä naisista, jotka eivät eläneet lapsiperheissä, lähes puolet (42 %) ei osannut ottaa tähän asiaan kantaa. He eivät olleet seuranneet asiaa riittävän aktiivisesti.

Kiinnostavaa kyllä, lapsiperheissä eläneet naiset ja miehet kokivat perheiden tukemisessa onnistutun vähän paremmin kuin mitä vastasivat perheettömät. Ero oli noin 10 prosenttiyksikköä. Perheelliset osasivat ottaa paremmin kantaa tähän kysymykseen. Perheellisistä kuitenkin yllättävän suuri osuus, naisista 45 prosenttia ja miehistä 49 prosenttia, koki valtiovallan unohtaneen perheet. Perheellisten kokemukset ja näkemykset siis polarisoituivat aika tavalla hyviin ja huonoihin.

4.15. Erityisen tärkeitä korjattavia asioita perheiden hyvinvoinnin edistämisessä

Kyselylomakkeen lopussa vastaajille annettiin mahdollisuus kirjoittaa vapaasti avoimeen kysymykseen jokin erityisen tärkeä asia tai kohde, jossa olisi heidän mielestään korjattavaa perheiden hyvinvoinnin edistämisen kannalta. Tähän avoimeen kysymykseen vastaajat saattoivat valita vapaasti minkä hyvänsä perheisiin ja perhepolitiikkaan liittyvän aiheen, jonka he kokivat tärkeäksi perheiden hyvinvoinnin kannalta. Siihen kirjoitti ainakin jonkin kannanoton tai ehdotuksen 929 tutkimuksen vastaajaa.

Kysymyksen laajuuden tai avoimuuden vuoksi vastausten sisällöt vaihtelivat suuresti. Jotkut perustelivat, miksi eivät halunneet tai pystyneet ottamaan asiaan kantaa. Kaikki eivät myöskään keksineet korjattavaa.

Tässä vaiheessa on hyvä huomauttaa, että lapsettomana/parisuhteettomana koen itseni kovin jääviksi vastaamaan perheiden sosiaalietuuksia koskeviin kysymyksiin: demokraattisen mielipideilmaisun aikana saa tarpeettoman usein lukea kärkeäitäkin kommentteja ihmisiltä, joilla ei oikeastaan ole mitään kosketusta käsiteltävään aiheeseen (tässä tapauksessa minulla ei ole minkäänlaista käsitystä lapsiperheiden arjesta).

En saa sanoa koska yleisesti ihmisten hyvinvointi on tärkeämpi kuin perheiden. Perheiden asemaa ei tarvitse nostaa tai painottaa ylitse muiden ”ihmisyksiköiden”. Keskiytään mieluummin kaikenikäisiin ihmisiin, yhdessä ja erikseen.

Vaikea keksiä! Suomi on kansainvälisessä vertailussa maailman parhaita maita äideille, on pitkät vanhempainvapaat ja hoitovapaat, lapsilisät, päivähoito ja tasokas, maksuton koulu yliopistoihin saakka. Sairasta lasta voi jäädä hoitamaan kotiin, voi tehdä lyhempää työaikaa... En kerta kaikkiaan osaa sanoa mitä yhteiskunnan pitäisi enää tehdä.

Kaikki eivät tunnistanee tutkimuksen kysymysten koskettaneen kunnolla heidän omaa perhe- ja lapsikokemustaan. Tällainen oli esimerkiksi etävanhempana oleva isä. Hän ei pitänyt itseään tasa-arvoisena vanhempana. Tämä oli kyselyn eittämätön valitettava rajoitus.

Todella isoon osaan kysymyksiä ei ollut minulle sopivaa vastausta tai jo kysymyksen asettelu oli sellainen ettei kosketa minua – vaikka siis olen 5v lapsen isä ja puolet ajasta hän kanssani on. Yhteiskunnan mielestä en kuitenkaan ole tasavertainen vanhempi, vaan ”etävanhempi” ja jo lähtökohtaisesti huomattavasti heikommassa asemassa. Tämä olemassa oleva selkeä epäkohta olisi tärkeää huomioida ja käydä siitä kunnollinen keskustelu ja tehdä asiaankuuluvat muutokset.

Kaikkein useimmin tässä kysymyksessä kerrotut parannusehdotukset ja niiden perustelut koskivat eri tavoilla lapsiköyhyyttä. Ehdotuksissa mainittiin muun muassa köyhille ja vähävaraisille suunnattavat sosiaalietuudet, äideille annettava toimeentulotuki ja varallisuuden taseaus. Toimeentulotukea arvioitaessa ei tulisi ottaa lapsilisää huomioon. Työttömyyden aiheuttamat seuraukset koettiin erityiseksi uhkaksi lapsiperheille.

Työttömien perheet on todella huonossa asemassa. Työvoimapalveluja pitäisi kohdistaa ehdottomasti sellaisiin jossa molemmat vanhemmat ovat työttömiä. Heille pitäisi saada PALKKATYÖTÄ. Rahalla kun sattuu olemaan todella suuri vaikutus eriarvoistumiseen, lasten kiusaamiseen, harrastuksiin, sosiaaliseen elämään.

Itse en uskalla tehdä lapsia koska hallitus vie tuhkatkin pesästä ja rankaisee esim. työttömyydestä, joka ei todellakaan ole oma valintani. ei ihmiset uskalla perustaa perhettä jos on vaarana nälkäkuolema, ja se on ihan realismia tämän päivän suomessa.

Lapsiköyhyys pitää yrittää kaikin keinoin poistaa. Nykyinen työelämä on järjestetty pelkästään työnantajien ehdoilla, nollatuntisopimukset ja pätkätyöt tuovat epävarmuutta nuorten aikuisten elämään. Ei voi hankkia lapsia, jos ei tiedä onko töitä ja kuinka paljon. Ei saa asuntolainaa ilman vakituista työtä ja elämä on kaikin tavoin epävarmaa.

Ongelmia aiheuttaa lapsiperheiden kesken vallitseva eriarvoisuus. Köyhyyden torjunta on samalla eriarvoisuuden torjuntaa. Köyhässä lapsiperheessä on pulaa jopa ruuasta.

Köyhyyden torjunta! On turhaa maksaa jotain prosenttia palkasta jos se ajaa toimentulotukikierteeseen ja kuka elää 300:lla kuussa, vielä lasten kanssa? Toisilla on rahaa ja etevyyttä tehdä mitä huvittaa ja toiset riutuvat stressistä, mistä saada rahat ruokaan.

Jokaisen perheen tulot olisi turvattava. Etenkin vähävaraisempien. Nykymallilla kah-tiajako vaan lisääntyy. Eriarvoisuus pieni- ja suurituloisten välillä.

Köyhiä lapsiperheitä täytyy auttaa taloudellisesti. Opettajana koulussa näen perheiden taloudellisen eriarvoisuuden. Esim. maanantaisin kouluruokalassa menee paljon enemmän ruokaa kuin muina päivinä

Perhepoliittinen tuki voi vähentää pienituloisiin lapsiperheisiin kuuluvien lasten ongelmia. Myös koulutus ja kehittävät harrastukset voivat niitä kompensoida. Niitä tulisi olla tarjolla erityisesti peruskouluun opintonsa päättävillä. Ne ovat samalla syrjäytymisen ja köyhyyden periytyvyyden ehkäisyä. Niiden tarve voi olla erityisen suurta maan syrjäseuduilla.

Alempien sosioekonomisten perheiden lapsia tulisi tukea erityisesti heidän kasvussa ja kehityksessä. Heille kaikki (varhais)kasvatus mitä irtoaa. Voisi vähentää köyhyyden periytymistä. Erityistukeen ja ohjaukseen kaikki lapset ketkä lopettaneet koulut peruskouluun.

Lapsiperheiden köyhyyden vähentäminen ja sitä kautta lapsille ja nuorille tasa-arvoiset mahdollisuudet mm. koulutukseen (toisen asteen koulutus maksuttomaksi) ja harrastamiseen (enemmän tukea vähävaraisten perheiden lasten harrastusmahdollisuuksiin). Perheiden taloudellisten vaikeuksien helpottuminen alentaa vanhempien stressitasoa ja vaikuttaa myönteisesti psyykkiseen jaksamiseen mikä taas vähentää tulevaisuudessa lasten omia psyykkisiä ongelmia. Tästä seuraa valtion taloudelle säästöä ja vakaampi yhteiskunta mikäli asiaa viitsitään ajatella pitkällä tähtäimellä.

Lapset kärsivät aina köyhyydessä elämisestä, kuten vanhemmatkin. Olen itse ollut yhden lapsen lapsi melkein syntymästäni asti, joten tiedän sen. Äiti on ollut aina todella hyvä ihminen, mutta rahaa olisi tarvittu enemmän. Hän teki useampaa työtäkin yhtä aikaa, jotta selvisi asuntolainasta ja muista menoista. Meillä oli aina taloudellisesti tiukkaa.

Köyhien lapsiperheiden avustaminen, jotta syrjäytyminen ei alkaisi jo pienenä lapsena. Jokaisen lapsen pitää saada elää huoleton lapsuus ilman huolta rahasta ja perheen toimeentulosta.

Kokonaisvaltainen tuki, jolla tuetaan vanhemmuutta, jotta köyhyys, sosiaaliset ongelmat, kouluttamattomuus yms. ei periidy.

Lasten hankintaan liittyy paljon kustannuksia. Niihin haluttiin helpotusta. Köyhissä perheissä kustannukset nousevat väijäämättä lasten hankinnan seurauksena eivätkä esimerkiksi lapsilisät pysty niitä kompensoimaan. Tässä mitataan sitä, kuinka hyvin hyvinvointivaltio huolehtii uudesta sukupolvesta.

Lapsen tai oma sairastuminen voi olla aivan kauhea romahdus perheen käytettävissä oleviin tuloihin, koska useimmat nuoret ovat vuokratyöfirmoissa tms. joten palkka ei juokse, kun on sairaana tai sairaalassa lapsen kanssa. On kohtuutonta, että lapsi voi joutua ulosottoon maksamatta jääneiden sairaalalaskujen kanssa. Ja lääkkeitä jäävät ostamatta, kun niihin ei ole varaa. Olen nähnyt tämän kaiken.

Mitä olen ollut havaitsevinani erilaisten harrastetoimintojen osallistujana, johtajana ja yhteyshenkilönä, tuntuu kuinka pienituloisten perheiden lapset ovat hyvin herkästi taloudellisten syiden takia kärsijöinä ja vaarassa menettää kaveriverkostojaan ja syr-

jäytyä, kun pienituloisilla perheillä on jatkuvasti heikentyvät mahdollisuudet maksaa lastensa harrastuksesta – vaikka kyse olisi muutamista euroista viikkotasolla.

Kaikkein pienituloisimpia lapsiperheitä pitää tukea enemmän tapauskohtaisesti, varsinkin jos molemmat puoliset ovat matalapalkkaisissa töissä, jolloin kotiin jäävän äidin ansiosidonnainen vanhempainraha jää pieneksi. Töissä käyvän pienipalkkaisen puolison palkka ei välttämättä riitä ihan kaikkeen. Tällaisia tukia tarvitaan, jotta lastensaannista ei tulisi ainoastaan hyvätuloisten oikeus, maamme tarvitsee kansalaisia tulevaisuudessakin.

Suunnilleen yhtä usein kuin tuli ehdotuksia perheiden lapsiköyhyyden lievittämisestä annettiin erilaisia ehdotuksia siitä, miten lapsiperheiden taloustilannetta tulisi muilla tavoilla helpottaa tai tukea. Ne käsittelivät muun muassa perheiden rahatilannetta yleisemmin ja perheiden tueksi tarkoitettuja päivärahoja. Monet nostivat erityisryhmänä esille yksinhuoltajat ja heidän tuentarpeensa. Heitä tukemalla lievitetään köyhyyttä ja eriarvoisuutta ja ehkäistään lasten kärsimyksiä.

Erityisesti yksinhuoltajien tukia pitäisi suurentaa, koska heillä puuttuu se toinen tulojen tuoja.

Pienituloisten aseman parantaminen ja varsinkin yksinhuoltaja perheissä.

Etenkin yksinhuoltaja perheessä elänyt yksin elänyt lapsi ei tiedä aikuisena nykyään yhtään mitä häntä odottaa parisuhde-elämässä ja sen sovittamista työelämään ja perhe-elämään.

Yksinhuoltajat, joiden kohdalla verovähennys poistettiin ja luvattiin korvata, mutta näin ei käynyt. Lisäksi yksin huoltajien lapsille voitaisiin turvata koulutus, joka tilastojen mukaan puuttuu huono-osaisilta. Esim. lukion käymiseen ei riitä rahaa. Näin poistuisi esim. kouluttamattomuus tai prosentti alenisi.

Perheiden talouteen ja toimeentuloon toivottiin riittävää ja oikeanlaista tukea, jonka tavoitteena olisi lapsiperheen talouden turvaaminen. Taloudellista tukea kaipaavissa lapsiperheissä toivottiin, että rahahuolet eivät haittaisi liiaksi elämää ja, että perhe voisi luottaa tulevaisuuteen niin paljon, että lasten hankinta tulisi mahdolliseksi. Toisin sanoen, lapsenteko ja tulevaisuuteen investointi haluttiin kannattavaksi. Monet huomauttivat myös, että lasten harrastukset ovat kalliita ja niitä on entistä enemmän. Esimerkiksi kerhotoimintaan kaivattiin muuta rahoitusta.

Nuoret eivät voi tehdä lapsia ilman vakaata tuloa. Yhteiskunta on mennyt tässä suhteessa pilalle. Jos työura on epävarma ja työttömyys voi uhata milloin tahansa niin kukaan täysijärkinen ei tee lapsia oli korkeakoulutettu tai ei ja riippumatta siitä millainen puoliso on rinnalla tai kuinka usein valtio maksaa muutamia satasia tukia tilille.

Olen keskituloinen, ja silti elämä on tiukkaa, joudun tinkimään monesta asiasta, myös ruuasta. Kun lapsi kasvaa, tietyt harrastusmahdollisuudet eivät ole ollenkaan mahdollisia. Kun lapsi menee kouluun, joudun ottamaan ehkä lisätyöpaikan, että selviän kuiluista.

Se että äitejä mm tuetaan imetyksen osalta jos he palaavat työelämään aikaisin ja kun lapsi esim. vielä alle 1v. se tulisi turvata lailla. Tärkeätä tukea rahallisesti perheitä, sillä aika kotona lapsen kanssa kun lapsi on pieni on parasta ja se ei saisi loppua rahahuolien takia.

Taloudellista turvallisuutta kaivattiin varsinkin niissä tilanteissa, joissa perheeseen oli syntynyt monta lasta ja kulut olivat liian suuret. Tätä helpottaisi, jos asuminen olisi halvempaa. Asumiskuluja voisi pienentää muun muassa asumistuella, korkovähennyksin ja vuokrien säännöstelyllä. Alla on aiheesta muutama konkreettinen ehdotus. Asumisasioihin liittyviä toiveita ja ehdotuksia on käsitelty edellä yksityiskohtaisemmin aihepiirin avoimeen kysymykseen tulleiden kommenttien perusteella.

Asumisolaja pitäisi helpottaa eli halpuuttaa mutta ei tukieuroilla jotka menevät vain asuntogryndereiden taskuun ja vain kiihdyttää asuntojen hintatasoa. Asunnoista pitäisi tehdä edullisia ja yksinkertaisia peruskolmioita niin kuin -70 luvulla tehtiin ja ilman saunoja ja muita ylläisyyksiä vain yksi taloyhtiön sauna kaikkien käyttöön näin saataisiin kaikille edullisen hintatason koteja ja grynderit jäisi nuolemaan näppejään ja ensiasuntojen hankkijoiden korkovähennykset takaisin että tässä maailmassa jokin säilyisi ennallaan.

Asunto olosuhteet. Kun on paljon työttömyyttä nuorissa perheissä ja pätkätöitä yms. työn perään muuttamisia, niin pitäisi päästä tästä Suomessa yhä vallalla olevasta mallista, että on "pakko" ostaa itselleen asunto. Valtiovallan olisi parasta panostaa nyt todella paljon vuokra-asuntojen rakentamiseen, jotta kaiken maailman aktiivimallit tms. voivat toteutua. Jos et saa vuokra-asuntoa ja niitä joutuu aina odottamaan, samoin kun sitten tarhapaikkaa, kun sitä työtä sitten siunaantuu, niin vuokra-asuntoja pitää olla tarpeeksi, jotta kaikki saavat katon.

Kyllä jokaisella pitäisi olla oikeus vaihtaa vuokra-asuntoa ilman tulorajoja ja tulojen tarkastuksia. Käsittämätön "laki" tuli voimaan, jossa estettiin asunnon vaihto isompaan, jos tulorajat ylittyivät. Näin esim. 3 henkinen perhe ei voinut muuttaa kolmiosta neljään huoneeseen, vaikka perheeseen syntyisi kaksoset. Tulorajat olivat todella alhaiset.

Asumiskustannuksien pienentäminen joka onnistuu parhaiten palauttamalla käyttöön vuokrasäännöstelyn!

Lapsiperheiden taloudellisen tuen käsittelyn ja kommentoinnin yhteydessä tuotiin esille erilaista kritiikkiä. Sitä sai esimerkiksi kankeaksi koettu Kela samoin kuin maahanmuut-

tajille maksetut tuet. Heidän saamiensa tukien pelättiin heikentävän kantaväestön perhepoliittisia etuja.

Toimeentulotuki takaisin kunnille, joissa pystytään keskittymään perheiden todelliseen tilanteeseen; nykyjärjestelmä, jossa päätöksenteko kaukana, ei vaikuta toimivan. Hurstin jonot kasvaa ja kelan toiminta todella hidasta ja kankeaa, paperin pyörittäjiä kelassa riittää.

Suomalaisille perheille samat etuudet, kuin maahantunkeutujien perheille. ”hallitus, ym.” ovat unohtaneet Suomalaisten tarpeet ja hyvinvoinnin. Irti eurostoliitosta ja Suomi takaisin Suomalaisille. Ja pakolaiset takaisin kuppaamasta....

Maahanmuuton rajoittaminen kehitysmaista. Aiheuttavat ongelmia mm. päiväko-deissa ja kouluissa. Kotoutuminen ei ole onnistunut, mikä nielee verorahoja jatkossa entistä enemmän, eikä jaettavaa riitä lapsiperheille.

Pikkulapsiperheissä ajankohtaisia ovat äitiys- ja vanhempainvapaiden aikana maksettavat päivärahat. Niihin toivottiin korotusta. Ongelmaksi koettiin se, että ne eivät ole kyllin ansiosidonnaisia (alhaiseksi koettu prosenttisuus) ja varsinkin se, että perheet joutuvat erilaisen työhistoriansa vuoksi niiden suhteen taloudellisesti eriarvoiseen asemaan. Vain osa äideistä ja isistä saa ansiosidonnaisia päivärahoja. Tämä korostuu vielä muita enemmän pienillä paikkakunnilla. Perheiden ja lasten välille haluttiin enemmän taloudellista tasa-arvoa. Suurempi tasa-arvoisuus tässä asiassa olisi osa lasten syrjäytymisen ehkäisyä.

Riittävän suuri äitiyspäiväraha, joka on suhteessa yleiseen keskipalkkaan eikä äidin omiin aiempiin ansiotuloihin. Ei koulutettu nainen jää hoitamaan lasta muutaman satasen korvauksella, ja enempiä ei vasta valmistunut nuori äiti saa kun ei ole ehtinyt tie-naamaan ja tekemään uraa.

Päiväraha äitiysaikana pitää olla sama kaikille eikä mitään ansiosidonnaista. Samat kulut on kaikilla. Miksi suurituloista tuetaan valtion varoin kun voisi vaikka palkata hoitajan lapselle?

Ansiosidonnaiset tuet lisäävät eriarvoisuutta sekä pahentavat kahtiajakoa. Kaikille saman suuruiset tulonsiirrot aiemmista tuloista riippumatta on fiksumpaa.

Puolisontulot eivät saisi vaikuttaa toiselle maksettaviin tukien määrää, esim. nyt meillä osoitteet erit koska näin saamme noin 500e kk enemmän kelalta.

Hoitovapaisiin tai vanhempainvapaisiin kaivattiin paremman ja tasa-arvoisemman korvauksen lisäksi pidempää kestoja. Myös osittaisen hoitovapaan tulisi jatkua pidemmän ajan. Sen pitäisi lisäksi mahdollistaa samanaikainen toimiminen yrittäjänä. Kaiken kaikkiaan toiveissa oli kokonaisvaltainen vanhemmuuden ja lasten hyvinvoinnin tuki, jossa pidempi

läsnäolo on oleellinen asia. Raha ei ole tärkeintä. Se saattaa kuitenkin mahdollistaa hoitovapaan pitämisen. Järjestelmään toivottiin uudenlaista joustavuutta.

Hoitovapaan keston pidentäminen ja hoitovapaasta saatava korvaus suuremmaksi, että hoitovapaan pitäminen olisi mahdollista.

Tarpeeksi vapaata töistä molemmille vanhemmille, jotta osataan sopeutua vauva-arkeen ja tutustua uuteen perheenjäseneseen. Vanhemmilla tulee olla resursseja nauttia uudesta perheenjäsenestä ilman paineita.

Täysaikaisen hoitorahan maksamisen aikaa voisi lyhentää 3 vuodesta 2–2,5 vuoteen ja sen sijaan rahaa nostaa tai jakaa osittaisena pidemmälle ajalle, jolloin useammalla olisi se mahdollista pitää, mutta pisimmänkin ajan käyttävillä paluu töihin helpottuisi.

Vanhempainvapaan pidentäminen korotetuilla korvauksilla, valinnan vapaus kumpi käyttää.

Pitää ottaa huomioon, että jokainen perhe on erilainen ja heidän tilanteensa on omanlaisensa. Esimerkiksi tuntemani yh-äiti kertoi, että osa vapaista on korvamerkitty isälle, jolloin hän ei voinut niitä käyttää, mutta koska isää ei ole (keinohedelmöitys), lapsi näin ollen joutuu päivähoitoon vähän aiemmin. Systeemi kaipaa joustavuutta.

Täytyy saada valita, hoitaako lasta kotona kouluikäiseksi asti, eikä lasta tarvitse viedä päiväkotiin.

Mahdollisuus toimia yrittäjänä hoito ja perhevapaiden aikana.

Isiä haluttiin kannustaa isyysvapaille. Isyysvapaille toivottiin nykyistä pidempää kestoa ja isyysrahan korotusta. Isien roolia tulisi tukea perheissä. Työnantajien toivottiin suhtautuvan isyysvapaisiin nykyistä ymmärtäväisemmin. Tässä yhteydessä puhuttiin myös sukupuolten tasa-arvon edistämisestä, lasten hoidossa, hoitovapaissa ja varhaiskasvatuksessa. Kommentteista tuli ilmi, että isiä ei aina pidetty tasa-arvoisina perhepoliittisissa asioissa ja perheasenteissa.

Isyysvapaiden pitämisen kannustaminen ja isien roolin voimistaminen lastenhoidossa (esim. neuvolassa saatetaan katsoa karsaasti, jos isä tulee tarkastukseen lapsen kanssa).

Tasa-arvoisuus perheiden tulojen osalta sekä valinnanvapaus kumpi vanhemmista vapaita pitää ja milloin.

Isyysrahan korotus niin olisi helpompi pitää vapaita ilman että vaikuttaa elämiseen. Lopetetaan hyysäys ja annetaan perinteisen avioliitto-instituution kukoistaa. Lopetetaan turha lässytys feminismistä ja tasa-arvosta, koska se ei käytännön tasolla toimi kuitenkaan. Miesten ja naisten palkkaerot ovat suurimmat vuosikymmeniin.

Lopetetaan ne ”lapsen paikka on kotona äidin hoivissa” puheet täysin. Ei voi yleistää!!!

Isälle paremmat mahdollisuudet olla kotona perheen kanssa niin että äidin vapaat säilyvät. Että saisi olla kotona PERHEENÄ.

Elatusvelvollisten asemaa pitäisi parantaa esim. verohelpotus.

Jotkut isät totesivat kokemuksiinsa nojautuen, että etävanhempien oikeudet on turvattava ja, että isien syrjintää tulee välttää. Kaksi kirjoittajaa esittivät sangen monipuoliset analyysit etävanhempien nykyisestä ongelmallisesta tilanteesta. He olisivat halunneet olla tasa-arvoisia vanhempia lapsilleen. He purkivat turhautumistaan. Toinen heistä esitti konkreettisia parannusehdotuksia etäisien asemaan.

ISIEN TÖRKEÄ SYRJINTÄ KAIKESSA LAPSIIN LIITTYVÄSSÄ, mikä myös aiheuttaa traumatisoitumista yms. sekä poika- että tyttölapsissa. Avioeroissa useimmiten isä yksinhuoltajana paras ratkaisu, silti saatetaan peräti antaa äidille yksinhuoltajuus; nykyinen absurdi puolueellisuus huoltajuuskiistoissa äidin eduksi tulisi kieltää. Sosiaali- ja (perhe)oikeudelliset tahot uudistettava kokonaan. Lähinnä äitien harrastama lasten vieraannuttaminen (isästään) tulisi olla ankarasti rangaistavaa. Lasten ja miesten tasa-arvon lisäämiseksi tulisi lastensuojelun ym. työntekijöille määrätä esimerkiksi niin, että asiattomasta vanhemman suosimisesta seuraisi muun ohessa välitön erottaminen työtehtävistä. Miesvastaista asenteellisuutta ja miesvihaa pitäisi tehokkaasti ja järjestelmällisesti kitkeä pois yhteiskunnastamme.

Etävanhemman oikeudet yhteishuoltajuudessa, jossa lapsi on yhtä paljon molemmilla vanhemmilla:

- nimellinen etähuoltaja maksaa elatusapua, vaikka samalla tavalla kuluja on hänelläkin
- oikeusministeriön ohje elatusavun määräytymiseksi 50–50-huoltajille on järjetön
- lähihuoltaja saa lapsilisää JA elatusapua, kun taas etähuoltaja ei saa mitään tukea
- etähuoltaja on täysin toisen armoilla riitatilanteissa
- lapselle kaksi kotiosoitetta
- nyk. nimellinen lähihuoltaja voi hankkia kalliimman asunnon, ja etähuoltajan maksama elatusapu nousee, eli hän maksaa toisen kalliimman asumisen
- elatusapuriidassa vastakkain lain edessä ovat etävanhempi ja lapsi eikä lähivanhempi: tuloton lapsi saa oikeusavustajan ja etävanhempi maksaa kaikki viulut
- jos etävanhempi muuttaa uuden puolison kanssa yhteen, tämän tulot vaikuttavat etävanhemman elatuskykyyn

Toisaalta huomiota kiinnitettiin myös äitien jaksamiseen. Äidit kaipaavat välillä vapaapäiviä lasten hoidosta ja virkistäytymistä. Väsyneet äidit tarvitsevat apua henkiseen jaksamiseen. Parisuhdeneuvontaan ja vanhempien kouluttamiseen toivottiin isompaa panosta. Ongelmaksi mainittiin myös kotiäitien puutteellinen eläkekertymä.

Juuri se että nyt äidit hoitaa lapsiaan mutta häviävät kun tulee eläke aika.
Kotiäitiyden näkyminen myös eläkekertymässä. Kotona pitkään lapsia hoitavat äidit tekevät huikean uhrauksen ja samalla palveluksen yhteiskunnalle.

Lapsiperheiden talouden parantamisesta esitettiin aika paljon verotukseen liittyviä kommentteja. Pienituloisille ja kotiin lapsi hoitamaan jääville haluttiin verohelpotuksia ja heidän veroastettaan toivottiin laskettavaksi. Tilannetta ehdotettiin parannettavaksi myös veroprogression kautta. Jotkut kaipasivat perheverotusta takaisin ja myös lapsivähennys koettiin tarpeelliseksi keinoksi verotusta helpottamaan. Myös autoveroon haluttiin perheeseen mukaista helpotusta. Kommentit olivat tyypillisesti aika lyhyitä.

Liian korkea verotus.

Joustoa ja verohelpotuksia.

Verotus ja vanhempainvapaa/raha.

Veroprosentin puolittaminen jos toinen ei käy töissä ja toinen painaa töitä kolmella työnantajalla.

Iso osa vastauksista liittyi erilaisiin perheille soveltuviin palveluihin. Perheiden tarvitsemia palveluita olivat muun muassa erilaiset sosiaalitoimen tukipalvelut tai perhetyö, kuten perheneuvolat, kotiapupalvelut tai hoitoapu, kuten kodinhoitajat. Arkeen toivottiin tukea, joka mahdollistaa matalan kynnyksen palvelut ja varhaisen puuttumisen. Se tarkoittaa ongelmien ennaltaehkäisyä.

Neuvolat ovat tärkeää sekä toivottua apua ja palvelua lapsiperheille. Niiltä kaivattiin perheneuvonnan lisäksi myös henkistä tukea ja tarvittaessa sosiaalista tukiverkostoa. Neuvoloiden toivottiin tunnistavan ajoissa ongelmaperheitä, johon työhön ne tarvitsevat riittävät resurssit.

Pitäisi esim., neuvoloissa lisätä perhetyöntekijöiden määrää, että perheisiin saataisiin joku neuvomaan, mitä lasten kanssa kotona pitäisi tehdä. Nyt ei puhuta, pelata, ulkoilla...ja luullaan että koulu paikkaa. Se on sitten monen osalta myöhäistä.

Neuvolajärjestelmän turvaaminen moniammatillisine työntekijöineen, ongelmaperheet saavat apua heti ja ehkäisevässä mielessä etenkin, jotta ennetetään puuttua ja ehkäistä perheiden alkavat ongelmat. Auttaa ja tukea heti, ei vasta myöhemmin jolloin kustannukset ja vaikutukset ovat moninkertaiset.

Neuvolan roolia nostettava. potentiaalisten ongelmaperheiden varhainen tunnistaminen.

Perheet tarvitsisivat ihan oman yhteyshenkilön, jonka puoleen kääntyä oli kyse rahasta, etuuksista tai vaikkapa väliaikaisen lapsenhoitajan tarpeesta. Perhe voi elää köyhyydessä, eikä tiedä mistä apua voisi hakea. Sillä on vaikutusta koko lapsen / lapsien tulevaisuuteen onko perhe varakas vai ei.

Matalan kynnyksen palvelut puuttuvat, lapsiperheiden kotipalvelu, perheneuvoloiden, lastenpsykologien jne. älyttömät jonot...

Aika monet kaipaavat perheiden kotipalveluita. Tässä puhutaan kotiapujärjestelmästä, kodinhoitajista ja muusta suoraan koteihin suuntautuvasta hoitoavusta. Osa hyödyntäisi myös kotiapulaisia.

Mahdollisuus saada/palkata apua kotiin silloin kuin sitä eniten tarvitsee. Entiset kodinhoitajat takaisin.

Valtion ja kuntien tarjoama tuki vanhemmille, alkaen raskaudesta aina alakouluikään asti: mm. hoitoapua, kun vanhemmat sitä tarvitsevat, eikä vasta sitten, kun vanhemmat ovat hajoamispisteessä tai hajonneita.

Lapsilla pitää olla turvallinen kasvuympäristö, niin kotona kuin hoidossa ja koulussa lukien myös matkat hoitoon ja kouluun. Perinteiset kotiapulaiset tulisi palauttaa takaisin jolloin vanhempien väsyminen vähenisi.

Lisäksi pitäisi palauttaa kotiapujärjestelmä 90-luvun lamaa edeltäneelle tasolle ennaltaehkäisevänä toimenä.

Kodinhoitajat takaisin myös lapsiperheiden avuksi eikä pelkästään vanhusten.

Käytännön apu arjessa, esim. lastenhoitoapu tai kodinhoitoapu ilman pelkoa sosiaalityöntekijöiden mielivallasta kuten huostaanotoista.

Perheisiin suunnattavat avopalvelut nähdään hyvin yleisesti työksi, jolla ehkäistään perheiden ja lasten erilaisia ongelmia. Avopalveluiden avulla voisi estää ongelmien kärjistymistä, kroonistumista ja niistä johtuvia mahdollisia lastensuojelutoimenpiteitä. Myös näihin palveluihin tarvittaisiin lisää resursseja.

Perhetyön lisääminen ja ongelmien kärjistymisen ennaltaehkäiseminen sen myötä. Resursseja avohuollon palveluihin lisää.

Jos perheessä ongelmia selvitetään mistä nämä johtuu ja miten niistä päästään pois ja miten ne vältetään tulevaisuudessa – ei viemällä lapset sijaiskotiin. jos ei kysymyksessä huumeet/alkoholi/väkivalta.

Kunnallisen sosiaalitoimen pitäisi suoraan auttaa tukea tarvitsevia perheitä, eikä näitä pitäisi ohjata ensisijaisesti lastensuojelun asiakkuuteen.

Lapsen hoitamista kotona pitäisi tukea. Lapsiperheiden ongelmiin tulisi puuttua ajoissa, esim. jos on uupumista havaittavissa.

Ennaltaehkäisevä työ kansalaisten hyväksi, ettei ihmiset ajaudu epätoivoisiin tekoihin koska eivät saa apua tilanteisiinsa.

Pienten lasten ja lapsiperheiden ongelmiin pitäisi puuttua heti, eikä jättää kroonistuneiden ongelmien korjaamista murrosikään tai aikuisiälle.

Vaativaa perhetyötä tarvitaan erityisissä riskiperheissä. Erityistä ammattiapua tarvitaan esimerkiksi perheissä ilmenevien alkoholiongelmien tai mielenterveysongelmien vuoksi.

Palveluiden tarjoaminen kriisitilanteissa oleville perheille (lastensuojelulliset toimet) ja ennaltaehkäisevä työ riskiperheiden löytämiseksi ja heidän tukemisekseen ennen tilanteiden kärjistymistä.

Alkoholisoituneet, mielenterveysongelmista kärsivät ja muuten lastenhoitoon kykenemättömät ihmiset pitäisi ottaa tehostetun harjaannuttamisen, neuvonnan ja kotihoidon piiriin, tai ottaa lapset pois.

Matala kynnyksen mielenterveyspalveluiden saatavuuteen niin vanhemmille kuin lapsille/nuorillekin. Nopea ja tehokas hoitoonohjaus. Stigmojen poistaminen avoimella, laajalla tiedotuksella.

Ennaltaehkäiseviä palveluita sivusivat lastensuojeluun liittyvät ehdotukset, joita tuotiin esille melko usein. Monet aiheesta kirjoittaneet pitivät perheiden asioihin puuttumista liiallisena ja monia tuntemiaan huostaanottoja turhina. Heidän mielestään perheet täytyisi pitää yhdessä aina kun se on mahdollista. Lastensuojeluun ja ongelmien tunnistamiseen kaivataan nykyistä parempaa osaamista ja pätevyyden lisäämistä. Nykyisessä tilanteessa monet perheet eivät uskalla pyytää perheelleen apua siitä pelosta, että heidän lapsensa otetaan huostaan. Tämä järjestelmä kaipaisi uudistusta.

Lastensuojelun perusteellinen uudistus. Koko lastensuojelu-sanasta pitäisi luopua, koska se on leimaava ja uhkaava; lasta suojellaan omilta vanhemmiltaan. Huostaanotobisnekseen pitää puuttua ja perheiden varhaiseen, ymmärtäväiseen tukeen panostaa. Yhteiskunnan tulee ylipäättään mahdollisimman vähän puuttua perheiden asioihin, eikä lasten tai perheiden tasapäistämiseen pidä pyrkiä.

Lastensuojelu ei toimi. Lastensuojelusta perheen ongelmiin apua hakevista tehdään ensimmäiseksi viranomaisten toimesta tutkintapyyntö. Kuka enää uskaltaa pyytää viranomaisilta apua? Tässä olisi paljon korjattavaa.

Kun apua tarvitsee, tehdään lastensuojeluilmoitus ja huostaanotto, vaikka kotona olisi tarvittu hetken aikaa siivousapua ja kuuntelijaa. Kunnalliset kodinhoitajat takaisin, niin todellisille ongelmaperheille riittää resursseja paremmin.

Pätevämpiä sosiaalityöntekijöitä lastensuojeluun erityisosaamista lisättävä mm että myös nainen lapsen/lasten äiti voi olla väkivaltainen. Enemmän tilaa ja resursseja selvittää perin juurin perheen tilanne. Nyt perheitä jätetään heille selviämään itse ja etsimään itse apua.

Lastensuojelutyö ym. vaatii ehdottomasti lisää resursseja. Kun neuvola päättyy, voisi jatkua jokin samankaltainen mutta harvemmin. Kuitenkin niin että joku tapaisi sekä lasta että kumpaakin vanhempaa silloin tällöin, jotta voitaisiin ajoissa havaita kun jokin alkaa mennä pieleen. Pitää huolehti koko perheen hyvinvoinnista ja mielenterveydestä! – vähentäisi varmasti erojakin. Ja väkivaltaa ym. kärsimystä.

Lastenvalvojana pitäisi olla mies sekä nainen nykyinen tilanne on sietämätön turhia oikeusjuttuja tulee kun joku tantha on jäärapää.

Yksi kommentteissa toistunut teema olivat lapsilisät. Vähävaraisille haluttiin lapsilisäporastusta heidän taloudellisen tilanteen mukaan. Nyt niissä ei hyvitetä pienituloisia eikä lapsilisää leikata hyvätuloisilta. Ensimmäisestä lapsesta toivottiin saatavan nykyistä isompaa lapsilisää. Myös alle kolmivuotiaiden lapsilisiin kaivattiin korotusta. Toisaalta lapsista koituvien kulujen kerrottiin kasvavan iän myötä. Lapsilisän vaikutus toimeentulotukeen todettiin ongelmaksi sanoin kuin se, että niiden maksaminen loppuu ennen kuin opiskelevat lapset täyttävät 18 vuotta.

Lapsilisä pitäisi olla veronalaista tuloa ja korottaa reilusti että pienituloiselle jää enemmän käteen.

Lapsilisä tuki tulisi muuttaa niin/siten että, oli perheessä kuinka monta lasta hyvänsä, kuuluisi jokaisen saada saman suuruinen lapsilisä tuki kk jokaista lasta kohti. Eikä vanhempien tulot vaikuta lisiin/tukeen.

Lapsilisäjärjestelmä pitäisi uudistaa niin, että lapsilisä olisi isoin ensimmäisestä lapsesta, vähän pienempi toisesta ja kolmannelta eteenpäin summa olisi vakio. Esim. 150 euroa 1. lapsi, 130 euroa 2. lapsi ja 80 euroa 3. tai enemmän lapsi. Tällä vähentyisi ”lapsilla rahastaminen”, jossa näköalattomat ja heikossa asemassa olevat perheet tekevät liikaa lapsia joista eivät kykene kunnolla huolehtimaan.

Lapsilisä loppuu juuri kun lapsi on vielä koulussa/opiskelee, korotus 18 vuoteen. Opin-
toraha on pienempi kuin lapsilisä, vaikka menot yleensä kasvavat (lukiokirjat esim.). Etenkin useamman lapsen perheessä tulotaso laskee, koska nuorempienkin sisarusten lapsilisä pienenee samalla.

Lapsilisä loppuu juuri silloin, kun sitä rahaa eniten tarvitaan, mm. lukiokirjoihin. Yksinhuoltajat ovat maamme köyhimpiä ihmisiä ja lapset kärsii.

Toimeentulotuella olevat perheet ovat tällä hetkellä ainoita lapsiperheitä, jotka eivät käytännössä saa lapsilisää. Lapsilisää ei pitäisi laskea tuloksi toimeentulotukea arvioitaessa.

Aika monet ehdottivat lapsilisien poistamista kokonaan hyvätuloisilta. Ne pitäisi joko porastaa tulojen mukaan tai sitten ne tulisi antaa vain pienituloisille.

Esim. lapsilisä varakkaille perheille on täysin turhaa. Vaikka 75 000 ja yli tienaavat perheet eivät enää saisi lapsilisää ja tästä säästyneillä rahoilla voitaisiin korottaa lapsilisää kaikkein pienituloisimmille.

Lapsilisät pois yli 150 000e vuodessa yhteensä tienaavilta perheiltä. Heillä lapsilisät menevät eri tilille ja kun lapsi täyttää 18v saa hän yli 20 000€ ilmaista rahaa valtiolta. En ymmärrä miten tätä muutosta ei ole jo tehty. Heidän lapsilisät eivät mene perheen elättämiseen!!

Lapsilisiä maksetaan automaattisesti hyvätuloisille perheille. Lapsilisiä/tukea pitäisi maksaa vain niille joiden taloudellinen tilanne on huono ja he sitä anovat.

Lapsilisät pois hyvätuloisilta.

Lapsilisän progressiivisuus tulojen mukaan olisi todella tärkeää, koska hyvätuloiset eivät yksinkertaisesti tarvitse lapsilisää, vaan se lisää lasten eriarvoisuutta tulevaisuudessa.

Kyllä pienituloisten perheiden oloja pitää parantaa. Tukia pitäisi porrastaa niin, että hyvätuloisilta ”annettaisiin” alaspäin. Hyvänä esimerkkinä otettakoon lapsilisä, jonka rikkaat voivat yksioikoisesti säästää, kun toisilla se menee ihan vain pelkkään elämään.

Kotihoidon tuesta on keskusteltu viime aikoina melko paljon. Tässä kyselyssä kritiikki johdui siitä, että sitä pidettiin liian pienenä ja jopa naurettavana. 338 euroa kuukaudessa ei ole kirjoittajien mielestä lapsiperheille tarpeeksi eikä kannusta heitä lasten hoitoon. Kotihoidontukea käsitelleet kirjoittajat olivat tästä sangen yksimielisiä.

Lasten kotihoitoa on tuettava heidän mielestään enemmän ja monien mielestä sen tulisi olla mahdollista myös yli kolmivuotiaille aina kuuteen ikävuoteen asti. Tästä myös koituisi säästöä päivähoitomaksuista yhteiskunnalle. Lisäksi toivottiin, että kotihoidontuen rinnalla olisi mahdollisuus pieniin lisäansioihin. Edellisten näkemysten lisäksi pidettiin tärkeänä sitä, että lapsia ei pakoteta päivähoitoon, vaan että heitä voi hoitaa kotona kotihoidontuen avulla.

Kotihoidon tuki on aivan liian pieni. Se ei kannusta ketään olemaan kotona lapsen kanssa.

Kukaan ei elä hoitotuella 338 euroa. Kulut eivät laske, päinvastoin.

Kotihoidon tukeminen vanhempainvapaan jälkeen. Pienituloisilla tämä ei tällä hetkellä ole aina mahdollista, 300–400e/kk ainoana tulona toiselle vanhemmalle on naurettavaa!

Tukien pienuus. esim. kodinhoitotuki tippuu, mitä suuremmaksi lapsi kasvaa jolloin myös kulut nousevat huomattavasti. esimerkiksi vaate ja ruokakulut.

Vähävaraisten perheiden parempi tukeminen ja kotihoidontuen lisääminen, jotta lasta ei tarvitse viedä hoitoon vain taloudellisista syistä, vaan päätös hoitoon viemisestä voidaan tehdä muilla perusteilla.

Kotihoidontuen tulisi olla suurempi. Yhteiskunnalle suuri säästö kun vanhempi hoitaa lasta kotona verrattuna päivähoidon kustannuksiin.

Kotihoidontukea korotettaisiin ainakin puoleen toista ikävuoteen asti. Kamalaa laittaa alle vuoden ikäinen 8 tunniksi päivähoitoon.

Päivähoidosta kirjoitettiin selvästi vähemmän kuin kotihoidontuesta. Ehdotusten mukaan päivähoidon laatuun tulisi panostaa ja subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta tulisi pitää kiinni. Sitä pidettiin parhaana tasa-arvon kannalta. Päivähoitoon tarvitaan pienempiä ryhmiä ja enemmän joustavuutta perheiden hoitotarpeen vaihtelun suhteen. Päivähoitomaksuja haluttiin alemmiksi tai hoito kokonaan maksuttomaksi. Palveluiden tulisi olla tasapuoliset kaikille.

Päivähoito. Ei voi olla niin että päivähoidossa ryhmäkokoja kasvatetaan ja henkilökunta vedetään äärirajoille. Laadukas varhaiskasvatus on sanahelinää, jos yhtä aikuista kohden on liian monta lasta. Etenkin pienet kaipaavat niitä turvallisia aikuisia ja syliä.

Lisää päivähoitopaikkoja. itse olen ollut n. puoli vuotta jonossa mutta paikkaa ei tahdo löytyä.

Kotihoidon tuki pois ja maksuton päivähoito kaikille.

Viime aikojen perhepoliittisen keskustelun ytimessä on ollut se, minkä ikäiset lapset tulisi toimittaa päivähoitoon (varhaiskasvatukseen) ja onko lapsille hyväksi kotihoito vai hoito sosiaalisessa ryhmässä. Tähän kyselyyn näkemyksensä kirjoittaneet olivat aika yksimielisesti sitä mieltä, että lapsen edun mukaista on hoitaa heitä kotona ainakin kolmivuotiaaksi asti. Tätä perusteltiin monin tavoin. Hyvin harvat ehdottivat sitä nuorempien lasten viemistä päivähoitoon.

Lasten kotihoitoa perusteltiin usein perheiden oikeudella valita, mikä on heidän lapselleen parhaaksi. Kyse on perheiden valinnanvapaudesta ja päätösvoimasta, jota muiden tulisi kunnioittaa. Siihen kuuluu se haluaako perhe hoitaa lasta tai lapsia kotona siihen kun lapsi täyttää kolme vuotta tai jopa siihen asti kun hän tai he menevät kouluun. Perheillä on oikeus arvioida, koska heidän lapsensa on kypsä varhaiskasvatukseen. Isiä ei myöskään saa pakottaa hoitamaan lapsia kotona. Esimerkiksi yrittäjä-isille se ei olisi mahdollista.

Kotihoidon tukeminen. Että perheet saavat päättää itse, kuka hoitaa. Ei niin, että isiä ajetaan olemaan kotona, tai että kotihoito on taloudellisesti surmanloukko, ja siksi laitetaan pienet lapset hoitoon vastoin omaa halua. Päivähoito maksaa yhteiskunnalle paljon enemmän, kuin mitä keskivertovanhempi maksaisi veroja yhteiskunnalle.

Kotihoidon mahdollisuus niille, jotka sitä haluavat 3 vuoteen asti taloudellisesti tuemalla, ettei tästä leikata ja pakoteta päivähoitoryhmiin.

Perhevapaan kesto. Mikään ei saisi painostaa kotona olevaa vanhempaa palaamaan takaisin työelämään ennen kuin lapsi on tarpeeksi kypsä. Raha ei saa olla esteenä lapsen tuelle. Vanhempia pitäisi kannustaa hoitamaan lastaan kotona pidempään ja kantamaan vastuuta lapsestaan, ei urastaan tai itsestään.

Täytyy saada valita, hoitaako lasta kotona kouluikäiseksi asti, eikä lasta tarvitse viedä päiväkotiin.

Vanhempien pitää saada itse päättää kumpi hoitaa lasta kotona. On hienoa että isille annetaan mahdollisuus, mutta kyseessä ei saa olla pakko. Kaikki isät eivät ole niin luonteisia ja hyviä lastensa kanssa viettämään päivät keskenään ja hoitamaan kotityöt joten siinä pitää säilyttää valinnanvapaus, lapsen etu taas tärkeimpänä.

Perheet ovat erilaisia eikä äiti-isä-mallia voi kaikissa käyttää. Isä saattaa olla yrittäjä, joka ei edes saa lomaa (pienempi maatalousyrittäjä, ei lomituspapua). Tällöin pitäisi äitiä tukea lasten hoitajana eikä ajatella äidin ”uhrautuvan” perheen puolesta.

Jotkut ovat joutuneet viemään lapsensa päivähoitoon taloudellista syistä nuorempana kuin he olisivat halunneet. He eivät ole siksi nähneet lastaan niin paljon kuin olisivat halunneet. Koti koettiin parhaaksi paikaksi lapselle.

Kotona olevan vanhemman tukeminen tärkeintä. Henkinen ja taloudellisen tuen lisääminen jotta vanhempi voi olla kotona siihen saakka kun lapsi täyttää kolme vuotta. Itse jouduin laittamaan lapsen hoitoon 1.5vuotiaana vaikka en halunnut. Talous ei antanut enempää myöden. Ja nyt kituutetaan vaikka molemmat on töissä kokopäiväisesti. Tämäkö on se perheunelma minkä olen aina toivonut..... en näe lastani kuin illalla muutamman tunnin ja aamulla taas menoksi....

Pitäisi saada itse hoitaa lapsensa kolmivuotiaaksi, nyt on pakko mennä töihin (tai työ-käriin) heti äitiysloman (vai onko se nyt vanhempainloma?) jälkeen, koska kotihoidon tuki on niin naurettavan pieni, ettei sillä pärjää. 90- luvun alussa sillä vielä jotenkin pärjäsi, nykyään lapsen kotihoito on mahdollista vain jos on isotuloinen puoliso. Äidit eivät jaksu.

Lasten kanssa haluttiin viettää enemmän aikaa. Perheellä tulisi olla enemmän yhteistä aikaa, jolloin perhe voisi puhalttaa yhteen hiileen. Aito läsnäolo edellyttää sitä, että sosiaalinen media pidetään kiinni.

Juuri mahdollisuus viettää lapsen kanssa riittävästi aikaa yhdessä oli yksi keskeinen perustelu, miksi lasten kotihoito asetetaan päivähoidon edelle. Sen katsottiin olevan lasten parhaaksi ja hyväksi kehitykselle. Vanhemmat osaavat parhaiten arvioida sen omien lastensa kohdalla. Yhteiskunnan tulee tukea lasten kotihoitoa riittävällä tavalla. Sillä saavutetaan myös säästöjä.

Tärkeintä on, että lapsi saa olla mahdollisimman paljon vanhempiensa kanssa mahdollisimman pitkään. Sitä pitäisi tukea kaikin keinoin.

Tarpeeksi kattava rahallinen korvaus siitä, että jompikumpi vanhempi jää kotiin hoitamaan lasta, mikä on kaikista parhain vaihtoehto etenkin alle 3-vuotiaalle lapselle, lapselle, etenkin näin pienelle lapselle tärkeintä on omat vanhemmat ja oma koti. Leikki-ikäinen, noin yli 3-vuotias kaipaakin jo itse muitakin ihmisiä lähelleen, niin muita lapsia kuin aikuisiäkin.

Perheiden palvelut, varhaiskasvatuksen laatu ja kotona hoitamisen tukeminen kuntoon. Lapsia ei pitäisi laittaa liian pieninä hoitoon, ja yhteiskunnan pitäisi tukea enemmän sitä.

Moninaisuus. Kenenkään ei tarvitsisi olla kotona kunnes lapsi on 3v, mutta niille ketkä tätä haluaa, tuetaan täysin. Myös työssäkäyviä (pienipalkkaisia) pienten lasten vanhempia tuettaisiin. Lisäksi perhe saisi päättää itse kuinka ja kuka vapaat käyttää. Henkilökohtaisia polkuja. Ykkösenä pidän kotihoidon tärkeyttä! Kun lapsi saa viettää aikaa oman vanhempansa/lähimmäisen ihmisenä kanssa niin lapsi kehittyy aivan eri tavalla kuin päiväkodissa kasvaneena. Lähimmäisen rakkaus ja turva kunniaan.

Että perheenjäsenet olisivat enemmän vuorovaikutuksessa keskenään, eikä niin kiinni some-maailmassa > lasten pahoinvointi lisääntyy kokoajan ja toimiminen muiden kanssa entistä vaikeampaa, kun ei varhaislapsuudessa ole saatu riittävästi täydellistä vanhempien huomiota, kun lapsi on sitä tarvinnut/tehnyt siihen aloitteita.

Lapsen tulisi saada kasvaa pidempään vanhempiensa kanssa kotona ja tätä tulisi tukea. Molempien vanhempien pitäisi saada viettää halutessaan pidempään kotona vauvan kanssa. Kotia jäävälle vanhemmalle tulisi maksaa tarpeeksi paljon jotta hän pärjää siihen asti, että lapsi on tarpeeksi vanha siirtymään päiväkotiin. Kotiin jäävää vanhempaa tulisi tukea myöhemmin töihin paluun suhteen. (antaa neuvoa, mahdollistaa osai-kätyö mikäli ei halua heti jättää lastaan pitkiksi päiviksi ja viikoiksi hoitoon kerralla).

Antaa vanhemmalle mahdollisuus hoitaa lapsia 6-vuotiaaksi asti kotona. Monet kunnat säästäisivät sillä, että lapset hoidettaisiin kotona. Päivähoito maksaa n. 800€ kuussa kun taas kotihoito vain 400€.

Lasten kotihoidolla arvioitiin ehkäistävän erilaisia ongelmia. Päiväkodin uskottiin olevan pahaksi lasten persoonan kehitykselle ja vanhempien arvioitiin toimittavan lapsensa päiväkotiin erilaisista itsekkäistä syistä. Tämän ei ajateltu olevan perheille hyväksi.

Vanhemmilla on oltava enemmän aikaa olla lastensa kanssa. Päiväkoti tuottaa lisää epävakaita persoonia aikuisena ja pienten lasten oireilu lisääntyy koko ajan.

Mielestäni lapset viedään nykyisin päivähoitoon liian pieninä koska monet vanhemmat ajattelevat liikaa omaa hyvinvointiaan niin taloudellisesti ja muutenkin.

Perheiden yhtenäisyys kärsii ettei äidit saa olla kotona lapsen kanssa kunnollisilla tuloilla. Siitä aiheutuu turhia riitoja ja mm ruuan puute pöydässä joka vaikuttaa kaikkeen tekemiseen.

Alle 4v lapsi EI tarvitse päivähoitoa jos toinen tai molemmat vanhemmista ovat kotona. Silloin hoidetaan lasta kotona eikä oikeutta päivähoitopaikkaan. Eri asia jos vanhempi esim. sairastaa masennusta tms. Silloin saa viedä lapsen hoitoon.

Lasten kotihoidon lisäksi kyselyn vastaajat pitivät tärkeänä sitä, että perheet voivat vapaasti ja joustavasti päättää itse perhevapaidensa käytöstä. Tässäkin perheiden päätösvaltaa perhevapaista perusteltiin perheiden valinnanvapaudella. Siihen kuului oikeus päättää myös siitä kumpi vanhemmista hoitaa lapsia kotona. Tähän ei haluttu mitään kiintiöitä eikä vanhempia saanut syyllistää heidän päätöksistään. Perheiden arvioitiin itse tietävän mikä heille on myös taloudellisesti järkevää.

Yritystä pakottaa perheet samaan muottiin jopa lainsäädännöllä arvosteltiin ankarasti. Sitä pidettiin jopa hulluna, ”päällepäsmäyksenä” ja sukupuolia tasapäistävänä aatteellisena pakkona. Nämä asiat eivät kuulu viranomaisille.

Millään laeilla ei pitäisi pakottaa perheitä laittamaan lapsensa hoitoon, jos he itse haluavat hoitaa lasta kotona.

Perheiden tulisi itse saada valita miten vapaansa käyttää.

Naisia ei pidä ”pakottaa” rakentamaan uraa. Nuoret miehet syrjäytyy nykyään koska miesten oikeuksilla ja elämän haaveilla ei ole väliä, naisia ei kiinnosta lapset vaan ura, ei synny oikeita onnellisia perheitä.

On hullua ajatella, että joku päättää perheiden puolesta, kumpi vanhemmista voi käyttää vapaita. Tähän tulee jokaisella olla valinnan vapaus oman tilanteen mukaan. Tuen liiallinen ohjaustarve esim. väkisin isien kotiin ohjaaminen on turhaa, eikä edistä kenenkään hyvinvointia perheissä, joissa se ei toimi (harvassa perheessä toimii).

Mahdollisimman vähäinen määrä viranomaissääntelyä ja ylhäältä saneltuja malleja. Perheiden tilanteet vaihtelevat tapauskohtaisesti ja vihonviimeinen asia on yrittää pakottaa kaikkia samaan muottiin, varsinkaan aatteellisilla isän ja äidin rooleja väkisin tasapäistävällä aatteellisella pakolla. Varsinkin viime vuosina on yleistynyt absurdit mittasuhteet saanut ”päällepäsmäys” missä yhä suurempaa määrää verovaroja heilutellaan viranomaisten aatehankkeiden porkkanana että kaikki, etupäässä nettosaajat, saadaan tanssimaan utopistisen – ja monilta osin dystopisen – pillin mukaan.

Perheiden oman päätösvalan toivottiin tulevan kirjatuksi lainsäädäntöön. Siinä turvattaisiin, että päätökset vanhempainvapaiden käytöstä kuuluisivat vain perheille itselleen. He ottaisivat niistä vastuun, eivät ne kuulu muille. Kyse olisi myös joustavuudesta, jonka ansiosta esimerkiksi pienyritys ei ajaudu kohtuuttomiin vaikeuksiin.

Vapaisiin liittyen perheen oman päätösvallan kirjaaminen lainsäädäntöön.

Saatava itse valita kuka = äiti vai isä hoitaa, kauanko hoitaa, mikä perheelle sopii kokonaisuus huomioon ottaen.

Perheiden tulisi itse voida päättää kumpi on lapsen kanssa kotona.

Antaa ihmisten itse päättää mikä heille on sopivinta.

Perhevapaiden vapaaehtoinen jakaminen vanhempien kesken. Kaikista isistä tai äideistä ei yksinkertaisesti ole jäämään kotiin hoitamaan lasta. Sen vuoksi vanhemmilla tulisi olla vapaus valita, kumpi heidän perheessään soveltuu paremmin lapsen hoitamiseen kotona.

Kaikkeen ei tarvita valtiota väliin. Terveet aikuiset ihmiset voivat ottaa itse vastuun elämästään Suomessakin.

Itsepäätäntä, mielestäni perheiden pitäisi saada itse päättää miten perhevapaita pitää.

Paljon puhutaan tasa-arvosta ja siinä olevista epäkohdista, mutta keskustelun lomassa unohtuu se seikka että jokainen perhe on yksilöitä, joilla pitää olla oikeus tehdä omat valinnat. Miksi tasa-arvon nimissä halutaan puuttua asioihin jotka ei kuulu muille kuin niitä tekeville ihmisille? Esimerkiksi kuka hoitaa lasta tai laitetaanko tämä lapsi päivähoitoon jota vanhemmat voi mennä töihin.

JOUSTAVUUS vanhempain- ja hoitovapaissa. Perheille oman tilanteen mukainen vapaus käyttää ne, ei valmiita muotteja. Meillä se olisi vienyt miehen firman konkurssiin jos olisi pakotettu olemaan vuoden kotona. Itse halusin olla kotona, ja se sopi meille hyvin.

Näihin pohdintoihin niveltyvät saumattomasti kannanotot lasten edusta ja sen turvaamisesta. Sen tulee mennä taloudellisten etujen ja erilaisten kokeilujen edelle.

Lapsenetu tulee asettaa taloudellisen edun edelle ja luopua kokeiluyhteiskunnan karmeista kokeiluista, joista ei edes ole vaikutusarvioita tehty.

Jokaisessa asiassa pitäisi mennä lapsi edellä. Aivan sama mitä prosentteja, mitä euro-määriä, montako kuukautta vapaata, missä hoidetaan, jos lopputulos ei ole lapsen edun mukainen. Vanhemmalle voi olla hyvä mennä töihin kun lapsi on 2 v, mutta lapsen edun mukaista saattaa olla että vanhempi on kotona tai ainakin töissä vain os aikaisesti. Ei silloin pidä katsoa mitä säännöt määrää, vaan ajatella sitä lasta ja lapsen etua. Sen pitää ratkaista aina.

Muutamat kommentoivat sitä, että työn ja perheen yhdistämistä tulisi kehittää. Lapsiperheiden työaika kaivattiin lyhennettäväksi ja lisäksi palkattomalle hoitovapaalle todettiin

olevan tarvetta. Muutoinkin työelämään kaivattiin joustoja. Toiveet liittyivät työaikoihin, työn rasittavuuteen, perhevapaisiin ja osittaiseen hoitorahaan. Muutamat kaipasivat erityisesti enemmän joustavaa osa-aikatyötä. Jotkut esittivät yleisen toiveen siitä, että työn ja perhe-elämän yhdistämistä pitäisi helpottaa. Vanhemmille pitää jättää vapaus sopia, mikä on kullekin perheelle paras ratkaisu.

Työn ja perhe-elämän yhdistämisen helpottaminen sekä perheiden että työnantajien näkökulmasta.

Lasten hankkimista pitäisi tukea kokonaisvaltaisemmin ja erilaisissa elämäntilanteissa. Esimerkiksi tuettaisiin työn ja perheen yhdistämistä, kun on pieniä lapsia, ja tuettaisiin esimerkiksi lapsellisten opiskelijoiden taloudellista asemaa.

Perheiden tilannekohtainen ajattelu – että töissä voisi käydä sen verran kun perheen arki antaa periksi. eikä niin että ollaan molemmat monivuoro työssä ja koskaan ei saada olla koko perheen kesken esim. viikonloppuja yhdessä kun aina jompi kumpi töissä. esim. palkatonta hoitovapaata pitäisi työn antajan pystyä tarjoamaan!

Tarpeeksi vapaata töistä molemmille vanhemmille, jotta osataan sopeutua vauva-arkeen ja tutustua uuteen perheenjäseneseen. Vanhemmilla tulee olla resursseja nauttia uudesta perheenjäsenestä ilman paineita.

Se, että vanhemmat saisivat joustavuutta perhevapaiden keskinäiseen jakamiseen (ei siis pakolla jaettua!) ja myös joustavuutta perhevapaiden ja osa-aikatyön yhdistämiseen.

Kyselyn tuloksista tuli esille vahva toive joustavuuden lisäämisestä perhepolitiikkaan. Myös avoimissa vastauksissa työn ja perheen yhdistämiseen kaivattiin enemmän joustoa. Se tarkoittaisi muun muassa parempia mahdollisuuksia osa-aikaiseen työhön, osittaisen hoitorahan käytön monipuolistamista ja helpotusta isien mahdollisuuksiin hoitaa sairasta lasta kotona.

Kaivataan myös parempaa joustoa työpaikoilla, esim. mahdollisuutta työskennellä osa-aikaisesti (vrt. Ruotsin malli).

Joustavammat pienten lasten vanhempien osa-aikamahdollisuudet ja tuet yhteiskunnalta.

Työ edesauttaa perheiden pärjäämistä eli työllistämistoimiin pitää kiinnittää nykyistä enemmän huomiota. Toisaalta työn kuormittavuus voi haitata perheiden hyvinvointia. Mahdollisuus osa-aikatyöhön, lyhennettyihin työviikkoihin yms. pitää olla nykyistä helpompaa.

Pienten lasten vanhemmille joustoja työelämään, kotihoidon tukeminen paremmin alle 3 vuotiaan vanhemmille.

Isossa osassa lapsiperheitä työssäkäyvät vanhemmat ovat huolestuttavan uupuneita. Mielestäni työelämään tulisi olla mahdollisuus saada joustoa pidempään esim. osittaisella hoitorahalla, jolloin myös työnantajalla olisi velvollisuus se pyydettyä myöntää.

Joustavampi työelämä, asenne muutos mm. isien perhevapaiden, lapsen sairastumisen yms. kohtaan. Ei ole aina esimerkiksi äidin tehtävä jäädä kotiin hoitamaan lasta.

Työnantajien näkökulma tuli esille sekä kriittisessä että ymmärtävässä hengessä. Heitä kritisoitiin siitä, että nuoria naisia ei uskalleta palkata siksi, että heidät nähdään mahdollisina lisäkustannuksia aiheuttavina ”vauvapommeina”. Toisaalta toivottiin, että työnantajat eivät joutuisi kärsimään työntekijöiden lasten hankinnasta.

Työnantajat näkevät hedelmällisessä iässä olevat naiset mahdollisina vauvapommeina, lisäkustannusten aiheuttajina eivätkä siksi mielellään palkkaa heitä vakituisiin töihin. Tämä hidastaa myös urakehitystä. Miehillä ei vastaavaa ongelmaa ole. Vauvapommeilemasta saavat kärsiä kaikki 20–40 v naiset riippumatta siitä, aikovatko lisääntyä vai eivät ja missä vaiheessa. Tuntuu yksityiselämää loukkaavalta jos pitäisi selvittää työnantajalle lastenhankintasuunnitelmiaan, että tämä uskaltaisi palkata. Jos ei lapsia aio hankkia ja kertoisi sen työnantajalle ajatellen saavansa paremman mahdollisuuden vakityöhön, varmistaa itselleen naisille osoitetun kaksoisrangaistuksen: lasten hankkiminen on tuomittavaa kun siinä aiheuttaa työnantajalle ylimääräisiä kuluja ja vaivaa, mutta se ettei aio hankkia lapsia on vielä hirveämpää. Siinä leimaantuu epänaiseksi ja luonnottomaksi eikä varmasti palkata.

Äidin tai isän työnantajan ei pidä kärsiä siitä, että tehdään lapsia. Se vaan estää työnantajia palkkaamasta lisääntymisikäisiä ihmisiä taikka pienten lasten vanhempia. Ja tämä hankaloittaa nuorten työllistymistä ja saattaa estää nuoria hankkimasta lapsia ennen kuin ovat saaneet vakituisen työpaikan.

Yrittäjillä on itsellään ongelmia löytää aikaa, jolloin he voivat hoitaa lapsiaan. Heille ei jää aina edes loma-aikaa, jota voisi käyttää perheen hyväksi. He menettävät mahdollisuudet olla kunnolla lastensa vanhempia.

Työelämä ja etenkin oman yrityksen pyörittäminen pitäisi saada toimimaan siten, että lapsillekin jäisi aikaa. Varsinkaan yrittäjänä toimivalle vanhemmalle ei jää riittävästi aikaa lasten ja perheen kanssa. Sen sijaan että tätä yritettäisiin korjata, suorastaan yllätetään ja puoliksi pakotetaan mm. työttömiä perustamaan yritys. Sitten kun se on perustettu, ei ole käytännössä mitään lomaa koskaan. Lapsiperhettä elättävä yrittäjä tarvitsisi esimerkiksi normaalit kesälomat. Itse olin viisi vuotta yrittäjänä, ilman ainuttakaan lomaa. Samalla käytännössä katosi viiden vuoden jakso nuoremman lapsen vanhempana. Yhteiskuntaa taas kiinnostaa pelkästään ennakkoerot ja ennen kaikkea eläkemaksut. Niihin et saa taukoa millään keinolla. Siksi ei mahdollisuutta lomaan. Koko ajan pitää olla maksamassa kaiken maailman verot ja YEL:t, vaikkei olisi tienan-

nut mitään. Suoraan sanoen perseestä. En enää ikinä perusta yritystä päästyäni siitä eroon!

Muutamat toivoivat julkisuudessa keskustelua perhekustannusten jakamisesta tasan mies- ja naisvaltaisten alojen työnantajien välillä. Sen toivottiin lisäävän sukupuolten tasa-arvoa työelämässä. Äitien työllisyysasemaa haluttiin parantaa.

Perhevapaiden kustannusten jakaminen tasan äitien ja isien työnantajien välillä.

Jotenkin pitäisi järjestää, että isän työnantaja maksaisi puolet raskauteen ja synnytykseen liittyvistä työajanmenetyksistä. Se edistäisi nais- ja miestyöntekijöiden tasa-arvoisuutta: naisen mahdollisuus tulla raskaaksi ei enää tekisi naista työnantajille potentiaalisesti epävarmemmaksi työntekijäksi, koska miehen isäksi tuleminen aiheuttaisi työnantajalle vastaavaa rahanmenoa.

Työnantajille pitäisi yhteiskunnan korvata perhevapaat tasa-arvoisesti, jolloin ei ole rahallista merkitystä, onko työpaikkaan palkattu mies vai nainen. Työn ja hoidon joustava vuorottelu tai lyhennetyt työpäivät ovat tarpeen jaksamisen vuoksi.

Äitien työssäkäynnin mahdollistaminen, joustavampi perhevapaamalli ja perhevapaan kustannusten tasaaminen molempien vanhempien työnantajille. Myös asenneilmapiirin muuttaminen, äitien aseman vahvistaminen työelämässä. Pitää voida valita sekä äitiys että ura.

Osa näkemyksensä kirjoittaneista toivoi yhteiskuntaan nykyistä suurempaa lapsimyönteisyyttä. Joistakin tuntui, että lapsia jopa vihataan. Lapsia, lapsiperheitä ja esimerkiksi päivähoitoa ja kouluja tulisi arvostaa enemmän. Kouluille tarvittaisiin lisää resursseja. Lasten vuoksi olisi osattava luopua jostakin. Lapsiin pitäisi investoida. Yhteiskunnassa tulisi olla kaiken kaikkiaan vähemmän markkina-ajattelua ja enemmän välittämistä.

Asenneilmapiiri. Suomi on lapsivastainen maa asenteiltaan. Lasten vihaaminen on ok julkisuudessa. Se on väärin.

Suomi on hirveän lapsikielteen yhteiskunta, muualla maailmassa lapsia hemmotellaan ja huomioidaan kaikkien suunnalta. Täällä lapset häiritsevät kiireisiä aikuisia.

Kaikkien lasten ja nuorten tulisi saada opetusta ja harjoitusta lasten hoitamiseen jo alakoulussa, hyvissä ajoin ennen murrosikää, ja uudelleen murrosiässä. Silloin ne ihmiset, jotka eivät viihdy lasten seurassa, jättäisivät lapset hankkimatta, ja ne jotka viihtyvät, oppisivat huolehtimaan lapsistaan.

Syntyvyyden kääntäminen nousuun, muuten Suomi ukkoutuu ja akkautuu. Lopettaa älykännyköitten liskuttaminen ja keskittyy lapsen hoitamiseen ja olla läsnä lapsen kanssa.

Lapset ovat yhteiskunnan tärkein ja paras investointi. Itseasia ne ovat elinehto. Yhteiskunnan olisi erittäin viisasta investoida lapsimäärän kasvattamiseksi.

Yhteiskunnan arvot muuttuisivat vähemmän markkinaorientoituneiksi ja rahan vallan ohjaamiksi. Että kaikkea ei mittaisi rahalla ja että vain raha on päätöksenteon sekä ajankäytön & arvon peruste.

Perheen mielenterveysongelmien kuten masennuksen ennalta ehkäisyyn kaivattiin enemmän tukea. Nuorisopsykiatrian palvelut ja hoito olisivat tarpeen.

Monet yksinasuvat ja lapsettomat kommentoivat sitä, että heitä ei ole sopivaa kannustaa lapsentekoon. Joillakin heistä oli näkemys siitä, että ihmisiä oli maapallolla jo liikaa ja että syntyvyyttä ei siksi tarvittu enää lisää. Tällä tavoin voidaan säästää maailmaa. Tätä mieltä olevien mielestä lapsiperheet saavat nykyään jo liikaa avustuksia. Heidä ei saisi tukea. Perheiden tulisi kustantaa itse omat menonsa. Lapsilisien maksaminen tulisi lopettaa ainakin kolmannelta lapsesta alkaen ja sitä useammasta lapsesta tulisi maksaa enemmän veroja.

Kannustetaan lykkäämään lasten hankintaa siihen asti kunnes vanhemmilla on molemmilla vakituinen työ ja siten perheellä turvattu toimeentulo. Ottamalla tällä tavalla vastuuta itsestä, puolisostaan ja lapsista, eikä usko lapsiensa hyvinvointi ”valtion huomaan”.

Nyt jo tehdään riittävästi. Ei verovaroin voida tukea pariskuntia jotka haluavat tolkuttomasti lapsia vaikka eivät pysty itse lapsiaan elättämään.

Mielestäni Suomessa perheiden asiat ovat tosi hyvin. Paljon korjaamista tietenkin olisi monessa kolkassa maapalloa. Ja ennen kaikkea niin, että syntyvyyttä saadaan vähennettyä rajusti. Suomessa onneksi on pieni syntyvyys, mutta ei sitä täälläkään pidä erilaisin tukitoimin pyrkiä kasvattamaan. Ihan liikaa meitä ihmisiä on tällä pallolla.

Lastentekoon ei tulisi patistaa ihmisiä. Ihmisiä on maapallolla liikaa. Moni nuori luopuu lastenteosta vähentääkseen ilmastokuormitusta. Se on kunnioitettava teko eikä yhteiskunnallisen marinan paikka.

Lapsettomien näkökulmaa nostettiin monin tavoin esille. Heidät tulisi huomioida nykyistä enemmän yhteiskuntapolitiikassa. Tukea tai suoranaista hyysäystä ei saisi kohdentaa vain pariskunnille. Yksiasuvia ei saisi millään tavoin syrjiä. Heidä tulisi tukea tasapuolisesti esimerkiksi pienituloisuuden tai köyhyyden vuoksi.

Yhteiskunnan suoran rahallisen tuen perusteena ei pidä olla esim. perheellisyys, vaan rahatukea tulee antaa köyhyyden perusteella, oli sitten lapsi, vanhempi, vanhus, mies, nainen, vammainen, asunnoton, sairas tms.

Myös vapaaehtoisesti lapseton pariskunta on perhe. Myös tällaisia perheitä pitää tukea. Palkka laski juuri yli 200€ ja vuokra on noussut viidessä vuodessa n.150e, pitänee kohta muuttaa kun ei ole varaa maksaa.

Tuetaan myös lapsettomia, he niitä veroja maksavat enemmän eivätkä nauti tukia.

Pelkästään lapsiperheisiin kohdistuva tukitoiminta pitää lopettaa, koska yhteiskuntamme aikuisväestöstä lähes 50% on lapsettomina eläviä perheitä tai 'sinkkuja'.

Joidenkin yksiasuvien mielestä perheiden tuet pitäisi lopettaa kokonaan. Sitä perusteltiin muun muassa tukien väärinkäytöllä ja sillä, että niiden koetaan sortavan sinkkuja taloudellisesti.

Lapsiperheiden tuet pitää poistaa, ne vääristävät tulonjakoa, lisäksi ylisuuret perhevaapat sortavat sinkkuja jotka joutuvat raatamaan perheiden edestä töissä.

Perheiden hyvinvoinnin edistäminen sinkkujen kustannuksella on epäreilua. Lasten hoitamisen aiheuttamat poissaolot työstä johtavat lapsettomien kollegoiden rasitteeksi ja työnantajien maksettavaksi.

Heikompi aines lisääntyy, koska tuet ovat niin hyviä köyhille. Rahallisesti menestyvät perheet joutuvat maksamaan lisääntymisen omasta pussistaan.

Minun mielestäni perheet, varsinkin yksinhuoltajat, saavat aivan liikaa avustuksia kaiken turhaan. Esim. jos seurakunta antaa 50e ruokaan ja KELA tai soppa toisen samaisen niin vanhemmat tai vanhempi voi tärvätä muun tuen vaikka viinaan, kauneushoitolaan, baareihin, elokuvaan yms., jota ilman tulee toimeen vallan hyvin. Mielestäni nämä ruokaetuudet ja maksusitoumukset pois niin ihmiset, varsinkin nuoret oppisivat ettei raha kasva puussa. Tänä päivänä minun työssäni näkee jopa alle kouluikäisten vanhempia, jotka käyttävät tällaisia etuuksia hyväkseen eivätkä suinkaan kakaroitten hyväksi.

Nykyinen systeemi pohjaa agraariyhteiskuntaan, jossa eron jälkeen oletettu lähivanhempi (aiemmin, mutta nykyisinkin useimmiten äiti) ei ole ollut juurikaan työelämässä.

5. Tällaista perhepolitiikkaa kansa haluaa

Väestöliiton vuoden 2018 Perhebarometri ja sen tietolähteenä oleva laaja suomalaisille suunnattu kysely perhepolitiikasta ja sen vaihtoehtoista peilaavat ajankohtaista perhepoliittista tilannetta Suomessa keväällä 2018. Tämä on suoraa palautetta siitä, millaista perhepolitiikkaa kansalaiset ja perheet juuri nyt haluaisivat. Jos ihmiset saisivat itse valita, niin tältä perhepolitiikka jatkossa näyttäisi.

Aihe on erityisen ajankohtainen siksi, että tavoite perhevapaiden uudistamiseksi on korkealla kaikilla suurilla puolueilla eduskuntavaalien alla. Tästä Perhebarometrasta saa hyvät eväät sille työlle.

Perhepolitiikka on nykyisin vielä aiempaa haastavampaa alenevan syntyvyyden aikana. Kun ensimmäinen perhepoliittinen Perhebarometri julkaistiin vuonna 2004, Suomessa syntyi 57 758 lasta. Vuonna 2017 eli ennen tämän barometrin aineiston keruuta lapsia syntyi enää 50 139. Iso pudotus syntyvyydessä tapahtui vuosien 2014 ja 2017 välillä.. Kuten vuosin 2015 ja 2017 Perhebarometrit osoittivat, erityisesti toisen ja kolmannen lapsen kohdalla perheiden saamalla tuella on suuri merkitys (Miettinen 2015; Rotkirch ym. 2017). Viisaalla perhepolitiikalla on mahdollista vaikuttaa ihmisten motivaatioon hankkia lapsia nyt ja tulevaisuudessa.

5.1. Joustavuus kaikkein tärkeintä

Kun erilaisten perhepoliittisten toimenpiteiden tärkeyttä arvioitiin kevään 2018 kyselyssä, niin selvästi tärkeimmiksi toimiksi arvotettiin joustava työaika pienten lasten vanhemmille ja lisäksi toivottiin enemmän ja parempia osa-aikatyön mahdollisuuksia. Naisista joka toinen piti näitä hyvin tärkeinä ja noin 90 prosenttia ainakin melko tärkeinä. Miehillä vastaavat osuudet olivat noin 30 prosenttia ja noin 80 prosenttia.

Naisille nämä molemmat tavoitteet olivat yhtä tärkeitä, mutta miehet arvostivat joustavaa työaikaa vähän osa-aikatyötä useammin. Näitä asioita tärkeinä pitävien osuudet olivat merkittävästi lisääntyneet vuodesta 2014 vuoteen 2018. Työn ja perheen yhdistämisen joustava helpottaminen oli ja on siis kaikkein tärkeimmäksi koettu perhepoliittinen kehittämiskohde.

Lähes yhtä suosittuna pidettiin erilaisia jaksotettuja vapaita. Niiden ajoitus olisi nykyistä vapaampi. Vanhemmat olisivat vuorotellen välillä töissä ja välillä vapaalla. Perhe

voisi itse päättää vapaiden siirrosta myöhempään ajankohtaan. Toiveena oli, että vapaat ajoittuisivat erissä ja pätkissä useille vuosille. Vanhemmat voisivat vuorotella niiden käytössä. Vapaat jaksottuisivat esimerkiksi lapsen kouluikään asti tai ainakin siihen asti kun lapsi on 4–5 vuotta vanha. Vapaita voisi kerätä säästöön ja sijoitella niitä vaikkapa tietyille viikonpäiville.

Myös ajatus joustavasta työskentelystä osa-aikaisena sai runsaasti kannatusta. Samalla kun ollaan työssä osa-aikaisesti, ollaan osa-aikaisella vanhempainvapaalla. Siihen liitettiin usein osittainen hoitovapaa. Osapäiväinen lasten hoitaminen kotona tulisi tehdä nykyistä kannattavammasi siihen asti kun lapsi täyttää neljä vuotta.

Kyselyn tuloksista tuli esille vahva toive joustavuuden lisäämisestä perhepoliittisissa asioissa. Myös työn ja perheen yhdistämiseen kaivattiin enemmän joustoa. Se tarkoitti muun muassa parempia mahdollisuuksia osa-aikaiseen työhön, osittaisen hoitorahan käytön monipuolistamista ja helpotusta isien mahdollisuuksiin hoitaa sairasta lasta kotona.

Näitä tuloksia vahvisti vielä erillinen kysymys siitä, millaista joustavuutta vastaajat halusivat lisätä ansiosidonnaisen perhevapaan käyttöön. Molemmista sukupuolista noin kaksi kolmasosaa oli sitä mieltä, että perhevapaata tulisi voida pitää myös osa-aikaisena, jolloin sen kokonaiskesto olisi pidempi. Vähän yli puolet vastasi, että perhevapaata tulisi voida pitää useammassa jaksossa. Vastaajat kaipasivat siis perheille enemmän ja joustavampaa käytännön päätösvaltaa hoitovapaan käyttöön. Pienten lasten vanhemmat osallistuvat mieluusti työelämään, mutta he haluavat myös joustavan mahdollisuuden hoitaa lapsia, kun sille on sillä hetkellä halua ja tarvetta.

Kun vastaajilta kysyttiin mihin verovarja tulisi lapsiperheitä tuettaessa ensisijaisesti käyttää, niin naisilla perhevapaiden joustavuuden lisääminen meni tärkeydessään jopa lasten päivähoidon edelle. Vain koulutus oli heidän mielestään vielä sitä tärkeämpää. Lisäksi toiveet tällaisesta joustavuudesta olivat lisääntymässä. Se oli ja on selvästi erityisen tärkeä ja ajankohtainen perhepoliittinen asia.

Neljän Perhebarometrin keskinäisistä tuloksista käy ilmi, että joustava työaika on ollut jokaisella kerralla kaikkein tärkeimmäksi arvotettu tai suosituin toimenpide, johon verovarja tulisi kohdistaa. Siihen on selvästi liittynyt jatkuvasti toteutumattomia toiveita ja tarpeita. Muissa perhepoliittisissa teemoissa, joita on ollut seurannassa yhteensä seitsemän, on sen sijaan tapahtunut muutoksia. Lapsiperheiden asumisen tukeminen on nousut toiseksi tärkeimmäksi vuonna 2018, vaikka se oli vasta seitsemäntenä vuonna 2004. Asumisesta on tullut selvästi aiempaa tärkeämpi verotukea kaipaavaksi koettu perhepoliittinen asia. Sitä ei ole kuitenkaan juurikaan huomioitu perhevapaauudistukseen liittyvästä keskustelusta ja aiheeseen liittyvissä ehdotuksissa.

Suurimmassa laskussa verovarja kaipaavista perhepoliittisista toimista on ollut tuloveron alennus. Se oli vuonna 2004 vielä kolmannella sijalla, mutta vuonna 2018 se oli pudonnut kuudenneksi. Lievemman pudotuksen oli kokenut kotihoidon tuen korotus, joka

oli siirtynyt toiselta sijalta neljänneksi. Vuonna 2018 kolmanneksi tärkeimmäksi oli noteerattu lapsilisä vähävaraisille. Vuonna 2004 se oli neljänneksi arvotettu perhepoliittinen toimi.

5.2. Huoli köyhistä lapsiperheistä

Joustavuuden lisäämisen jälkeen seuraavaksi tärkeimmiksi perhepoliittisiksi toimenpiteiksi kyselyssä arvostettiin tulonsiirrot ja tuki köyhille lapsiperheille. Yhteiskunnallisesti lapsilisät ovat merkittävin tulonsiirto lapsiperheiden hyväksi.

Vuoden 2004 Perhebarometrin julkaisun yhteydessä käytiin melko laaja keskustelu siitä, että enemmistö suomalaisista (56 prosenttia) olisi halunnut poistaa lapsilisät hyvätuloisilta. Lapsilisät koettiin eriarvoistavana, koska hyvätuloisilla ei ole lapsilisiin todellista tarvetta. Aika monet ovat tätä mieltä edelleen (naisista 39 prosenttia ja miehistä 28 prosenttia), mutta sitä mieltä olevien osuus oli kaventunut aiempiin kyselyihin verrattuna. Vastausten mukaan joka kymmenes perhe sijoitti lapsilisät säästöön. Niille ei ollut siis välitöntä tarvetta. Muilla ne menivät pääsääntöisesti perheen yleisiin menoihin.

Tuoreimmassa kyselyssä oli lisääntynyt niiden vastaajien osuus joiden mielestä lapsilisää pitäisi maksaa kaikille enemmän kuin nykyään. Vuonna 2018 puolet naisista ja miehistä piti lapsilisien korotusmahdollisuutta tärkeänä. Vahvaa kannatusta sai myös se, että lapsilisiä maksettaisiin siihen asti kun lapsi täyttää 18 vuotta.

Paljon kannatusta saivat lapsiperheiden asumisen tukeminen ja erillinen 200 euron lapsilisä vähävaraisille lapsiperheille. Asumisen tukeminen oli ainakin melko tärkeää naisista kolmelle neljästä ja miehistä kahdelle kolmesta. Kaikista vastaajista kaksi kolmasosaa piti 200 euron erityislapsilisää vähävaraisille lapsiperheille ainakin melko tärkeänä. Yli puolet kannatti myös tuloveroalennusta ihmisille, joilla on huollettavia lapsia. Se voitaisiin tehdä heidän mielestään korottamalla verotettavien tulojen alarajaa lapsiperheissä.

Suomi purki vuonna 1989 perheverotuksessa yhteisverotuksen ja vuonna 1994 muut perhevähennykset poistettiin. Tätä perusteltiin erityisesti tasa-arvopyrkimyksillä. Vuoden 2004 Perhebarometri osoitti tämän poliittisesti valitun vähennysten poistolinjan olevan ristiriidassa väestön enemmistön mielipiteen kanssa. Lapsiperheiden tuloveroalennuksia kannatti neljä viidesosaa ja kolmasosa ehdottomana. Lapsiperheissä eläneistä verovähennysten takana oli jopa 90 prosenttia vastaajista. Näillä verovähennyksillä on edelleen laaja kannatus.

Tarkempia kommentteja lapsiperheiden asumisen tukemisesta antoi 1047 avoimen kysymyksen vastaajaa. Selvästi yleisimmäksi asumiskulujen helpotuskeinoksi nimettiin asumistuki ja sen suuruuden määräytymiseen vaikuttavat erilaiset kriteerit. Yhden kokonaisuuden muodostivat ne ehdotukset, jotka liittyivät lapsiperheiden asumistuen euromää-

rien tai siihen liittyvien tuloarajojen korottamiseen. Hyväksyttäviä neliömääriä tulisi vastaajien mielestä korottaa ja omavastuuta tulisi pienentää perheissä, joissa on alle kolmi-vuotiaita lapsia. Se tarkoittaisi myös asumistuen perhelisää tai lapsikorotusta. Asumistuen tulisi joustaa heti jos toinen vanhemmista joutuu työttömäksi ja kriteereissä tulisi paremmin huomioida se, jos vain toinen vanhempi on töissä.

Aika monet halusivat pienentää erityisesti köyhien ja vähävaraisten asumiskuluja. Yh-tenä esimerkkinä mainittiin alle 2500 euroa kuukaudessa ansaitsevat perheet. Erityisryh-minä mainittiin melko usein yksinhuoltajat ja työttömät. Köyhille kaivattiin lisäkorotusta asumistukeen tai sitten lisätukea sosiaaliturvan kautta.

Avoimessa kysymyksessä tiedusteltiin, mikä on vastaajan mielestä erityisen tärkeä kor-jattava asia perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Vastauksensa kirjoitti 927 henkilöä. Kaikkein useimmin kerrotut parannusehdotukset ja niiden perustelut koskivat eri tavoin lapsiköyhyyttä. Ehdotuksissa mainittiin muun muassa köyhille ja vähävaraisille suunnat-tavat sosiaalietuudet, äideille annettava toimeentulotuki ja erotapauksissa puolisoien va-rallisuuden taseaus. Toimeentulotukea arvioitaessa vastaajien mielestä ei tulisi ottaa lapsi-lisää huomioon. Työttömyyden aiheuttamat seuraukset koettiin erityiseksi uhaksi lapsi-perheille.

Yksi syy lapsiperheiden köyhyydelle on se, että reilu kymmenesosa näistä perheistä saa vanhempainvapaan aikana ansiosidonnaisen päivärahan sijasta pelkkää peruspäivä-rahaa, joka vuonna 2018 on 32,40 euroa päivässä. Peruspäivärahalle joutuminen voi myös heikentää motiivia hankkia lapsia tai saada lykkäämään sitä myöhempään ikään. Lykkää-miseen voi vaikuttaa ajatus siitä, että myöhemmin voi saada ansiosidonnaista päivärahaa.

5.3. Perhevapaiden suosituimmat mallit

Perhevapaiden uudistamisen tarpeesta tuntuu vallitsevan laaja yksimielisyys, mutta uu-distuksen sisällöstä ja perusteluista on esitetty hyvin erilaisia ja keskenään ristiriitaisia malleja. Ehdotuksia on yhdistänyt se, että niitä ei ole perusteltu sillä, mitä perheet toivovat tai mikä olisi hyväksi perheille tai lasten näkökulmasta. Tämä Perhebarometri antaa suo-raa palautetta siitä, millaisia perhevapaita perheet, naiset ja miehet eniten haluavat. Näi-den toiveiden huomioimisen luulisi olevan olennaista varsinkin poliittisille puolueille, jotka haluavat olla edelläkävijöitä perhepolitiikassa.

Vastaajat saivat tässä kyselyssä ilmaista kantansa koskien seitsemää erilaista perheva-paiden muotoa tai mallia. Vastaavia sisältöjä on ollut perhevapaauudistuksesta käydyssä julkisessa keskustelussa. Suomalaisten kanta perhevapaisiin on barometrin tulosten pe-rusteella hyvin selvä. Suuri enemmistö, naisista neljä viidestä ja miehistä kaksi kolmesta, pitää parhaana nykyisenkaltaista perhevapaiden järjestelmää, jossa vanhemmat voivat va-

paasti päättää kumpi heistä käyttää vanhempain- ja hoitovapaajaksot ennen kuin lapsi täyttää kolme vuotta. Vanhempien oikeuden päättää perhevapaista kyseenalaisti vain kuusi prosenttia naisista ja 12 prosenttia miehistä.

Seuraavaksi kannatetuin perhevapaiden malli oli se, jossa vanhempainvapaiden kokonaiskestoja jatketaan pidentämällä isän vapaajakso kolmeen kuukauteen (nykyisestä yhdeksästä viikosta). Tämän kannatus oli molemmilla sukupuolilla 10 prosenttiyksikköä alempi kuin edellä mainitulla mallilla. Tämän näkemyksen kannatus ei ollut juuri muuttunut vuoden 2014 jälkeen. Toisessa kysymyksessä isyysvapaan pidentämistä piti ainakin melko tärkeänä naisista kaksi kolmasosaa ja miehistä puolet. Tätä mieltä olevien osuudet olivat lisääntyneet. Useimmiten toivottiin, että edistettäisiin työnantajien myönteistä suhtautumista isien perhevapaasiin. Erityistä kannatusta kyselyssä saivat siis perheiden valinnanvapaus ja isien vapaajakson lievä pidennys.

Asenteet ovat valmiimpia isien jakson kohtalaisen merkittävään pidentämiseen.. Sen kanssa oli linjassa myös se, että puolet molemmista sukupuolista oli sitä mieltä, että nykyaikaisen isän tulisi hoitaa lapsia kotona yhtä pitkään kuin äidin. Isistä tosin kolmasosa ajatteli, että naisilla tulisi olla pääasiallinen vastuu lasten kasvatuksesta ja hoidosta.

Avoimissa vastauksissa isiä haluttiin kannustaa isyysvapaille., joille myös toivottiin nykyistä pidempää kestoja ja isyysrahan korotusta. Isien roolia tulisi tukea perheissä. Työnantajien toivottiin suhtautuvan isyysvapaisiin nykyistä ymmärtäväisemmin. Tässä yhteydessä puhuttiin myös sukupuolten tasa-arvon edistämisestä lasten hoidossa, hoitovapaissa ja varhaiskasvatuksessa. Kommentteista tuli ilmi, että isiä ei aina pidetty tasa-arvoisina perhepolitiikassa ja perheasenteissa. Jotkut isät totesivat kokemuksiinsa nojautuen, että etävanhempien oikeudet on turvattava ja, että isien syrjintää tulee välttää.

Muiden perhevapaamallien osalta vajaa puolet naisista ja miehistä kannatti hoitovapaan jakamista tasapuolisesti äidin ja isän kesken (äidille yksi vuosi ja isälle yksi vuosi, kunnes lapsi täyttää kolme vuotta) samoin kuin sitä, että nykyiset vanhempainvapaat jaettaisiin tasan isän ja äidin kesken (noin kolme kuukautta kummallekin). Näiden molempien mallien kannatus oli jonkin verran lisääntynyt vuoden 2014 jälkeen. Nämä mallit edustavat pyrkimystä sukupuolten tasa-arvoon lasten kasvatuksessa. Kataisen hallitus valmisti hoitovapaan tasajakoa, mutta siitä ei tehty lopullista päätöstä.

Lähes puolet molemmista sukupuolista kannatti ainakin jossain määrin myös sitä, että luovutaan nykyisestä hoitovapaasta ja sen sijaan annetaan vanhemmille mahdollisuus lyhentää työaikaansa ja pitää osa-aikaista hoitovapaata. Myös tätä joustomallia kannatettiin aiempaa enemmän. Tämä kanta oli linjassa sen toiveen kanssa, että työn ja perheen yhdistämistä tulisi helpottaa.

Selvästi edellä mainittuja malleja harvemmin kannatettiin hoitovapaan ulottamista korkeintaan lapsen toiseen ikävuoteen asti (nyt kolmanteen ikävuoteen). Sitä kannatti ainakin jossain määrin vain 19 prosenttia naisista ja 27 prosenttia miehistä. Tämä osuus oli kuitenkin noussut lievästi vuoden 2014 jälkeen. Suomalaiset ottivat tässä käytännössä selkeästi

kantaa sen puolesta, että hoitovapaan kesto ei tule lyhentää lapsen kolmannelta ikävuo-
desta. Sen sijaan hoitovapaan käyttöön toivottiin nykyistä enemmän joustoja.

5.4. Muut näkemykset perhevapaista

Nykyinen äitiysvapaan ja vanhempainvapaan yhdistelmä mahdollistaa lapsen hoitamisen kotona päivärahan turvin 9–10 kuukauden ikään asti. Tätä aikaa on haluttu jatkaa siihen asti kunnes lapsi täyttää vuoden. Pyrkimys on kirjattu vanhempainvapaiden kehittämisen tavoitteeksi jo 1980-luvulla. Vanhempainvapaan ja -päivärahan pidennystä on perusteltu haastatteluissa erityisesti imetyssuosituksilla sekä lapsen kypsyttömyydellä päivähoidon ennen yhden vuoden ikää.

Perhevapaamallien kannatukseen vaikuttaa se, minkä arvioidaan olevan lapselle parhaaksi. Noin kolmasosa tämän kyselyn vastaajista ei pitänyt siitä, että lapsi joutuisi kodin ulkopuoliseen hoitoon ennen kuin täyttää kolme vuotta. Lasten kotihoidolla arvioitiin ehkäistävän erilaisia ongelmia. Päiväkodin uskottiin olevan näissä tapauksissa pahaksi lasten persoonan kehitykselle ja vanhempien arvioitiin toimittavan lapsensa päiväkotiin erilaisista itsekkäistä syistä. Tämä ei ajateltu olevan lasten lisäksi hyväksi myöskään perheille.

Naisilla oli miehiä useammin vanhempainvapaan keston ja kotihoidontuen määrään liittyviä kehittämistoiveita. Joka toinen nainen toivoi vanhempainvapaata pidemmäksi ja kotihoidontukea korkeammaksi. Miehistä näin ajatteli joka kolmas. Molemmista sukupuolista joka viides ei osannut ottaa kantaa kotihoidontuen suuruuteen. Enemmistö naisista ja miehistä piti sopivana hoitovapaan nykyistä kesto, eli siihen asti kunnes lapsi täyttää kolme vuotta.

Pikkulapsiperheissä ajankohtaisia ovat äitiys- ja vanhempainvapaiden aikana maksettavat päivärahat. Niihin toivottiin korotusta. Ongelmaksi koettiin, että ne eivät ole kyllin ansiosidonnaisia (alhaiseksi koettu prosenttiosuus – Norjassa ja Tanskassa se on 100 %) ja varsinkin se, että perheet joutuvat erilaisen työhistoriansa vuoksi taloudellisesti eriarvoiseen asemaan. Kaikki äidit ja isät (noin 10 %) eivät saa ansiosidonnaisia päivärahoja. Tämä korostuu muita enemmän pienillä paikkakunnilla. Perheiden ja lasten välille haluttiin enemmän taloudellista tasa-arvoa. Suurempi tasa-arvoisuus ehkäisisi myös lasten syrjäytymistä.

Äitiys- ja vanhempainraha maksetaan vähimmäispäivärahana niille vanhemmille, jotka eivät ole olleet (riittävän kauan) kokopäiväisessä palkkatyössä ennen äitiys- ja vanhempainvapaata. Tämä raha vuonna 2018 on 24,64 euroa arkipäiviltä. Tätä järjestelmää on pidetty äitejä eriarvoistavana ja summaa naurettavana. Se on jakanut äidit kahteen taloudellisesti erilaiseen kastiin. Äitien on vaikea hyväksyä, että joidenkin äitien lastensa hyväksi tekemä työ olisi niin paljon arvokkaampaa kuin toisten. Päiväraha on rankaissut erityisesti

nuorimpia äitejä ja opiskelijoita, jotka eivät ole ehtineet vielä aloittaa työuraansa ja se on yrittänyt pakottaa heidät keinottelemaan lyhytaikaisilla työsuhteilla ennen synnytystä.

Hallitus päätti elokuun 2018 budjettiriihessä, että vanhempainpäiväraha korotetaan samalle tasolle kuin työmarkkinatuki. Tämä tuo pienen parannuksen niille äideille, jotka jäävät vanhempainvapaalle vähimmäispäivärahalla.

Lasten kotihoidon lisäksi tämän kyselyn vastaajat pitivät tärkeänä sitä, että perheet voivat vapaasti ja joustavasti päättää itse perhevapaidensa käytöstä. Perheiden päätösvaltaa perhevapaista perusteltiin perheiden valinnanvapaudella. Siihen kuului oikeus päättää kumpi vanhemmista hoitaa lapsia kotona. Tähän ei haluttu mitään kiintiöitä eikä vanhempia saanut syyllistää heidän päätöksistään. Perheiden arvioitiin tietävän itse parhaiten, mikä on heille myös taloudellisesti järkevää.

5.5. Hoitovapaa ja kotihoidon tuki

Useimmat kyselyyn vastanneet pitivät hoitovapaan (kunnes lapsi täyttää kolme vuotta) keskoa sopivana. Reilu viidesosa haluaisi vielä pidentää tätä jaksoa. Suunnilleen joka toinen vastaaja piti vähintään melko tärkeänä sitä, että kotihoidontukea voisi saada siihen asti kun lapsi aloittaa koulun. Monilapsisissa perheissä kotihoidontukea onkin voitu saada kunnes ainakin joku lapsista aloittaa koulun sisaruksille maksettujen tukien muodossa. Tällä tavoin on ajateltu vastaavissa kyselyissä koko 2010-luku. Kotihoidon tukea halutaan siis aika usein pidentää sen sijaan että siihen tehtäisiin leikkauksia. Tutkimusten mukaan kotihoidontukea pidempään käyttävät naiset ovat keskimäärin muita pienituloisempia.

Kotihoidon tuesta on keskusteltu viime aikoina melko paljon. Tässä kyselyssä kotihoidontuen korvausta pidettiin liian pienenä ja paikoin jopa suorastaan naurettavana. Naisista kaksi kolmesta ja miehistä joka toinen piti kotihoidontuen tuen korottamista melko tärkeänä asiana. Lisäksi toivottiin, että kotihoidontuen rinnalla olisi mahdollisuus pieniin lisäansioihin.

Naisista joka toinen ja miehistä kolmasosa toivoi, että kotihoidontukena maksettava hoitoraha olisi nykyistä suurempi. 338 euroa kuukaudessa ei ole kirjoittajien mielestä lapsiperheille tarpeeksi eikä kannusta heitä lasten hoitoon. Tästä oltiin sangen yksimielisiä. Edellisten näkemysten lisäksi pidettiin tärkeänä sitä, että lapsia ei pakoteta päivähoitoon, vaan että heitä voi hoitaa kotona kotihoidontuen avulla.

Lasten kotihoitoa on tuettava vastaajien mielestä enemmän ja monien mielestä sen tulisi olla mahdollista myös yli kolmivuotiaille aina kuuteen ikävuoteen asti. Tämä myös tuottaisi säästöä päivähoitomaksuista yhteiskunnalle. Kotihoidontuen kuntalaisia on käytetty puskurina päivähoitopaikkojen lukumäärän kasvua vastaan. Näitä kuntalaisia on viime vuo-

sina karsittu ja tukea on siirretty palvelusetelien ja yksityisen hoidon suuntaan.

Lasten kanssa haluttaisiin viettää enemmän aikaa. Perheillä tulisi olla enemmän yhteistä aikaa, jolloin perhe voisi puhalttaa yhteen hiileen. Juuri mahdollisuus viettää lapsen kanssa riittävästi aikaa yhdessä oli yksi keskeinen perustelu, miksi lasten kotihoito asetettiin usein päivähoidon edelle. Sen katsottiin olevan lasten parhaaksi ja hyväksi kehitykselle. Vastaajien mielestä vanhemmat ovat parhaita asiantuntijoita omien lastensa kohdalla. Yhteiskunnan tulee tukea lasten kotihoitoa riittävällä tavalla. Sen avulla saavutetaan myös säästöjä.

Lasten kotihoitoa perusteltiin usein perheiden oikeudella valita mikä on heidän lapselleen parhaaksi. Kyse on perheiden valinnanvapaudesta ja päätösvoimasta, jota muiden tulisi kunnioittaa. Siihen kuuluu se haluaako perhe hoitaa lasta tai lapsia kotona siihen asti kun lapsi täyttää kolme vuotta tai jopa siihen asti kun hän tai he menevät kouluun. Perheillä on oikeus arvioida, koska heidän lapsensa ovat kyllin kypsiä varhaiskasvatukseen. Myöskään isä ei saa pakottaa hoitamaan lapsia kotona. Esimerkiksi yrittäjöille se ei olisi kommenttien perusteella edes mahdollista.

Perheiden oman päätösvoiman toivottiin tulevan kirjatuksi lainsäädäntöön. Sillä turvataisiin se, että päätökset vanhempainvapaiden käytöstä kuuluisivat vain perheille itselleen. He ottaisivat niistä vastuun. Nämä asiat eivät kuulu useiden vastaajien mielestä kenellekään muille.

5.6. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen

Vuoden 1996 alusta kaikilla lapsilla on ollut oikeus päivähoitopaikkaan. 6-vuotiaiden esiopetus alkoi vuonna 2001. Kaksi kolmesta 3–6-vuotiaasta on osallistunut päivähoitoon; toisaalta 6-vuotiaista joka neljäs on ollut yhä kotihoidossa. Vuonna 2017 päivähoidon subjektiivinen oikeus rajattiin 20 tuntiin niissä perheissä, joissa ainakin toinen vanhemmista on kotona. Ehkä yllättäen reilusti yli puolet vastaajista kannatti ainakin jossain määrin subjektiivisen päivähoidon toteutettua rajaamista. Vain joka viides oli aiemman kaltaisen subjektiivisen päivähoidon kannalla.

Alle viidesosa arvioi, että alle vuoden ikäinen lapsi olisi valmis menemään kodin ulkopuoliseen hoitoon. Noin 60 prosenttia katsoi lapsen olevan valmis kodin ulkopuoliseen hoitoon 1–2 vuoden ikäisenä. Kolmeen ikävuoteen mennessä lapsen koki valmiiksi kodin ulkopuoliseen hoitoon molemmista sukupuolista jo noin 90 prosenttia. 10 prosenttia naisista ja miehistä piti lasta valmiina ulkopuoliseen hoitoon vasta nelivuotiaana tai sitä vanhempana.

Nämä näkemykset heijastelevat sitä, että eurooppalaisissa vertailututkimuksissa suomalaiset naiset ovat arvostaneet kotiäitiyttä poikkeuksellisen paljon. Neljä viidestä naisesta on pitänyt kotiäitiyttä yhtä palkitsevana kuin ansiotyötä. (Kontula 2004.)

Päivähoitojärjestelyille on kaivattu vaihtoehtoja, valinnanvapautta ja joustoa. On toivottu järjestelmää, joka paremmin huomioisi ihmisten ja perheiden yksilölliset tarpeet ja elämäntilanteet.

5.7. Perhepolitiikan kritiikkiä

Tutkimuksen vastaajilla oli aika kriittinen näkemys perhepolitiikan viimeaikaisesta onnistumisesta. Naisista 71 prosenttia ja miehistä 65 prosenttia oli vuonna 2018 sitä mieltä, että perheiden kahtiajako hyvä- ja huono-osaisiin on voimistunut. Kansalaisten mielipiteiden hajoamisesta kertoi se, että joka toisen mielestä perheiden tuki oli epäjohdonmukaista ja poukkoilevaa. Yhtä monien mielestä perheiden tukemisessa oli onnistuttu pääosin hyvin, mutta korjauksia kuitenkin tarvittiin. Vähän yli kolmasosan mielestä valtiovalta oli jopa unohtanut perheet. Noin neljäsosa oli toisaalta kuitenkin sitä mieltä, että valtiovalta tukee perheitä riittävästi.

Lapsiperheissä eläneistä naisista ja miehistä noin kaksi kolmasosaa ei pitänyt saamaansa perhetukea riittävänä. Lapsiperheissä asuvista naisista neljä viidestä arvioi perheiden kahtiajaon voimistuneen.

Kiinnostavaa kyllä, lapsiperheissä eläneet kokivat perheiden tukemisessa onnistutun paremmin kuin mitä vastasivat perheettömät. Perheellisistä kuitenkin lähes puolet koki valtiovallan unohtaneen perheet.

Iso osa avoimista perhepoliittisista vastauksista liittyi erilaisiin perheille soveltuviin palveluihin. Perheiden tarvitsemia palveluita olivat muun muassa tukipalvelut tai perheytyö kuten perheneuvolat, kotiapupalvelut tai hoitoapu kuten kodinhoitajat. Arkeen toivottiin tukea, joka mahdollistaa matalan kynnyksen palvelut ja varhaisen puuttumisen asioihin. Se tarkoittaa ongelmien ennaltaehkäisyä.

Avoimissa kysymyksissä tuli tiukkaa kritiikkiä vuonna 2018 käytyyn keskusteluun perhevapaauudistuksesta. Yleinen kommentti ja toive oli, että perheiden pitää saada päättää vapaasti perhe- ja vanhempainvapaista 1–6-vuotiaille ilman mitään kiintiöitä. Pakkoa pidettiin pahana; sen sijaan kannatettiin kiintiöiden vapaata käyttöä. Kukin perhe tietää kommenttinsa kirjoittaneiden mielestä itse parhaiten millaiset vapaat heille sopivat. Vapaiden tulisi joustaa perheen tilanteen mukaan tai sitten perheillä tulisi olla vapaiden käytössä täysi valinnanvapaus. Yksilöiden tarpeet tulisi huomioida aina esikouluikäen asti. Kotiäitiydelle haluttiin arvostusta.

Yritystä pakottaa perheet samaan muottiin jopa lainsäädännöllä arvosteltiin ankarasti. Sitä pidettiin jopa hulluna, ”päällepäsmäyksenä” ja sukupuolia tasapäistävänä aatteellisena pakkopaitana. Nämä asiat eivät vastaajien mielestä kuulu viranomaisille.

5.8. Kohti 2020-luvun perhepolitiikkaa

Tämä Perhebarometri on yhteenveto siitä, millaista perhepolitiikkaa suomalaiset ja erikseen lapsiperheissä asuvat erityisesti toivovat toteutettavaksi lähivuosina. Vuonna 2018 julkisuudessa on keskusteltu lähes pelkästään perhevapaista. Perhevapaat ovat tärkeitä, mutta ne kattavat vain suppean osan perhepolitiikasta. Lisäksi on huomioitava, että perheet ovat hyvin erilaisia ja niiden tarpeet vaihtelevat sen mukaan millaisia perhepoliittisia toimia ne erityisesti tarvitsevat ja arvostavat.

Kyselyn tulosten mukaan aivan keskeinen 2020-luvun perhepoliittinen toive on joustavuuden ja vaihtoehtoisuuden lisääminen perhetuki ja -palvelujärjestelmään. Nykyinen perhetukimalli huomioi kovin huonosti muita kuin kokopäivätyöstä synnyttämään siirtyviä, päätoimiseen työsuhteeseen heti vanhempainvapaan jälkeen takaisin palaavia ja päivähoidon lapsensa sen jälkeen pikaisesti toimittavia vanhempia. Tähän malliin sopivat kovin huonosti muunlaisessa elämänvaiheessa (esim. opiskelijat) ja työtilanteessa olevat (esim. freelancerit ja yrittäjät) sekä ne perheet, joissa lapsia halutaan hoitaa kotona selvästi pidempään kuin 9–10 kuukautta. Jäykkä järjestelmä ei ole erityisemmin innostanut tekemään lapsia.

Julkisessa keskustelussa varsinkin äitejä painostetaan palaamaan työhön melko lyhyen vanhempainvapaan jälkeen. Usein he kuitenkin kaipaavat sen sijaan enemmän yhteistä aikaa pienen lapsensa kanssa. Lisäksi päivähoidon aikataulut pakottavat joustamattomiin arkipäivän aikatauluihin. Jotkut vanhemmat haluavat hoitaa lasta kotona vuorottelemalla osa-aikatyössä. Hyvin monille ensisijaisen tärkeää on perheen yhteisen ajan lisääminen. Se on paljon tärkeämpää kuin raha, joka lyhentyneen työajan seurauksena mahdollisesti menetetään. Tässä kyselyssä perhe oli lähes kaikille hyvin keskeinen osa elämää samalla kun useimmilla vastaajilla suuri osa elämäntavoitteista ei liittynyt työhön. Tämä fakta on jostakin syystä lähes ohitettu perhevapaista käydyssä julkisessa keskustelussa.

Vanhemmilta tullut tärkeä perhepoliittinen viesti on huomion kiinnittäminen lapsiin ja lapsiperheisiin tulevaisuuden resursseina eikä pelkkinä kuluina yhteiskunnalle. Perheissä tehtävä työ ansaitsee yhteiskunnan kaiken arvostuksen. Tämän arvostuksen olisi syytä näkyä myös perhetuissa. Monilla vanhemmilla on vaikutelma, että perheiden asiat ovat jääneet markkinatalouden kehittämisen jalkoihin. Lasten synnyttämisestä ja hoitamisesta kotona on saanut tuntea jopa syylisyyttä. Poliittisten puolueiden ja työmarkkinajärjestöjen tavoitteet ovat aika tavalla irtautuneet perheiden intresseistä. Perhevapaakeskustelun syyllistävä sävy on epäilemättä heijastunut viime vuosien laskeneisiin syntyvyyslukuihin.

Perhepolitiikasta ja perhevapaista on käyty ajoittain vilkastakin keskustelua, mutta silti edelliset hallitukset eivät ole tehneet juurikaan muutoksia perhepoliittisiin tukiin ja palveluihin. Kataisen hallituksen (2011–2014) ohjelmassa ja sitä jatkaneen Stubbin (2014–2015) hallituksen ohjelmassa tavoiteltiin perheen ja työn yhteensovittamista pidentämällä muun

muassa vanhempainvapaata isille korvamerkityillä vapailla ja tasaamalla työnantajille vapaista aiheutuvia kustannuksia.

Kataisen hallitus julkaisi vuonna 2013 rakennepoliittisen ohjelman, jossa oli kaksi uutta avausta aikaisempiin ohjelmiin verrattuna: kotihoidon tuen kauden jakaminen tasan molempien vanhempien kesken ja subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen osa-aikaiseksi perheille, joissa toinen vanhemmista hoitaa lasta kotona perhevapaan turvin. Esi-tykset valmisteltiin, mutta niitä ei annettu eduskunnalle. (Haataja, Airio, Saarikallio-Torp & Valaste 2016) Sipilän hallitus toteutti päivähoito-oikeutta rajanneet uudistuksen, jota valtiovarainministeriö erityisesti halusi.

Kataisen hallituksen perhepoliittinen avaus kotihoidon tuen jakamisesta tasan vanhempien kesken ei ole ollut kovin suosittu. Perhevapaakyselyssä vuonna 2013 vain 11 prosenttia äideistä ja 14 prosenttia isistä hyväksyi sen, että kotihoidon tukikaudet pitäisi jakaa äidin ja isän kesken. Äidit ja isät eivät ole halunneet lyhentää tai poistaa kotihoidon tukea. Sen sijaan kotihoidon tukikautta on halunnut pidentää lähes puolet vanhemmista. (Salmi & Närvi 2017.)

Sipilän hallitus yritti keväällä 2018 tehdä perhevapaauudistuksen, joka ei ollut osa yhteisesti sovittua hallitusohjelmaa. Iso haaste oli, että uudistus olisi pitänyt tehdä kustannusneutraalisti eli jostakin olisi pitänyt leikata, jos johonkin muuhun tukeen olisi panostettu lisää.

Julkisuuteen tulleiden tietojen mukaan vanhempainvapaista olisi kiintiöity äideille runsaat neljä kuukautta samoin kuin isille. Vapaasti jaettavaksi olisi jätetty vajaat viisi kuukautta. Isät olisivat saaneet enemmän ansiosidonnaista vanhempainvapaata.

Keskustelua käytiin myös kotihoidon tuen porrastuksesta. Tukea olisi leikattu 24 kuukauden kohdalta eli lapsen ollessa kaksivuotias. Tuki olisi tällöin pienentynyt 338,34 eurosta kuussa 200 euroon kuussa. Leikkaus olisi ollut siis vajaa 140 euroa kuussa. Lisäksi kotihoidon tuesta olisi poistettu kokonaan sisarkorotus yli kolmivuotiaista lapsista. Alle kolmevuotiaista sisarkorotus (101,29 euroa kuussa) olisi säilynyt.

Ehdotukset kaatuivat keväällä 2018 siihen, että kaksi kolmasosaa perheistä olisi kokenut uudistuksen etuuksien heikennyksenä ja erityisesti pienituloisten perheiden asema olisi heikentynyt. Lapsiköyhyys olisi lisääntynyt. Monilapsiset perheet olisivat kärsineet ja hyvätuloiset olisivat voittaneet. Tämä olisi ollut selvä keppeä äideille ja isille, jotka haluavat hankkia useampia lapsia ja hoitaa niitä vanhempainvapaan jälkeen kotona.

Perhepoliittisessa keskustelussa on ehdotettu muitakin leikkauksia kotihoidon tukeen. Tuen tilalle ehdotetussa hoitorahassa tai vanhempainrahassa ei olisi enää sisaruslisää eikä tuloperusteista hoitolisää. Se heikentäisi pienituloisimpien perheiden tilannetta. (Salmi 2017.)

Salmi ja Närvi (2017) totesivat, että varsinkin kotihoidon tukeen politiikkakeskustelussa ehdotetut muutokset olisivat ennen kaikkea heikennyksiä heikossa taloudellisessa ja työmarkkina-asemassa oleville vanhemmille ja heidän puolisoilleen. Ne vähentäisivät myös

valinnan mahdollisuuksia alle kolmivuotiaan lapsen hoitamisessa. On tavoiteltu perhepoliittisia uudistuksia, jossa itse asiassa entistä vähemmän otettaisiin huomioon perheisiin ja lasten hankintaan liittyviä tavoitteita ja arvoja.

Salmen (2017) mielestä perhevapaaudistusta ei pidä tehdä tavoitteena lisätä äitien työllisyyttä ja kustannusneutraalisti. Sen sijaan pitää turvata valinnanvapaus perheille. Pikakulapsiperheissä köyhyys on lisääntynyt, jonka vuoksi tulisi pidentää ansiosidonnaisella päivärahalta korvattua vapaata. Ansiosidonnaisella päivärahalta korvattun vanhempainvapaan tulisi äitien mielestä yleisimmin kestää siihen asti, kun lapsi täyttää 1,5 vuotta.

Suomen perhepolitiikan perusperiaatteita ovat olleet universaalit palvelut sekä vanhempien oikeus valita vapaasti, miten lapset hoidetaan. Nämä periaatteet ovat tärkeitä myös jatkossa. Ajankohtainen perhepoliittinen haaste on, kuinka käytännössä vastata vahaan toiveeseen joustavasta työajasta ja paremmista osa-aikatyön mahdollisuuksista pienten lasten vanhemmille.

Tähän ei ole ollut käytössä kovin hyviä työkaluja. Osittaisesta hoitovapaasta voi neuvotella työnantajan kanssa, mutta siitä ei saa korvausta. Osa-aikatyöhön voi hakeutua, jos sitä on tarjolla. Alle 3-vuotiaiden vanhemmat voivat hakea joustavaa hoitorahaa (161 tai 241 euroa/kk) yhdestä lapsesta, jos he eivät ole enää vanhempainvapaalla tai saa kotihoidontukea, ja jos heidän viikoittainen työaikansa on korkeintaan 30 tuntia. Ensimmäisellä tai toisella luokalla olevien lasten vanhemmat voivat hakea osittaista hoitorahaa (97 euroa/kk), jos heidän työaikansa on korkeintaan 30 tuntia viikossa.

Joustava hoitorahan korvaustaso on liian alhainen ja sen ehdot ovat liian jäykät, jotta se olisi perheille oikea joustava vaihtoehto. Nyt sen turvin hoidetaan vain muutama prosentti alle 3-vuotiaista. Sen työssäoloehto tulisi tehdä joustavammaksi (mm. sallia siirtyminen uuteen työpaikkaan) ja sen korvaustaso tulisi ainakin kaksinkertaistaa, jotta se tarjoaisi vanhemmille heidän toivomaansa joustavuutta lasten hoitoon. Toinen ongelma on, että kotihoidontuen sisarkorotusta lukuun ottamatta joustavuutta ei ole tarjolla 3–6-vuotiaiden lasten vanhemmille. Joustavaa hoitorahaa tarvittaisiin kovasti myös tämän ikäisten lasten vanhemmille. Nämä ja muut joustavuutta lisäävät asiat ovat keskeisintä perhepoliittista uudistamista jota juuri nyt laajasti toivotaan ja tarvitaan.

Perhepolitiikalla tuetaan perheiden ja lasten hyvinvointia. Erityisen suuressa tuen tarpeessa ovat köyhät lapsiperheet. Heidän ongelmiaan ei ratkota perhevapaaudistuksilla, vaikka nekin ovat monille tarpeellisia. Vuonna 2018 käydyssä perhepoliittisessa keskustelussa perheet ovat jostakin syystä jääneet tarpeineen jonnekin taustalle ja huomio on kohdistettu työmarkkinoiden tarpeisiin ja ihmisten uranäkymiin. Tämänkin kyselyn tulosten mukaan ne ovat ihmisille kuitenkin toissijaisia asioita verrattuna siihen, kuinka keskeinen ja tärkeä asia perhe ja lasten hyvän tulevaisuuden turvaaminen ovat ihmisten elämässä. Perhepolitiikkaa uudistettaessa on syytä pitää keskiössä perheet ja tuettava heidän arvokasta kasvatustyötään uuden sukupolven parissa. Näin voidaan myös mahdollistaa se, että ihmiset uskaltaisivat nykyistä paremmin hankkia niin monta lasta kuin haluaisivat.

Lähteet

- Airio, I. (2008). Change of norm? In-work poverty in a comparative perspective. Helsinki: Kela, Studies in social security and health 92.
- Aalto, A-M. (2013). Katsaus osittaisen hoitorahan käyttöön 2000-luvulla. Helsinki: Kela, Työpapereita 43.
- Haataja, A. (2014). Ensisynnyttäjät 2000-luvulla. Äitien työmarkkina-aseman muutokset sekä taustatietoa vanhempainvapaiden kohdentumisesta yrityksiin ja yritysjohton mielipiteistä perhevapaisiin. Työpapereita 63. Helsinki: Kela.
- Haataja, A. (2016). Pieniä ja suuria reformeja pienten lasten perheille suunnatuissa perhevapaissa ja -etuuksissa. Teoksessa A. Haataja, I. Airio, M. Saarikallio-Torp & M. Valaste (toim.) *Laulu 573 566 perheestä: lapsiperheet ja perhepolitiikka 2000-luvulla*, ss. 36–78. Helsinki: Kela.
- Haataja, A., Airio, I., Saarikallio-Torp, M. & Valaste, M. (toim.) (2016). *Laulu 573 566 perheestä: lapsiperheet ja perhepolitiikka 2000-luvulla*. Helsinki: Kela.
- Haataja, A., Airio, I., Saarikallio-Torp, M., & Valaste, M. (2016). Lapsiperheet 2000-luvulla. Teoksessa A. Haataja, I. Airio, M. Saarikallio-Torp & M. Valaste (toim.) *Laulu 573 566 perheestä: lapsiperheet ja perhepolitiikka 2000-luvulla*, ss. 8–26. Helsinki: Kela.
- Honkanen, P. (2015). Eläkeikä ja työurat. Työttömyys himmentää optimismia. *Talous ja yhteiskunta* 43 (2): 24–29.
- Kontula, O. (2004). *Perhepolitiikka käännekohdassa: Perhebarometri 2004*. Katsauksia E18/2004. Väestöntutkimuslaitos. Helsinki: Väestöliitto.
- Lainiala, L. (2010). *Perhepolitiikan uudet tuulet: Perheen paluu. Perhebarometri 2010*. Katsauksia E39/2010. Väestöntutkimuslaitos. Helsinki: Väestöliitto.
- Lainiala, L. (2014). *Perhepolitiikka kriisin aikana. Perhebarometri 2014*. Katsauksia E48/2014. Väestöntutkimuslaitos. Helsinki: Väestöliitto.
- Lammi-Taskula, J., Salmi, M. & Närvi, J. (2017). Isien perhevapaat. Teoksessa M. Salmi & J. Närvi (toim.): *Perhevapaat, talouskriisi ja sukupuolten tasa-arvo*, ss. 105–133. THL 4/2017.
- Lapsi- ja perhepolitiikka Suomessa (2013). Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Miettinen, A. (2012). Perhevapaakäytännöt Suomessa ja Euroopassa 2012. Työpapereita 1/2012. Helsinki: Väestöliitto Väestöntutkimuslaitos.
- Miettinen, A. (2015). *Miksi syntyvyys laskee. Suomalaisten lastensaantiin liittyviä toiveita ja odotuksia. Perhebarometri 2015*. Katsauksia E49/2015. Väestöntutkimuslaitos. Helsinki: Väestöliitto.
- Miettinen, A. (2017). *Kolme myyttiä perhevapaista: Pohjoismaiden vanhempainvapaat vertailussa*. Helsinki: Ajatushautomo Agenda.
- Nososco (2014). Social protection in the Nordic countries. Scope, expenditure and financing 2012/2013. Copenhagen: Nordic Social Statistical Committee 58.

- Närvi, J. (2017). Äitien perhevapaat ja osallistuminen työelämään. Teoksessa M. Salmi & J. Närvi (toim.): *Perhevapaat, talouskriisi ja sukupuolten tasa-arvo*, ss. 64–104. THL 4/2017.
- Närvi, Johanna & Minna Salmi (2017). Pienten lasten vanhempien työmarkkina-asema, työn epävarmuus ja toimeentulo. Teoksessa M. Salmi & J. Närvi (toim.): *Perhevapaat, talouskriisi ja sukupuolten tasa-arvo*, ss. 36–63. THL 4/2017.
- Okkonen, K-M, (2014). Suomessa toimeentulovaikkeudet koettelevat erityisesti lapsiperheitä. *Hyvinvointikatsaus* 25 (1): 16–21.
- Okkonen, K-M. (2014). Yhden huoltajan talouksien toimeentulo. Esitys Tilastokeskuksen tasa-arvotilastojen asiantuntijaryhmän kokouksessa 14.5.2014.
- Pylkkänen, E, (2009). Yksinhuoltajaperheiden rankempi taakka. Julkaisussa J. Lammi-Taskula, S. Karvonen, S. Ahlström (toim.) *Lapsiperheiden hyvinvointi 2009*, ss. 94–103. Helsinki: THL.
- Rotkirch, A., Tammissalo, K., Miettinen, A. & Berg, V. (2017). *Miksi vanhemmuutta lykätään? Nuorten aikuisten näkemyksiä lastensaannista. Perhebarometri 2017*. Katsauksia E51/2017. Väestöntutkimuslaitos. Helsinki: Väestöliitto.
- Saarikallio, M. & Haataja, A. (2016). Isien vanhempainvapaiden käyttö on yleistynyt. Ketkä isistä vapaita käyttävät ja ketkä eivät? Teoksessa A. Haataja, I. Airio, M. Saarikallio-Torp & M. Valaste (toim.) *Laulu 573 566 perheestä: lapsiperheet ja perhepolitiikka 2000-luvulla*, ss. 80–114. Helsinki: Kela.
- Salmi, M., Lammi-Taskula, J. & Närvi, J. (2009). Perhevapaat ja työelämän tasa-arvo. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 24/2009.
- Salmi, M., Lammi-Taskula, J. & Mäntylä, E. (2016). Pienten lasten äidit osa-aikatyöhön? Poliitiikan ja käytäntöjen ristiriitoja. *Yhteiskuntapolitiikka* 2, 206–215.
- Salmi, M. (2017). Perhevapaakeskustelu etenee: Kotihoidon tuesta lastenhoidon järjestelmän uudistamiseen. Teoksessa M. Salmi & J. Närvi (toim.): *Perhevapaat, talouskriisi ja sukupuolten tasa-arvo*, ss. 229–253. THL 4/2017.
- Salmi, M. & Närvi J. (2017). Johdanto. Teoksessa M. Salmi & J. Närvi (toim.): *Perhevapaat, talouskriisi ja sukupuolten tasa-arvo*, ss. 8–35.. THL 4/2017.
- Salmi, M., Närvi, J., Lammi-Taskula, J. & Mäntylä, E. (2017). Osa-aikaisten perhevapaiden ja osa-aikatyön käyttö, mahdollisuudet ja esteet. Teoksessa M. Salmi & J. Närvi (toim.): *Perhevapaat, talouskriisi ja sukupuolten tasa-arvo*, ss. 186-212.. THL 4/2017.
- Valaste, M. (2016). Kotihoidon tuki vai päivähoito? Kotihoidon tuen vaihtoehdot ja vaikutukset päivähoitopalvelujen kysyntään ja vanhempien työvoiman tarjontaan. Teoksessa A. Haataja, I. Airio, M. Saarikallio-Torp & M. Valaste (toim.) *Laulu 573 566 perheestä: lapsiperheet ja perhepolitiikka 2000-luvulla*, ss. 136–158. Helsinki: Kela.

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Kuinka tärkeää ovat vastaajien mielestä enemmän ja paremmat osa-aikatyön mahdollisuudet pienten lasten vanhemmille, %.

Sukupuoli	Perhemuoto	Enemmän osa-aikatyön mahdollisuuksia	2010	2014	2018
Naiset	Lapsiperhe	Hyvin tärkeä	46	45	54
		Melko tärkeä	41	41	37
		Ei niin tärkeä	13	14	9
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(439)	(510)	(455)
	Muut	Hyvin tärkeä	37	35	43
		Melko tärkeä	46	41	43
		Ei niin tärkeä	17	24	14
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(558)	(833)	(957)
Miehet	Lapsiperhe	Hyvin tärkeä	22	20	27
		Melko tärkeä	50	49	56
		Ei niin tärkeä	28	31	17
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(390)	(447)	(350)
	Muut	Hyvin tärkeä	18	19	26
		Melko tärkeä	53	43	49
		Ei niin tärkeä	29	38	25
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(613)	(829)	(798)

Liitetaulukko 2. Miten hoitovapaiden käyttöä tulisi edistää?, %

Sukupuoli	Näkemyksiä perhevapaiden laajentamisesta:	2010	2018
Nainen	Hoitovapaata voisivat pitää myös muut lähisukulaiset kuin pienn lapsen vanhemmat, mikäli hoitavat lasta. Esimerkiksi työssäkäyvät isovanhemmat olisivat oikeutettuja hoitovapaisiin.		
	- Samaa mieltä	52	42
	- Eri mieltä	30	31
	- En osaa sanoa	18	27
	- Yhteensä	100	100
	- (N)	(997)	(1412)
	Hoitovapaata tulisi myöntää myös niille työssä oleville, jotka hoitavat ikääntyneitä vanhempiaan.		
	- Samaa mieltä	80	70
	- Eri mieltä	7	11
	- En osaa sanoa	13	19
	- Yhteensä	100	100
	- (N)	(997)	(1412)
Mies	Hoitovapaata voisivat pitää myös muut lähisukulaiset kuin pienn lapsen vanhemmat, mikäli hoitavat lasta. Esimerkiksi työssäkäyvät isovanhemmat olisivat oikeutettuja hoitovapaisiin.		
	- Samaa mieltä	43	35
	- Eri mieltä	38	41
	- En osaa sanoa	19	24
	- Yhteensä	100	100
	- (N)	(1003)	(1148)
	Hoitovapaata tulisi myöntää myös niille työssä oleville, jotka hoitavat ikääntyneitä vanhempiaan.		
	- Samaa mieltä	71	62
	- Eri mieltä	13	17
	- En osaa sanoa	16	21
	- Yhteensä	100	100
	- (N)	(1003)	(1148)

Liitetaulukko 3. Kuinka tärkeää on vastaajien mielestä lapsilisän huomattava korotus (esim. 90 euroa lisää jokaisesta lapsesta), %.

Sukupuoli	Perhemuoto	Lapsilisien huomattava korotus	2010	2014	2018
Naiset	Lapsiperhe	Hyvin tärkeä	34	25	33
		Melko tärkeä	35	35	31
		Ei niin tärkeä	31	40	36
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(439)	(510)	(455)
	Muut	Hyvin tärkeä	22	15	20
		Melko tärkeä	34	23	25
		Ei niin tärkeä	44	62	55
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(558)	(833)	(957)
Miehet	Lapsiperhe	Hyvin tärkeä	20	18	19
		Melko tärkeä	41	32	39
		Ei niin tärkeä	39	50	42
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(390)	(447)	(350)
	Muut	Hyvin tärkeä	12	11	16
		Melko tärkeä	36	24	25
		Ei niin tärkeä	52	65	59
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(613)	(829)	(798)

Liitetaulukko 4. Kuinka tärkeää on vastaajien mielestä lapsilisän ulottaminen kunnes lapsi täyttää 18 vuotta, %.

Sukupuoli	Perhemuoto	Lapsilisän ulottaminen 18 ikävuoteen asti	2010	2014	2018
Naiset	Lapsiperhe	Hyvin tärkeä	51	47	50
		Melko tärkeä	33	30	29
		Ei niin tärkeä	16	23	21
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(439)	(510)	(455)
	Muut	Hyvin tärkeä	31	22	28
		Melko tärkeä	31	29	28
		Ei niin tärkeä	38	49	44
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(558)	(833)	(957)
Miehet	Lapsiperhe	Hyvin tärkeä	23	21	29
		Melko tärkeä	31	27	32
		Ei niin tärkeä	46	52	39
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(390)	(447)	(350)
	Muut	Hyvin tärkeä	15	12	17
		Melko tärkeä	27	25	26
		Ei niin tärkeä	58	63	57
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(613)	(829)	(798)

Liitetaulukko 5. Kuinka tärkeää on vastaajien mielestä verovähennys niille, jotka hankkivat ensimmäisen lapsensa ennen 25. ikävuotta, %.

Sukupuoli	Perhemuoto	Verovähennys alle 25v lapsen hankkineille	2010	2014	2018
Naiset	Lapsiperhe	Hyvin tärkeä	5	6	10
		Melko tärkeä	19	13	15
		Ei niin tärkeä	76	81	75
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(439)	(510)	(455)
	Muut	Hyvin tärkeä	4	4	5
		Melko tärkeä	15	8	11
		Ei niin tärkeä	81	88	84
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(558)	(833)	(957)
Miehet	Lapsiperhe	Hyvin tärkeä	7	8	17
		Melko tärkeä	23	21	25
		Ei niin tärkeä	70	71	58
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(390)	(447)	(350)
	Muut	Hyvin tärkeä	7	5	10
		Melko tärkeä	20	14	21
		Ei niin tärkeä	73	81	69
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(613)	(829)	(798)

Liitetaulukko 6. On ainakin jossain määrin samaa mieltä seuraavien tasa-arvoon liittyvien väittämien kanssa, %.

Sukupuoli	Ainakin jossain määrin samaa mieltä:	2010	2014	2018
Naiset	Miehellä tulisi yleisesti ottaen olla pääasiallinen vastuu perheen toimeentulosta	15	15	17
	Naisella tulisi olla pääasiallinen vastuu lasten kasvatuksesta ja hoidosta	12	11	14
	Sukupuolten välinen tasa-arvo on jo saavutettu Suomessa	35	25	25
	Miehetkin hyötyvät tasa-arvon lisääntymisestä	82	79	80
	Nykyaikaisen isän tulisi hoitaa lapsia kotona yhtä pitkään kuin äidin	30	43	49
	Pitkät perhevapaat ovat uhka naisten tasa-arvolle työelämässä	65	59	57
	Kokopäiväinen päivähoito on haitallista alle 3-vuotiaan lapsen kehitykselle	-	31	28
Miehet	Miehellä tulisi yleisesti ottaen olla pääasiallinen vastuu perheen toimeentulosta	20	20	22
	Naisella tulisi olla pääasiallinen vastuu lasten kasvatuksesta ja hoidosta	42	35	34
	Sukupuolten välinen tasa-arvo on jo saavutettu Suomessa	62	53	53
	Miehetkin hyötyvät tasa-arvon lisääntymisestä	62	65	64
	Nykyaikaisen isän tulisi hoitaa lapsia kotona yhtä pitkään kuin äidin	34	41	48
	Pitkät perhevapaat ovat uhka naisten tasa-arvolle työelämässä	48	42	46
	Kokopäiväinen päivähoito on haitallista alle 3-vuotiaan lapsen kehitykselle	-	27	26

Liitetaulukko 7. Nykyaikaisen isän tulisi vastaajien mielestä hoitaa lapsia kotona yhtä pitkään kuin äidin, %.

Sukupuoli	Perhemuoto	Isän tulisi hoitaa lapsia yhtä pitkään kuin äidin	2010	2014	2018
Naiset	Lapsiperhe	Täysin samaa mieltä	4	7	9
		Jossain määrin samaa mieltä	22	29	34
		Jossain määrin eri mieltä	53	39	29
		Täysin eri mieltä	14	14	16
		Ei osaa sanoa	7	11	12
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(439)	(510)	(455)
	Muut	Täysin samaa mieltä	7	13	17
		Jossain määrin samaa mieltä	27	34	35
		Jossain määrin eri mieltä	43	32	25
		Täysin eri mieltä	13	7	8
		Ei osaa sanoa	10	14	15
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(558)	(833)	(957)
Miehet	Lapsiperhe	Täysin samaa mieltä	5	8	11
		Jossain määrin samaa mieltä	25	30	35
		Jossain määrin eri mieltä	50	35	26
		Täysin eri mieltä	14	15	15
		Ei osaa sanoa	6	12	13
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(390)	(447)	(350)
	Muut	Täysin samaa mieltä	6	10	17
		Jossain määrin samaa mieltä	30	32	31
		Jossain määrin eri mieltä	41	31	26
		Täysin eri mieltä	12	10	9
		Ei osaa sanoa	11	17	17
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(613)	(829)	(798)

Liitetaulukko 8. Pitkät perhevapaat ovat uhka naisten tasa-arvolle työelämässä, %.

Perhemuoto	Pitkät perhevapaat ovat uhka naisten tasa-arvolle työelämässä	2010		2014		2018	
		Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
Lapsiperhe	Täysin samaa mieltä	20	10	20	11	18	12
	Jossain määrin samaa mieltä	45	41	39	34	39	39
	Jossain määrin eri mieltä	20	30	21	24	20	20
	Täysin eri mieltä	12	15	15	18	12	17
	Ei osaa sanoa	3	4	5	13	11	12
	Yhteensä	100	100	100	100	100	100
	(N)	(439)	(390)	(510)	(447)	(455)	(350)
Muut	Täysin samaa mieltä	19	9	19	8	21	12
	Jossain määrin samaa mieltä	47	37	40	32	39	32
	Jossain määrin eri mieltä	22	32	21	27	17	22
	Täysin eri mieltä	7	15	9	16	10	17
	Ei osaa sanoa	5	7	11	17	13	17
	Yhteensä	100	100	100	100	100	100
	(N)	(558)	(613)	(833)	(829)	(957)	(798)

Liitetaulukko 9. Miten isien vanhempainvapaiden käyttöä tulisi vastaajien mielestä edistää, %.

Perhemuoto	Mieltäpidä isien vanhempainvapaista	2010		2018	
		Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
Lapsiperhe	Pitämällä niitä siihen asti, kunnes lapsi täyttää 18 kk	18	11	19	17
	Korottamalla vanhempainrahaa noin 90 prosenttiin ansiotuloista	23	23	14	20
	Edistämällä työnantajien myönteistä suhtatumista	24	21	30	23
	Yksi kuukausi vanhempainvapaista vain isille	9	10	10	6
	Edistämällä pienten lasten isien osa-aikatyötä	6	8	6	7
	Verohelpotus jokaisesta isän pitämästä kuukaudesta	14	17	5	7
	Isien vapaita ei tarvitse edistää	2	5	5	9
	Ei osaa sanoa	4	5	11	11
	Yhteensä	100	100	100	100
	(N)	(439)	(390)	(455)	(350)
Muut	Pitämällä niitä siihen asti, kunnes lapsi täyttää 18 kk	12	12	16	16
	Korottamalla vanhempainrahaa noin 90 prosenttiin ansiotuloista	14	17	9	13
	Edistämällä työnantajien myönteistä suhtatumista	32	27	30	19
	Yksi kuukausi vanhempainvapaista vain isille	14	8	13	10
	Edistämällä pienten lasten isien osa-aikatyötä	6	6	5	5
	Verohelpotus jokaisesta isän pitämästä kuukaudesta	10	11	5	5
	Isien vapaita ei tarvitse edistää	4	9	4	11
	Ei osaa sanoa	8	10	18	21
	Yhteensä	100	100	100	100
	(N)	(558)	(613)	(957)	(798)

Liitetaulukko 10. Kuinka tärkeää on vastaajien mielestä lasten kotihoidontuen ulottaminen siihen saakka kunnes lapsi aloittaa koulun, %.

Sukupuoli	Perhemuoto	Kotihoidon tukea koulun aloittamiseen asti	2010	2014	2018
Naiset	Lapsiperhe	Hyvin tärkeä	20	15	22
		Melko tärkeä	38	27	28
		Ei niin tärkeä	42	58	50
		Yhteensä (N)	100 (439)	100 (510)	100 (455)
	Muut	Hyvin tärkeä	14	9	15
		Melko tärkeä	33	25	28
		Ei niin tärkeä	53	66	57
		Yhteensä (N)	100 (558)	100 (833)	100 (957)
Miehet	Lapsiperhe	Hyvin tärkeä	17	10	15
		Melko tärkeä	40	33	36
		Ei niin tärkeä	43	57	49
		Yhteensä (N)	100 (390)	100 (447)	100 (350)
	Muut	Hyvin tärkeä	12	7	13
		Melko tärkeä	35	32	35
		Ei niin tärkeä	53	61	52
		Yhteensä (N)	100 (613)	100 (829)	100 (798)

Liitetaulukko 11. Kuinka tärkeä on vastaajien mielestä lasta kotona hoitavalle maksettavan kotihoidontuen korotus (nyt n. 338 euroa/kk), %

Sukupuoli	Perhemuoto	Kotihoidontuen korottaminen	2010	2014	2018
Naiset	Lapsiperhe	Hyvin tärkeä	49	32	39
		Melko tärkeä	34	41	38
		Ei niin tärkeä	17	27	23
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(439)	(510)	(455)
	Muut	Hyvin tärkeä	31	23	26
		Melko tärkeä	38	33	33
		Ei niin tärkeä	31	44	41
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(558)	(833)	(957)
Miehet	Lapsiperhe	Hyvin tärkeä	36	19	22
		Melko tärkeä	41	39	41
		Ei niin tärkeä	23	42	37
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(390)	(447)	(350)
	Muut	Hyvin tärkeä	22	14	19
		Melko tärkeä	43	32	30
		Ei niin tärkeä	35	54	51
		Yhteensä	100	100	100
		(N)	(613)	(829)	(798)

